

- 27 Religionum Superiore, aut Præpositi, Prælatorum nomine continentur, verique Prælati dicuntur.
- 28 Ecclesia pauper, vel etiam dives spoliata, propriaque re per vim privata, hoc fori gaudet privilegio, & coram quo malit Judice Ecclesiastico, vel seculari spoliatores convenire potest.
- 29 Quod hodiè cuilibet, etiam laico vim passo, conceditur.
- Ecclesiasticus, vel secularis, cui ab Ecclesiastico judice violentia, aut vis illata est; pro ea, gravamineque tollendo, an & qualiter regium aseat tribunal? *ibid.*
- 21 Ecclesia an fisco comparetur? Ejus privilegiis utatur? De fiscoque ad Ecclesiam, & è converso argumentum procedat? *Et num. 25.*
22. Ecclesiæ favor validior est quam fisci, qui ultimus privilegiatorum existit; Ecclesia priorum.
- 23 Contra fiscum in dubio est judicandum.
- 24 Pro Ecclesia judicandum in dubio est.
- 25 De privilegio Ecclesiæ, ad privilegium fisci, non valet argumentum.
- 26 Ecclesia an verè fiscum habeat, qui tacita in bonis cum eo contrahentis hypoteca, ut cum seculari, gaudeat? quique in Clericorum bonis vacantibus, & sine hærede legitimo decedentium succedat? Et cui Clericorum delinquentium pecuniariæ applicentur pœnæ, ac bona confiscata secularis Fiscus adinstar? *& num. 27. 29. 30. & 31.*
- 28 Ecclesia pro decimis sibi debitis, tacitam in prædiis hypothecam habet, inque emphyteutæ bonis, qui emphyteuticum Ecclesiæ prædium reddidit deteriorent.
- 32 Ecclesia Imperii privilegiis gaudet, & fraternizat utrumque.
- 33 Minorum, & Pupillorum jure, an, & quando utatur.
- 34 Restitutio à privato quolibet in foro ejus adversus quem postulat, petenda est.
- 35 Ecclesia an adversus laicum, coram Ecclesiæ Judice restitutionem petat? Et quid si de propriis Clerici bonis tractetur?
- 36 Tacitam hypothecam habet in bonis Prælati malè administrantis, ad minoris, Mulieri pro dote similitudinem. *& n. 45.*
- 37 In aliorum ad ministratorem bonis, tacita hypoteca non contrahitur.
- 38 Inter Minores, & Ecclesiam, qui plures similitudine congerant?
- 39 Pro rebus malè ablati, in bonis restituere debentis Ecclesia, cui restitutio facienda est, tacitam habet hypothecam.
- 40 Contra furem, vel ejus hæredem, non hypothecaria, sed actio tantum rei persecutoria ea existente; vel non extante, ad ejus æstimationem competit.
- 41 Ecclesia Reipublicæ comparatur, omnibusque Reipublicæ privilegiis concessis utitur, quando aptabilis casus est, contrariumque à Jure decisum non reperitur.
- 42 Ecclesiæ favor, Reipublicæ favori præponderat.
- 43 Militum privilegiis, ubi inæqualitatis non adest ratio, Ecclesia potitur.
- 44 Et libertatis.
- 45 Et dotis, rationis identitate existentè.
- Et an non tantum pro dote sua; sed etiam pro aliis bonis dotis privilegiis Ecclesia gaudeat? *ibi.*
- 46 Dos Ecclesiæ pluribus privilegiis gaudet quàm Mulierum.
- 47 Pro Ecclesiæ dote, reque evicta, adversus promittentem, vel Rectorem, qui eam recepit, tacita, ut seculari, competit hypoteca.
- 48 Ecclesia favore alimentorum, an & quando fruatur?
- 49 Piarum causarum privilegiis Ecclesia gaudet, &
- 50 Ecclesiæ datum, ejusque favore constitutum est, ut ad eam pro criminibus confugientibus præstetur immunitas, ne ab illa extrahi queant.
- Et an ex Veteris Testamenti lege, aut Evangelicæ concessa sit? *ibid. remis.*
- Apud Etriscos id quoque observatum ostenditur.
- 51 Confugientem ad Ecclesiam extrahens, qualiter puniatur? Et an læsæ Majestatis reus judicetur?
- 52 Ecclesia ad quam reus confugit obsideri non debet, neque in ea vinculis, aut compedibus detineri.
- 53 Ecclesia privato succedens, contra quam præscriptio cæperat, an privilegio suo adversus præscriptionem utatur?
- 54 Et quid in aliis privilegiatis, ut in dote, & minore?
- Qui à privato emphyteusim accepit, si ad Ecclesiam pervenit, intra biennium ad canonis solutionem sub caducitatis pœna arctatur, *ibid.*
- 55 Res Ecclesiæ, ut minorum, non nisi cum causa, & solemnitatibus alienari possunt.
- Et quæ sunt? *remissivè.*
- 56 Si in evidentem Ecclesiæ utilitatem alienatio facta sit, etiam sine requisitis solemnitatibus. an teneat? contrahensque omnino, Ecclesia volente, stare contractui debeat? *& num. seq.*
- Absque forma substantiali, nihil in rerum natura subsistit, *ibid.*
- In factò notorio solemnitates alias requisitæ relaxantur, *ibid.*
- 58 Nudus minister, testamentique executor adversus hæredes hæreditariosve debitores actiones movere, agereque non potest.
- 59 Ecclesia favore potest.
- 60 Ecclesiam defendere, proque illa de populo quilibet comparere valet, *& num. 62.*
- 61 Etiam Ecclesia invita, & contradicente Prælato.
- 63 Sine mandato pro alio in judicio experiri, licet regulariter nemini.
- 64 Officio suo procuratorem compellere Judex potest, ut mandatum ostendat.
- 65 Admitti in judicio, nisi pro suo interesse quis non debet.
- 66 In invitum beneficium conferendum non est.
- 67 Ecclesiæ invitæ quoque, non solum beneficium datur, sed etiam alteri, si Ecclesiæ utilitatem respiciat.
- 68 Judex ex officio Ecclesiam defendere, in integrumque illi restitutionem dare potest.
- 69 Aliis, non nisi petentibus officium suum impartiri. Judex debet.
- 70 Incertitudo omnem vitiat dispositionem.
- 71 Favore Ecclesiæ fallit, publici favoris adinstar.
- 72 Legatum pro Ecclesia construenda, licet ædificiis fiendo locus à testatore designatus non sit; caducum non redditur.
- 73 Pro alio ædificio construendo, loco certo non designato, derisorium legatum est. Loci enim incertitudo actum promissionemque vitiat.
- Loci, & nominis incertitudo aequi paratur, *ibid.*
- 74 Ædificium solo cedit.
- 75 Ædificium alieno in solo pecuniis Ecclesiæ constructum, solo non cedit, sed solum ædificio, & sic utrumque Ecclesiæ. Indubitabilisque si ædes sacra solo ædificata sit alieno, *& num. seq.*
- 77 A muneribus præcipue personalibus Ecclesiasticæ personæ immunes existunt. Communis utilitatis, aut necessitatis casu excepto, *& num. seq.*
- Et quid circa patrimonialia munera? *n. 79.*
- Et an in casibus in quibus ad munera Ecclesiastici tenentur, à secularibus judicibus ad ea cogi possint? *ibidem.*

- 80 Immunitas hæc an ad Ecclesiæ vassallos, colonos, Ecclesiæve servientes porrigatur?
- 81 Ecclesiæ emphyteuta an rei emphyteutica ratione ea immunitate gaudeat?
- 82 Pro Ecclesiastica pensione ex beneficii fructibus constituta tacita in eis hypotheca illi in cuius favorem concessam est, ad alimentorum similitudinem competit, & n. 85.
- 83 Pro aliis pensionibus, etiam ex certo fundo relictis, debitis, aut constitutis, actio solum personalis competit.
- 84 Tacita contrahitur hypotheca pro pensione super certo fundo aut certis bonis constituta.
- 86 Donatio quingentorum solidorum summam excedens, ad sui valorem insinuationem requirit, inque excessu, nullitatis vitium patitur.
- 87 Ecclesiæ ultra dictam summam donatio facta, insinuatione non eget.
- 88 Donatio etiam immensa Ecclesiæ facta sustinetur.
- 89 Omniumque etiam bonorum præsentium, & futurorum.
Communi jure, præsentium, & futurorum bonorum donatio improbat. Regio verò, etiam præsentium tantum, ibid.
- 90 Regalia potest Princeps Ecclesiæ donare.
- 91 Privatis Regalium donationem, in Coronæ præjudicium facere Princeps nequit.
- 92 Victus victori in expensis condemnari regulariter debet.
- 93 Ecclesiæ favore limitatur.
- 94 Fiscus victus, in expensis non condemnatur.
- 95 Emphyteuta Ecclesiæ per biennium in solutione cessans, emphytensi privat. Secularis per triennium
- 97 Ecclesia si ab alio emphyteusim teneat, præfateque temporis spatio non solvat; an emphytensi privetur?
- 98 Ecclesia, quæ ob canonem non solutum a jure suo cecidit; in integrum restitutionem, ut canonem solvat, implorare potest.
- 99 Contractus in dubio censualis potius, quàm emphyteuticus præsumitur.
- 100 Ecclesiæ favore, an emphyteusis potius ratione, quàm census videatur facta solutio?
101. Censuarius mille etiam annis censum non solvens, à jure suo non cadit.
- 102 Census, rem nostram esse demonstrat; canon, alienam.
- 103 Censum inconsulto Domino alienans, à jure suo non cadit; emphyteuta cadit.
- 104 Adversus Ecclesiam, quadragenaria solum præscriptio procedit; adversus quam ex capite ignorantia Ecclesiæ restitutio conceditur, & num. seq.
- Et intra quod tempus competat? num. 107.
- 106 Et quid scientia interveniente?
- 108 Adversus triginta annorum præscriptionem etiam ignorantia titulo (exprobabiliore sententia) restitutio aliis denegatur.
- 109 Ecclesia, data quoque scientia, enormiter læsa, post quadriennium restitutionem consequitur.
- 110 Et intra quod tempus præterito quadriennio?
- 111 Absque interpellatione debitorem in mora constituit Ecclesia.
- 112 Qui Ecclesiæ vendit, quamvis ei litem motam Ecclesia non denunciavit, de evictione tenetur.
- 113 Sine interpellatione, mora committi non solet.
- 114 Venditor cui lis ab emptore non fuit denunciata, nec ut liti assisteret facta interpellatio, de evictione non tenetur.
- 115 Ex contractu inuiti, traditione interveniente, possessione transfertur.
- 116 In re Ecclesiæ, vel Pupilli fallit.
- 117 Procurator generaliter ad vendendum constitutus, fidem potest habere de pretio, & absque ejus receptione dominium transferre, licet mandatum sit adjectum. Et ad petendum, recipiendum, & de recepto liberandum.
- 118 In Ecclesiæ, Fisci, vel Minoris procuratore fallit, qui fidem habere de pretio nequit fidemque habendo, dominium non transfert, integro etiam ferè pretio recepto, uno deficiente nummo, & numero seq.
- 120 Successor singularis præcessoris locationi stare non tenetur,
- 121 Locationi de rebus Ecclesiæ per triennium à Prælato factæ, si utilis Ecclesiæ sit, stare compellitur.
- 122 Mutui obligatio efficax est, debitoresque solutionem differentes, multiformiter castigantur, remis.
- 123 Contra Ecclesiam ita demum oritur, si in illius utilitatem mutuum conversum probetur.
- 124 Dominium absque traditione, vel apprehensione regulariter non transfertur.
- 125 Fallit in Ecclesia, & num. 449.
Limita & intellige, ut num. 126. 127. 128. 129. 130. & 131.
- 126 Sapè dominium; non verò possessio transfertur remissivè.
- 131 Dominium, & possessio rerum ejus, quise, suaque Ecclesiæ devovit, an in illam absque apprehensione transeat?
- 132 Donatio non præsumitur, remissivè.
- 133 An Ecclesiæ favore, ut dotis, præsumatur?
- 134 Privilegium Ecclesiæ concessum (cum nunquam moriatur) reale perpetuumque censetur.
- 135 In dubio, personæ privatae, vel ab ipsa Ecclesia concessum, personale judicatur.
- 136 Adversus contractum juratum, nec per restitutionis quidem auxilium minor admittitur. Absolutioneque ad agendum, vel excipiendum eget.
- 137 Ad agendum, vel excipiendum absolutione obtenta, non pinguius jus, quam major consequitur minor.
Qui relaxationem à juramenti vinculo iniquè obtinuit, in perjurium recidit, ibidem.
- 138 Ecclesia contractum juratum, absolutione etiam non petita, impugnare valet, adversusque illum integrum restitutionem postulare.
- 139 Ecclesia habetur loco filii, facitque deficere conditionem si sine liberis decesserit, & substituto in defectum liberorum excluso, Ecclesia bonorum capax, admittitur.
- 140 Sive Religiosorum, sive Clericorum Ecclesia sit.
- 141 Tacita pupillaris substitutio pupilli matrem non excludit.
- 142 Nisi Ecclesia, vel pia causa substituta sit.
Et an indistinctè procedat?
- 143 An solus Prælatus hereditatem, legatum vè Ecclesiæ relictum repudiare possit?
- 144 Ecclesiæ injuriam solus Prælatus non remittit.
- 145 Donatio Ecclesiæ, vel pauperibus absentibus facta, ante acceptionem revocari an possit? & numer seq. Regulariter potest, ibid.
Et quid hodiè jure Regio? num. 146.
- 147 Tollendæ dubitationis gratia, dubio existente legato; non melior, sed minima, aut mediocris saltem res debetur.
- 148 Ecclesiæ melior præstanda in dubio est.
Et quidem vovente aliquid Ecclesiæ, si dubium circa voti implementum adsit? ibid.
Intellectur text. in cap. Ex parte, 18. de censib. ibid.
- 149 Privilegium quanto tempore præscribatur, amittaturvè à secularibus, aut ab Ecclesia? & num. seq.

- 151 Statutum quemadmodum uno actu conditur; unica etiam contraventione tollitur.
- 152 Et quid in statuto Ecclesiæ favorabili?
Unus solus de Ecclesia omnibus resistere potest, actionque eorum in Ecclesia præjudicium factum retractare, ibid.
- 153 Princeps potest privilegium simplex subdito concessum, ad libitum, & sine causa revocare.
- 154 Fallit si Ecclesiæ privilegium huiusmodi sit concessum.
- 155 Per legem generalem privilegium Ecclesiæ datum, an generali quoque lege tolli possit? remil.
- 156 Nemo contra se arma præbere, aut instrumenta edere tenetur.
- 157 Nisi ad Ecclesiæ, Fiscique favorem.
- 158 Mobilium legato, quæ post testamentum patrimonio testantis accrevit, non continentur.
- 159 In Ecclesiæ mobilium legato fallit.
- 160 Sententia contra Ecclesiam absente Advocato, vel Procuratore lata, nulla est, ad Fiscum similitudinem, cui hoc est speciale jus concessum, & n. seq.
- 162 Quid in privato, adversus quem absente Advocato sententia lata est?
- 163 Repertorum instrumentorum prætextu, instaurari lis nequit.
- 164 In Ecclesiæ causa, Fiscum, Reipublicæ, & Minoris potest.
Et an ipso jure? & duobus num. seqq.
- 165 Intellectus textus in cap. Inter Monasterium, 20. & cap. Suborta, 21. de sent. & re judic.
- 167 Post conclusionem in causa instrumenta reperta, ab Ecclesia producta, Prælati etiam negligentia in eis perquirendis data, admittenda sunt.
- 168 Aliis, huiusmodi jus post conclusionem in causa, nisi omnimoda diligentia adhibita, denegatur.
- 169 Conclusio causæ, sententiæ comparatur.
- 170 Post conclusionem in causa, non amplius iudicium dicitur.
- 171 Post litem contestatam exceptiones dilatoriæ opponi non possunt.
- 172 Neque in appellationis instantia.
- 173 In Ecclesia, & minore limitationem præcedens recipit assertio.
- 174 Deperditi instrumenti non nisi testibus peritis probari potest.
- 175 Ecclesiæ vel Fiscum etiam non peritis probatur.
- 176 Fiscus quatenus in sui debitoris, adversusque ejusdem debitoris creditores privilegiatus in hypotheca existat?
Et an ejus in hoc privilegio, Ecclesia, dosque utantur? & num. seq.
- 178 Ecclesia, & Fiscus in personali actione prælationis jure gaudent, etsi in ea regulariter prælatio non detur, neque ex tempore, sed ex causa privilegia æstimentur.
- 179 Legatum ab uno hærede nominatim relictum, ab aliis nequit postulari.
- 180 Ecclesiæ sic relictum, ab omnibus hæredibus (alimenterum instar) exigi potest.
- 181 Futuræ successionis pactum inter privatos, jura improbant.
- 182 Ecclesiæ favore huiusmodi pactum (ad militaris privilegii similitudinem) sustinetur.
- 183 Minutam solutionem creditor accipere non adstringitur.
- 184 Ecclesiæ, & libertatis causa creditor compellitur.
- 185 Donatio, remisso aut renunciatio nunquam præsumitur.
- 186 Multis in casibus fallit, & qui sint?
- 187 In casibus in quibus donatio, remissio, aut renunciatio præsumitur; Ecclesiæ favore non præsumitur.
- 188 Operas suas in perpetuum locare, ad promissasque Velasco Paup. de Priv. Tom. II.
- adstringi quis non potest.
- 189 Ecclesiæ favore in perpetuum operarum obligatio tenet, ad easque compellitur promissor.
- 190 Servus Ecclesiæ in dignitate constitutus dicitur.
- 191 Ecclesiæ, vel Universitatis administrator, nec palam ejus bona emere potest.
- 192 Secus in adulti; vel etiam pupilli administratore, jure saltem communi.
- 193 Ecclesiæ Rector, sive Administrator, ejus bonis ditatus præsumitur, adversusque eos Ecclesiæ conceditur repetitio.
- 194 Aliis, etiam Reipublicæ, aut Fiscum, non utique, & num. seq.
- 196 Legatum tot aureorum Ecclesiæ factum, annuum præsumitur.
- 197 Aliis, unica tantum præstatione fit satis.
- 198 Scriptura privata ad sui firmitatem, Consulibus, dieique appositionem non requirit.
- 199 Ad probationem requirit.
- 200 Quid Ecclesiæ favore?
Solutio ab Ecclesia facta, etsi quantitas non fuerit expressa, si per relationem certificari potest, probatur, Ecclesiæque liberat, ibid.
- 201 In præjudicialibus taciturnitas consensum non inducit.
- 202 Ecclesiæ, ac divini cultus favore, inducit.
- 203 Creditor videns pignus in Ecclesiam distrabi, aut alienari sibi præjudicat tacendo, pignusque intelligitur remisisse: ad libertatis, Fiscique similitudinem, quibus id concessum est, & num. seq.
- 205 Regulariter, per scientiam, & patientiam distractionis pignoris, non aliter sibi creditor præjudicat, quam si expresse consenserit.
- 206 Vendere rem suam nemo compellitur.
- 207 Pro Ecclesia construenda, ædificanda, vel amplianda, domum suam vendere quis cogi potest, ampliatur num. seq.
- 209 Meretrix propè Ecclesiam, propriam inhabitans domum, expelli potest. Et quid de uxorata inhoneste vivente, num. 211.
- 210 Quemadmodum meretrix à vicina expelli potest: an à propria etiam domo expellatur. & num. seq.
- 212 Domum levare, aut fenestras facere ad Monasterium cæcum prospectum habentes, non licet, possuntque facta destrui.
- 213 Juxta Ecclesiam nil construi, aut extolli potest, quod illi præjudicium afferat, etsi pium opus contineat.
- 214 Potestque hoc casu, ad vendendum, servitutem altius non tollendi, vicinus cogi, etiam via publica intermedia.
- 215 Cogi non potest quis ad vendendum jus sibi competens; nec domum suam levare altius prohiberi. Amplia num. 216. & 217. Limita n. 218.
- 219 Legatum factum, alienatione voluntaria videtur ademptum.
- 220 Legati ademptio ex conjecturis deducitur, eisquæ probatur.
- 221 Legatum Ecclesiæ factum, alienatione voluntaria non extinguitur.
- 222 Fideicommissum universale, absquæ restitutione in Ecclesiam, ejus privilegio transit.
- 223 In aliis, restitutio in fideicommissum universali desideratur.
- 224 Et quid in fideicommissis particularibus? Et an in eis, ut in legatis, à morte testatoris, dominium fideicommissi transeat? & num. seq.
- 226 Ecclesia in instituta censeatur hæres, si inter amicos prædixisset defunctus: Post ejus mortem instituere Ecclesiam velle, eo postmodum intestato decedente?
- 227 Ecclesiam defendere promittens, etiam non requisitus, nec certo tempore designatus, eam defendere

- 228 Favore Ecclesie, ut Minoris, re ipsa, absque interpellatione mora contrahitur, remissive.
- 229 In aliis, requisitio, interpellatioque ad obligationis executionem desideratur.
- 230 Res pecunia Ecclesie empta, an ipsius fiat? possitque illam Ecclesia vendicare?
- 231 Et res illa cum prelationis privilegio hypothecata Ecclesie existit, adinstar Pupilli, & Militis.
- 232 Aliorum pecunia res empta, ementis sit, non illius cuius pecunia erat.
- 233 Res dotali pecunia empta, an fiat dotalis.
- 234 Per supervenientiam liberorum, omnium? bonorum donatio revocatur.
- 235 Et quid si Ecclesie facta sit?
- 236 Ex solo titulo donationis etiam presumptae, dominium rei donatae ipso jure in Ecclesiam transit.
- 237 Sine possessione regulariter dominium non transfertur.
- 238 Per constitutum possessio in eum transfertur, cuius favore constitutum celebratum est.
- 239 In Ecclesia fallit, & duobus numer. seqq.
- 240 Inutile constitutum est, si constituens non possideat.
- 241 Rerum Ecclesie possessio apud Christum Dominum, sive universalem Ecclesiam existit, nec Praelati morte earum possessio vacat.
- 242 Donatione facta privato, cum pacto quod post ejus mortem, res donata ad Ecclesiam transeat; non potest donator ante donatarii mortem in Ecclesie praedictum pactum revocare, aut disponere, ut res ad aliam transeat.
- 243 Et an speciale in Ecclesia sit? remissive.
- 244 Rem propriam ab Ecclesia scienter. Tanquam Ecclesie in emphyteusim recipiens, illam Ecclesie donare videtur.
- 245 In aliis, dicta presumptio non procedit, & tribus numer. seqq.
- 246 Rei propriae conductio inutilis est.
- 247 Quod nullum est, nullum producit effectum.
- 248 Fatuitas potius, & actus nullitas, quam donatio praesumitur.
- 249 Donatio Ecclesie facta, apposito modo; eo non impleto, an revocetur; vindicationeque rei sic donatae sit locus?
- 250 Contractus cum Fisco celebratus, ex an non implemento annullatur, aut rescindatur?
- 251 Contractus ex non implemento, an & quando rescindatur? & numer. seqq.
- 253 Ingratitudinis causa donationis revocationem concedit.
- 254 Donatio Ecclesie facta, ob Praelati, vel Capituli utriusqueve simul ingratitude non revocatur. Amplia in dote pauperi data, vel pro redimendis captivis donatione facta, numer. seqq.
Et quid si cum pacto de revocando donationem, si ingratitude adsit, facta donatio sit? nu. 256. remissive.
Et an Praelati saltem vita durante, quando ab eo, cum Capitulo ingratitude commissa est, revocetur? numer. 257. remissive.
- 258 Ecclesia sine cessione agere potest.
- 259 Per alium ipso jure acquiri actio nequit, cessioneque necessario requiritur.
Et quid si iuramentum interveniat? Quidque regulariter hodie? ibid.
- 260 Ecclesie Rector in praedictis Ecclesie, ejusdem Ecclesie nomine contra factum suum venire potest.
- 261 Quilibet etiam administrator, tutor, vel curator.
- 262 Factum suum impugnare, nemo regulariter potest.
- 263 Intrusus neque sibi, neque alteri per intrusionem jus quarit.
- 264 Per intrusionem titulus, vel possessio jam quaesita perditur.
- 265 Ecclesie per intrusum acquiritur.
- 266 Executio Juris ordine non servato, nulla est.
- 267 Ecclesie favore, Juris ordo in executione perverti potest.
- 268 Spoliatus ante omnia, qualibet exceptione posthabita restituendus est.
- 269 Ecclesie adversus spoliatum, ante restitutionem, si se incontinenti offert probaturam, an de dominio opponere possit?
- 270 Proprias res, vel alienas propria auctoritate invadens, quibus plectatur poenis?
- 271 Et an ab eis Ecclesia; cuius Praelatus invasor extitit, liberetur?
- 272 Immemorialis consuetudo, an in Ecclesie praedictis admittenda sit? Et an, & quanto tempore contra Ecclesiam consuetudo inducatur? ibidem & numero sequenti.
- 274 Ad consuetudinem in privatorum incommodum, aut praedictum inducendum, triginta annorum, ad summum desideratur spatium.
- 275 Promittens factum, ad illud non obligatur praecise, & interesse praestando liberatur.
- 276 Si Ecclesie promittat; ad factum praecise tenetur, universitatis, publicivè favoris adinstar.
- 277 Regio jure, & quilibet in omni casu obligatus ad factum praestare illud cogitur, si potest.
- 278 Prohibita alienari, possunt ad Ecclesiam transferri.
- 279 Alienationis prohibitio, dispositivè ne in aliquem fieri alienati possit, an filium comprehendat.
- 280 Prohibita alienatione, ut bona in familia perpetuo maneat, post quartum gradum alienari in Ecclesiam possunt, & an speciali id in Ecclesia sit? & numer. seqq.
- 282 Legis taxativè loquentis, ex identitatis ratione favore Ecclesie fieri extensio solet.
- 283 Dictio taxativa, omne aliud praeter expressum excludit.
- 284 Fidejubere Clerici prohibentur.
- 285 Pro Ecclesia fidejubere possunt.
- 286 Et si Clericis in seculari foro postulare non liceat; pro Ecclesia licet.
- 287 Legata hereditatem superantia, diminutionem patiuntur pro rata, sive quantitatem, sive speciem, utrumqueve simul contineant.
- 288 Ecclesie relicta, pro dote, vel alimentis aliorum legato pio, integra, & sine diminutione debentur? & numer. 289. & 290.
- 291 Et an respectu etiam legitima, vel ut ea integra praestetur, deductio, diminutioque juxta dictam normam, delegatis piis, ac non piis facienda sit.
- 292 Falcidia, & Trebellianica an de legato Ecclesie facto detrahatur? & numer. 293. 294.
- 294 Dispositio Auth. Contra cum rogatus, C. ad SC. Treb. (in dote, & captivorum redemptionem loquens) an in Ecclesia procedat.
- 295 Construere, vel dotare Ecclesiam sine decreto minor potest.
- 296 Construere, vel dotare Ecclesiam quid spirituale est.
Jus patronatus est spirituali annexum, ibid.
- 197 In spiritualibus, vel ab eis dependentibus, minor pro majore reputatur.
- 298 Donatio propter nuptias à minore facta sine decreto valet.

- 299 De dote profana, ad spiritualem, Ecclesiæque dotem argumentum valet, & feminarum dotibus privilegia concessa; Ecclesiæ doti competunt. & n. seq.
- 301 Minores neque cum decreto donare possunt.
- 302 Testatoris voluntas usque ad ultimum vitæ exitum deambulatoria est.
- 303 In Ecclesiæ favorem à testatore disposita revocari quandoque nequeunt.
- 304 Legatum quod pro non scripto habetur, si Ecclesiæ, vel piæ causæ relictum sit, debetur.
- 305 Si altari apud hæredem, vel substitutum reremaneat.
- 306 Ecclesia ad majus pretium non tenetur pro re ab hostibus capta, quam ab eis redempta est.
- 307 Res tantum valet, quanti vendi potest.
- 308 Compensatio in omnibus actionibus fit ipso jure.
- 309 Ecclesiæ decimus petenti objici compensatio an possit. Et an fisco? ibid.
- 310 Et quid in decima Papali?
- 311 Subditi dominorum jussibus, etiam de quorum justitia anceps judicium est, obedire debent.
- 312 Domino Ecclesiam persequente obsequi subditus non debet.
- 313 Exposito an Ecclesia succedat
- 314 Condemnationis, vel compositionis pro Clerici offensione factæ, pars dimidia Ecclesiæ competit, etiam consanguineis Clerici extantibus.
- 315 Ex pacto nudo, aut pollicitatione actio Ecclesiæ oritur.
- 316 Regulariter contra de jure civil, & Canonico etiam, ex communiore sententia.
- 317 Quid jure regio.
- 318 Nuda cogitationis pœnam nemo patitur.
- 319 Si contra Ecclesiam sit nuda cogitatio plectitur.
- 320 Legatum non perfecto testamento Ecclesiæ, vel piæ causæ relictum, si per triennium præstari contingat, in futurum debetur.
- 321 Tempus non est modus inducendæ obligationis. Limita num. seq. Ecclesiæ vel piæ causæ favore.
- 322 Debitorem Ecclesiæ ne capiatur celans, vel fugientem recipiens; an de suo Ecclesiæ solvere teneatur? & num. 325.
- 324 In aliis, non nisi per vim à familiæ manu excimens, tenetur.
- 325 Intellectus text. in l. quoties, 3. C. de exactio. tribut. lib. 10.
- 326 In favorem Ecclesiæ cum procuratore illegitimo sententia lata, valida est. Regulariter secus num. seq.
- 328 Ratificatio post sententiam interveniens, eam non validat, neque ante sententiam falsi procuratoris pro validatione actuum in Principis consistorio gestorum, ratificatio admittitur.
- 329 In re sua quisque est moderator & arbiter.
- 330 Primus conductor contendit ineptè, ut sibi potius quam alteri rei dominus locet.
- 331 Ecclesia tempore locationis finito si veluti solvere, quantum alius offert; à re locata non expellitur.
- 332 Confessio judicialis etiam absente parte facta, non probat.
- 333 Ecclesiæ, vel piæ causæ favore, etiam extrajudicialis probat.
- 334 Sibi in testamento adscribens, & legis Corneliæ pœnam incurrit, & emolumentum perdit.
- 335 Clericus legatum sibi adscribens, Ecclesiæ utilitatem respiciens; nec pœnam incurrit; nec emolumentum perdit.
- 336 Sententia conformis libello esse debet.
- 337 Pro Ecclesia, etiam libello non conformis sustinetur.
- 338 Quæ de jure Civili in testamentis solemnitas desideretur?
- 339 Et de jure Canonico sufficiat.
- 340 Testamentum ad Ecclesiæ vel piæ causæ utilitatem, factum duobus testibus sustinetur, etiam si vicini non sint. & num. seq. Ampliatur, num. 341. 342.
- 341 Specialia duo circa idem concurrere non possunt, num. seq.
- 343 Conductores, seu illorum hæredes post tempora locationis impleta inuiti retinendi, vel ad reconductionem compellendi non sunt.
- 344 Rerum Ecclesiæ conductor qui multum fuit lucratum, ad reconductionem compelli potest.
- 345 Hæreditas non adita, non transmittitur.
- 346 Ingressus monasterium, qui ante aditam patris hæreditatem decessit: eam monasterio transmittit.
- 347 Monasterium habetur loco filii.
- 348 Filii etiam non aditam parentum hæreditatem transmittunt.
- 349 Conficiendi inventarium obligatio, ut ultra vires hæreditatis eam audiens non astringatur, omnes tenet. Et an Ecclesiam quoque. num. seq.
- 351 Alienationem annullare, aut rescindere volens, pretium reddere debet.
- 352 Pro re Ecclesiæ malè alienata fallit. Limita, & intellige? num. seq.
- 354 Rei Ecclesiæ emptor, emptione rescissa vel annullata, cum fructibus eam restituere debet.
- 355 Bonæ fidei emptor fructus suos facit.
- 356 In contractibus innominatis est penitentia locus.
- 357 Et in celebratis Ecclesiæ, vel piæ causæ favore.
- 358 In dubio, parivè causa melior est conditio possidentis qui in adversarium onus probandi transfert.
- 359 Ecclesiæ favor, possidentis favori præfertur, & in possessorem onus probandi remittit.
- 360 Indebitè solutum repeti non potest.
- 361 Ecclesiæ indebitè solutum non repetitur. Limita num. seq. nisi ex tali solutione and paupertatem solvens, reducatur.
- 363 Contra Ecclesiæ debitores in liquidis an (ut contra debitores fisci,) via procedatur executiva, & summaria. Ecclesiæ causæ prius quam aliæ expediri debent. ibid.
- 364 Regulariter, plene, & ordinariè procedendum est, executivè autem non nisi in casibus à jure expressis
- 365 Solvere decimam executionis an Ecclesia debeat? remissivè.
- 366 Appellatio omnibus personis, & omnibus in causis concedenda est.
- 367 A sententia de residendo in Ecclesia an appellari possit.
- 368 Exceptio non numeratæ pecuniæ post biennium non admittitur.
- 369 Fallit in Ecclesia, & quando exceptionem hanc perpetuò opponere possit? remissivè.
- 370 Fœminæ pro aliis intercedere prohibentur.
- 371 Pro Ecclesia, vel piæ causa non utique dilapidatorem honorum Ecclesiæ accusare possunt, licet accusare regulariter prohibeantur; ibid.
- 372 Clericus legatione pro Ecclesia, etiam extrà curiam fungens, à creditoribus nequit interim conveniri.
- 373 Quid in aliis legatibus? & num. seq.
- 375 Rector, vel administrator Ecclesiæ locivè pii ad redditionem rationum, vel reliquorum solutionem condemnatus ad finem suspensivum appellare non potest.
- 376 Et an id speciale in Ecclesia, vel in minoris, Rei publicæ aliòve administratore procedat?
- 377 Altari stipulari nemo potest.
- 378 Ecclesiæ quilibet stipulari valet. Et an cuilibet hodiè.
- 379 Masculinum concipit fœmininum.

- 379 Masculinum concipit femininum.
- 380 In præjudicialibus Ecclesiæ fallit.
- 381 Odia restringenda sunt.
- 382 In Ecclesia, universitatis militumve favorem non restringuntur.
- 383 Legatum ab hærede nominatim relictum à fideicommissario non debetur, nec censetur repetitum.
- 384 Fallit si Ecclesiæ ab hærede nominatim relictum sit.
- 385 Prælegata in fideicommissi restitutionem veniunt, quando Ecclesia, vel pia causa substituta est.
- 386 Regulariter contra.
- 387 Falsi querela viginti annorum intermissione perimitur.
- 388 Adversus Ecclesiam crimen falsi commissum nunquam præscribitur.
- 389 Lite non contestata, nec testes recipi, nec contra absentem (jure communi procedi ad sententiam potest.
- 390 In causa liberali, in qua de statu Ecclesiæ agitur ante litem, contestatam testes recipi, & ad sententiam diffinitivam procedi potest.
- 391 In libertatis causa, antelitis contestationem testes recipi valent.
- 392 Et pro juribus Ecclesiæ malè occupatis.
- 393 Debitor speciei re ante moram perempta? liberatur.
- 394 In d. bitore Ecclesiæ fallit.
- 395 Falsum instrumentum producens & falsi pœna, & causæ plectitur amissione.
- 396 Ampliatur in pupillo, cujus tutor falsam scripturam produxit.
- 397 Et quid in domino, cujus procurator falsa scriptura usus est.
- 398 Ab Ecclesiæ administratore falsum instrumentum productum Ecclesiæ non nocet.
- 399 Nisi à toto capitulo productum sit.
- 400 In sui favorem instrumentum producens, illud impugnare potest.
- 401 Si producat Ecclesia potest.
- 402 Cessionem vel alienationem in potentiolem facientes causæ jactura mulctantur.
- 403 Ei tamen pœnæ Ecclesia non subjicitur.
- 404 Testatoris voluntas ad amicum servanda est legisque instar habetur.
- 405 Si testator alicui si nubat mille relinquat, Si Religionem ingrediatur, centum an Religionem intranti mille debeantur?
- 406 Æquitas non scripta, scripto rigori succumbit.
- 407 Ecclesiæ favore, æquitas servanda, non rigor scriptus.
- 408 Pro futuris culpis excommunicatio ab homine ferri non potest.
- 409 Fallit Ecclesiæ, & decimarum favore.
- 410 Dominus ab emphyteuta, qui ob canonem non solutum, ab emphyteusi ceciderat, pensionem recipiens, caducitatem videtur remittere.
Amplia n. seq. etiamsi cum protestatione sibi præjudicandi præteritas pensiones recipiat.
- 412 Procurator, vel Prælatus Ecclesiæ præteritas pensiones recipiens, caducitatem non remittit, nec expellendi emphyteutam jus perdit.
- 413 Ecclesia conductoris hæres existens, non cogitur in conditione persistere.
- 414 Hæres in omnibus obligationibus defuncti, activis, & passivis succedit, & conductoris hæres in conditione persistere cogi potest.
- 415 Fiscus & Ecclesia, an & quibus in casibus debitorem sui debitoris, non excusso principali conveniant? & n. seq.
- 417 Creditor debitorem sui debitoris, an & quando convenire possit.
- 418 Fiscus pecuniam posteriori creditori solutam, etiam consumptam repetere potest.
- Alii nequeunt, & numero seq.
Et an id in fisco perpetuum sit n. 420. & 421.
Et quid in Ecclesia, n. 419. & duob. seq.
- 422 Legatum Ecclesiæ relictum, anno tertio, vel quarto, in principio anni, ad libertatis, & militia comparationem debetur.
- 423 Aliis in fine anni præstari sufficit.
- 424 Legatum Ecclesiæ, vel piæ causæ relictum, si cancellatum reperitur, casu, & inconsulte præsumitur deletum, si de mandato testatoris non constet.
- 425 Regulariter consulto cancellatum præsumitur.
- 426 Dispositio legis fortissimi, 6. & legis nulli, 7. C. de erogat. milit. an non, lib. 12. publico favore introducta in Ecclesia locum habet, & nu. seq.
- 427 Creditor Ecclesiæ, qui tempore debito annuas differt præstationes recipere, si infra annum non petat, ab earum deinceps petitione arcetur.
- 428 Differens usque ad judicium debitum Ecclesiæ solvere, in duplum tenetur.
Secus in aliis, etiam Fisco Reipublica, aut pro redemptione captivorum. ibid.
- 429 Quietatio facta à Prælato Ecclesiæ procuratori, in ejus præjudicium non valet.
- 430 Fiscus vel Ecclesia rem communem cum alio habens, totam potest vendere, vel pignore, & numero seq.
- 432 Privatus non utique.
- 433 Uxor testatoris omnium bonorum usufructuaria relictæ, si Ecclesia instituta sit, an solum alimenta percipiat.
- 434 Ecclesia usufructuaria relictæ, filio hærede instituto, an integrum habeat usumfructum, legiima excepta, si ex ea unde se alat filius percipere valeat.
- 435 Filio non deberi legitimam in bonis parentis religionem ingressi, nisi post patris mortem; plurimorum fuit opinio.
- 436 Ecclesiæ necessitas, patroni necessitati, alimentifque præfertur.
- 437 De dote Ecclesiæ Episcopalis Canonica portio defalcanda non est, nec ejus dos præscribitur, remiss.
- 438 Thesaurus in Ecclesia loco inventus illi remanens nec rectori acquiritur, & n. seq.
Thesaurus in loco rei usufructuaria inventus, ad usufructuarium non pertinet.
- 439 Beneficiarius, Ecclesiæve Rector, usufructuario, vel usurario in beneficii proventibus comparatur
- 440 In concernentibus Ecclesiam non potest Prælatus in arbitratorem de jure, & de facto compromittere.
- 441 Transactio cum Ecclesia facta invalida est, nisi res de qua agitur, apud eam remaneat, etsi adversarius possideat.
Transactio per quam res abdicatur, alienatio est: censeturque prohibita his, quibus alienandi facultas interdicta est, ibid.
- 442 Pars delatori applicanda, si delator deficiat, ubi vertitur Ecclesiæ favor, judici ex officio agenti applicatur. In aliis non uti n. seq.
- 444 Turpitudine propria Ecclesiæ favore allegari potest, cum aliter nequeat.
- 445 Juris patronatus beneficii permutatio, patroni consensu non requisito, & obtento, an validè fiat? remissive.
- 446 Si permutatio hæc utilis Ecclesiæ sit, consensu à patrono requisito, licet non obtento, fieri potest, & ab ordinario approbari.
Et an magna ad id necessitas desideretur. nu. seq.
- 448 Duobus in solidum rem ementibus, ille præfertur, cui res prius tradita est.
- 449 Ecclesia secundo emptori cui res tradita fuit præfertur.

QUÆSTIO VIII.

Affirmativam partem, Ecclesiæ cum pupillis minoribusque æquiparatio ꝑ probat. Quam tradunt *textus*, ibique Doctores, in c. 1. & in c. *auditis*, 3. de in integr. restit. in l. fin. C. de sacros. Eccles. glos. fin. in fin. in l. si procurator, 5. D. de jure fise. in l. Imperatores 35. verb. negotio publico, D. de re judic. glos. fin. in fin. in l. libertos, 5. C. de excusat. tutor. Glos. in l. respublica, 4. verb. Solet, & ibid. Doctores, C. quib. ex caus. majores. Plene Math. & ibi ejus additionator singul. 44. Marc. Anton. Genuens. in practicabil. Ecclesiast. quæstion. 252. n. 5. Didac. Covar. variar. resolut. lib. 3. cap. 17. n. 4. Julian. Vivian. in pract. juris patronat. 1. part. lib. 2. cap. 5. num. 25. vers. Quinto, Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 955. num. 10. Andr. Fachin. controvers. lib. 1. cap. 53. vers. Secundò moveor, Jodoc. Damhouder. in enchir. parium, seu simil. verb. Ecclesia, secundo. De illisque ad Ecclesiam argumentum valere, de privileg. pauper. 1. part. q. 25. num. 14. & in Axiomatib. lit. A. num. 510. cum duobus seqq. multis ostendimus. Quod præcipuum est hujus sententiæ in juris communis terminis fundamentum, ab eruditissimo Didaco Covar. expensum pract. quæst. c. 7. n. 3. vers. Habuit verò, ante vers. His accedi. Quodque Marcum Anton. Gen. in eandem traxit, in pract. Eccles. tricenario 10. quæst. 276.

Multi præterea alii, non eadem ratione, ejusdem placiti extitere, proferentes simpliciter: miserabilium numero ꝑ Ecclesiam contineri, & participem consequenter, cum cæteris miserabilibus legis nostræ unicæ favoris, ut ad Principis Curiam adversarios laicos in prima causæ discussione afferre possit. In qua extitere Jacob. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 66. n. 19. Anton. Thesaur. decis. 177. n. 1. ad fin. Mart. in summ. succession. legal. p. 4. q. 18. art. 4. n. 18. Vincent. de Franch. decis. 234. n. 4. Camil. Borrel. in summ. decis. p. 1. tit. 56. de jurament. perhorrescent. n. 28. Carol. de Graf. de effect. cleric. in prælud. n. 422. & 423. Auctoritate innixi Andreae de Ifern. in constit. Statuimus, n. 3. & ibid. Afflict. n. 16. Prosper. Caravit. in ritib. M. Cur. ritu 219. num. 3. & Capitii decis. 160. Nam Petrus Rebuffus. (plerisque ex superioribus in id ipsam citatus) in constit. Gall. de sentent. provisional. art. 3. glos. ult. n. 5. falso allegatur. Quibus accedunt Joan. Aloys. Ricc. praxi var. resolut. 317. & Jul. Cæsar. Imbr. de primo, & secund. benefic. confid. 3. n. 151.

Negativam ꝑ defendunt Covarravias dicto n. 3. Sigismund. Scacc. de appellationibus quæstion. 7. num. 130. relatis, idem Afflict. in const. regn. rubr. 37. Statuimus, num. 17. vers. An autem Ecclesia, lib. 1. & decis. 257. Dicit constitutio, num. 2. Caravita, ritu, 233. Item Clericus. q. 1. num. 1. in ultimis verbis, & num. 2. Marches. de commiss. tit. de avoc. caus. part. 2. q. 2. num. 59. & seq. & Covar. dicto loco. Hancque veritatem, & communem sententiam, asserit Jacobus Cancer, variar. resolut. tom. 2. c. 2. n. 15. Camil. Borrel. dicto titulo 56. de juram. perhor. n. 29. Joan. Mar. Novar. in praxi elect. & variat. fori, sect. 3. q. 1. per tot. Nos de priv. pauper. 1. part. quæst. 52. à n. 30. & antecedentibus etiam.

Idque jure optimo, cum neque de Ecclesia mentionem lex nostra unica faciat: neque ex nominatarum in ea personarum similitudine, ad Ecclesiam privilegium hoc possit extendi, ut patebit inferius. Quinimò nec si de illa mentionem lex faceret, ꝑ posse illius virtute Ecclesiam hujusmodi privilegium oppetere, idem ipse ibi profitetur Novarius nulla ad id Canonica sanctione existente. Cum etiam in Ecclesiæ favorem profanis legibus disponendi Innocentius III. P. M. potestatem negarit, factasque nullius firmitatis dispositiones esse decernat, in c. Ecclesia sanctæ Mariæ 10. de constit. inquiring: A quibus si quid motu proprio statutum fuerit quod Ecclesiæ

rum etiam respiciat commodum, & favorem, nullius firmitatis existit, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum. Et firmat cum multis à se relatis, Anton. Dian. resolut. mor. tract. 1. de immunit. Eccl. res. 13. à quibus prædicti textus limitationem, intellectumque licet colligere.

Quare nec dictæ legis virtute, neque etiam specialis statuti constitutione hoc jure Ecclesiam uti posse deducitur: neque qui contrariam amplectuntur sententiam (nempe Andreas de Ifern. Afflict. Caravit. & capit. quorum auctoritate, cæteri non videntur relati) legis nostræ, sed specialium ꝑ constitutionum vigore, usque forensi tuerentur eam: ut & in hisce Castellæ regnis receptam fatetur Covar. d. cap. 7. num. 3. post princip. vers. At in hoc Castellæ Regno, in ex quatuor Ordinibus mendicantium monasterium sit: Dvorum scilicet Francisci, Augustini, Domini & Carmelitarum: Monialiumve cujuscumque ordinis, aut instituti: pauperum quoque hospitale: quamvis Ecclesiæ ista divites sint, pingueque patrimonium habeant. Ex forensi quoque usu quamlibet aliam Ecclesiam hoc fori privilegium apud nostrates vindicasse, asserens. Cujus rei nos etiam de privileg. pauper. 1. part. q. 52. num. 33. & seq. meminimus. Sic & in Cathalonia, per Regiam pragmaticam Caroli, Barcinonæ datam 16. Januar. anno 1520. statutum, omnia Monasteria, cæterisque religiosos Commendatarios quoad hoc privilegium pauperes reputari, Jacobus Cancerius relet, d. lib. 2. variar. resolut. c. 2. n. 17. Et quoad expensas prosecutionis causæ, hos non excusari advertat, quod in hisce Castellæ regnis (adversus sanctionem à Covarruvia memoratam, dict. c. 7. n. 3.) servatum in foro experimur.

Unde cum Ifern. afflictus, Caravita, & Capitius in statuti casu loquantur (quantumvis etiam in eo dubia resolutio sit, ex prædicti textus Ecclesiæ sanctæ Mariæ decisione) in eo pariter eorum sequaces (& si indistinctè privilegium id Ecclesia competere dicant, cum priorum auctoritate moveantur) loqui censendi sunt. Doctoris namque dictum, ꝑ secundum legem, Doctoremve allegatum ab eo intelligendum esse, probant text. & ibi Bart. num. 7. in l. Non solum, 9. de Si liberationis, D. de liberat. legat. & in auth. sed si jam necesse, & ibi Bald. C. de donation. ante nupt. Jal. in 2. Rursus n. 32. instit. de actionib. Deci. consil. 189. n. 1. Socin. consil. 68. n. 27. volum. 1. Grammat. decis. 57. n. 28. & consil. crimin. 22. n. 14. Bellon. consil. 5. n. 7. in fin. & consil. 16. n. 10. Cephal. consil. 341. n. 50. Roland. à Vall. consil. 39. n. 32. volum. 4. Menoch. consil. 35. n. 30. adducti & probati à Surd. consil. 9. n. 5. consil. 132. n. 63. consil. 135. n. 66. consil. 177. n. 21. consil. 251. n. 10. & consil. 271. n. 40. Joan. Vincent. Houded. consil. 3. n. 31. & consil. 101. n. 46. lib. 1. Joseph. Mascard. de probation. lib. 1. concl. 16. n. 5.

Neque posteriori negativæ opinioni contrarium, præcipuumque de pupillo, aut minore propositum argumentum obstat. Æquiparatorum enim ꝑ non semper idem, nisi eadem sit ratio, judicium est, ut de privileg. pauper. 1. p. quæst. 36. n. 5. advertimus. Debetque ut ab æquiparatis argumentum procedat; omnimoda, in casu saltem æquiparato, similitudo adesse, ut multis pariter in Axiomatibus nostris, littera A. num. 302. ostendimus.

A Minoribus autem ad Ecclesiam ꝑ non semper æquiparationem procedere, nec semper Ecclesiam minorum vice fungi tradit Menchac. qu. forens. capite 9. n. 2. & de succes. creat. §. 10. n. 63. & aliis, Cald. Pereir. in l. Si curatorem, verb. Sua facilitate, n. 4. C. de in integr. restit. minor. ex dispositione legis final. C. in quib. caus. in integr. restit. non est necess. Quam in Ecclesia non habere locum profitentur.

Imo quoad restitutionis beneficium tantum, Ecclesiam minori comparari, neque adhuc semper in ea; aperte docuit eadem ipsa glossa, quam pro prima opi-

opinionem adduximus. *in capite, Auditis, 3. verb. Jure minoris, vers. Sed in quibus casibus, de in integr. restit.* Et si in restitutionis materia, omnia quæ minoribus privilegia competunt, Ecclesiæ competere; profiteatur *Sfort. Odd. de restit. in integr. quæst. 3. n. 17.*

¶ 18. Pupilli verò jure Ecclesiam non fungi; *Eadem ipsa glossa, vers. sed non fungitur jure Pupilli, alleverat.* In specie autem nostra, non modo similitudo inter miserabiles, Pupillum, vel minorem, & Ecclesiam, sed omnimoda dissimilitudo ¶ existit (quæ secundum adversæ partis destruit fundamentum) Illis enim imbecilla natura (ob quam, parvam etiam potentiam perhorrescunt) hunc favorem adeptæ est, ut *Baldus* notat, *in auth. habita, Cod. ne fil. pro patr. n. 62.* Ecclesia verò tantum à miserabili conditione, ut neque alterius potentiam perhorrescat, abest: ut potius eadem ¶ potentior reputetur; & in eam, tanquam in potentior, alienatio fieri nequeat, aut facta, viribus non subsistat, ex sententia *Speculatoris, Anchar. Jasonis, & aliorum, quos refert, & sequitur Jacobus Menochius, consilio 216. n. 38. & 41. & à nobis questione sequenti allegandum.* Inde in nobilium probationibus, ex fisci parte, regni que juris, hæc fiendæ testibus interrogationes in regio scribuntur diplomate. *Si es por ser tan pobres, que non ayan tenido de que pechar? o tan ricos, que no les offassen empadronar? por ser criados de allegados, y favorecidos de algun Cavallero? Iglesia o Monasterio, o persona poderosa? Deductæ ex l. 27. tit. 11. lib. 2. novæ reg. collect. vers. Tansi misino.*

¶ Quod si aliqua in præfenti inter Ecclesiam, minoresque similitudo adest: pro hac eadem posteriori sententia urget. Aut enim Ecclesia prælatum habet, aut non, Si Prælatum habet ¶ (ad minoris similitudinem, patrem habentis, qui neque orbis est, neque miserabilis existit, neque per consequens hujus favoris cum miserabilibus participet, siquidem Patrem habet Prælatum Ecclesia enim filia, ¶ Prælatum parentis locum tenet. Quos eo nomine *Urbanus secundus, Augustini verbis appellat, in cap. Quorum vices 6. in ordine, 68. distin.* Quorum quidem pulchritudo, ac elegantia quamvis integram postulet translationem: ut longitudini parcamus, diminutam facere cogimur, his contenti: *Ipsa Ecclesia Patres illos appellat, ipsa illos genuit, & ipsa illos constituit in Sedibus Patrum. Non ergo tepures desertam, quia non vides Petrum, quia non vides Paulum, quia non vides illos per quos nata es. De prole tua tibi crevit paternitas.* Ubi ad parentum filiorumque similitudinem, *Glossa verb. Ecclesia, & verb. illos,* neque convenire Ecclesiam, sine auctoritate Prælati, neque conveniri, sed ejus nomine Prælatum posse, notat.

¶ Sive uxorem ¶ Ecclesiam appelles, Prælatumque maritum, ut illum *Evaristus* nominat, *in cap. Sicut vir, 11. in ord. 7. quæst. 1. & Rhemensis Concilium translatum in c. Sicut 4. in ord. 21. qu. 2. inquit: Sicut in unaquaque Ecclesia unus Presbyter debet esse: ita ipsa quæ Sponsa, vel uxor ejus dicitur, non potest dividi inter plures Presbyteros* Notatque *Glos. in d. c. quorum vices, verb. Ecclesia, 86. dist.* Quemadmodum enim viginti quinque annis minor, maritum habens, Patre quoque carens, legis nostræ, forique privilegio non utitur (miseræ conditionis, Mariti existentia, ratione deficientis, ut jam *quæstione 4. firmavimus:*) sic neque Ecclesia (in hoc etiam minori comparata) utetur.

¶ Si Prælatum, ¶ Episcopum scilicet Ecclesia non habet, aut inutilem quidem habet (cum utroque modo vidua dicatur, *cap. quia propter, 42. de elect. capit. 2. §. Sed neque, de translation. Episc.* si legem nostram civilemque attendamus) hoc gaudebit privilegio, œconomus, administrator evè, qui ejus nomine agere valeat, existente. Similiter & collegiata, vel etiam parochialis rectore carens. Quamvis enim Cathedralis tantum Episcopi morte, propriè, non etiam aliæ Ecclesiæ Rectorum morte vi-

duatæ dicantur, ut notat *glos. fin. ad fin. vers. Hodiè verò in c. Cum terra 14. & glos. 1. in d. cap. quia propter, de electio.* quia non sic Rector, aut beneficiatus cum Ecclesia sua, sicut Episcopus matrimonium contrahere censetur; ut etiam, cum *Lambertino* asserit *Joan. Gutier. canonicar. quæst. lib. 2. q. 7. n. 48.*) Negari tamen non potest, quin orbitatem, rectoribus mortuis, prædictæ Ecclesiæ contrahant, viduæque improprie saltem reputentur, ut & citatæ *Glos. fatentur, & satis aperte textus in d. cap. Sicut, ostendit.* Vicarius namque, ¶ sive commendatarius designatus, dum fit de proprietario provisio; non Prælatum, aut rector, sed procurator existit, ut ex *textu in cap. obitum, 16. in ordine, & cap. Catinensis sequenti, 61. distin. dixit glossa unic. in cap. Qui plures, 3. in ord. 21. q. 1.* Quamvis & hic legitimam administrationem habeat, ut probat *rex. in c. relatio, 5. eadem caus. & q. & advertit Glos. in cap. Nemo deinceps, 15. verb. Commendare; circa princip. vers. & primo quæro, de electio. lib. 6.* Id quod & privilegio huic locum facit. Eum enim, qui alterius arbitrio, aut regimini (præterquam parentis, aut mariti, ut prædiximus,) suppositus est: illius beneficium sentire; jam *qu. 5. sumus professi.*

Provisione autem de rectore facta, eam ratio huic juri locum non esse suadet, cum maritum Ecclesia videatur habere, *dicto capit. Sicut, 21. quæst. 2. qui non ut alienas, sed proprias res Ecclesiæ suæ pertractet.* Cujus veluti proventus ¶ usufructuarius in vita existat secundum quam *de privileg. paup. q. 4. §. 1. n. 94.* opinionem retulimus, & tradit, cum aliis, *August. Barb. in collect. ad c. fin. de offic. ordin. n. octavo.* In morteque (ex generali recepta consuetudine) aut testatus liberè disponat: aut intestatus, successores in eis parentes habeat, vel consanguineos, ut cum *Covarvu. in cap. cum in officiis, n. 28. dicunt cæteri in d. §. 1. n. 95. à nobis citati.* Nequaquam tutori comparatus, ut elegans ostendit *Glos. 1. ad fin. in cap. quia Episcopus, 5. q. 3.*

¶ Eademque ¶ de jure (speciali privilegio, aut consuetudine semota in virorum Monasteriis procedere firmandum videtur, Cum eorum rectores superioresve parentum, ut diximus locum teneant. Prælatorum enim appellatione continentur, *Glos. in Clement. in 1. verb. Prælatum, de election. Sylvest. in summa verb. Prælatum, n. 1. Emanuel. Roder. in summa, verb. Prælatos, c. 30. n. 1.* Ecclesiæ autem Prælatum nominari parentem, jam *n. 12. & 13. potuit aliter in foeminarum cœnobiis pietas suadet, imbecillis sexus, quæ ei accedit reclusio, & quia per administratores reguntur.* Ex quibus id jure optimo privilegium forensis illis arrogavit usus.

¶ Si verò Ecclesia pauper sit, ¶ hoc fori privilegio uti posse, extrà controversiam est, quo quidem casu *Julius Caesar Umbrian. & Aloys. Ricc.* (cujus auctoritate *Umbrianus sup. n. 2.* relatus in contrariam movetur) loquitur. Etsi enim de Ecclesia indistinctè quæ fuerit, de pauperum hospitali respondit, pro eoque fundamenta jecit, vel etiam si dives Ecclesia sit, spoliata tamen, propriaque re per vim privata. Possit namque tunc spoliatorem laicum coram quo malit judice Ecclesiastico, vel sæculari, regiisve etiam Senatoribus in prima causæ discussione Ecclesiam convenire: commune Doctorem placitum affirmat, *in c. Si Cleric. 5. & in c. cum sit gen 8. de foro compet. Didac. Covar. teste in d. c. 7. pract. qu. n. 3. Matth. de Afflict. docif. 257. n. 2. Jac. Men. de arbitr. l. 2. d. casu 66. n. 19. in fin. Sigism. Scacc. de appellat. d. q. 7. n. 130. resubsting. 1. Joan. Mar. Novar in praxi election. & variat. fori, sect. 3. q. 11. n. 5. p. mibi 366. Nos de priv. paup. per. 1. part. qu. 52. n. 29. & seq. & n. 33. & seq.*

¶ Quam hodiè non Ecclesiæ modo, sed privato ¶ libet, per vim re propria spoliato ad Principis Tribunal in prima causæ cognitione spoliatorem trahendi, facultatem regie concedunt leges *5. tit. 4. l. 3. Ordin.*

reg. 5. & tit. 13. lib. 4. nov. reg. collect. Quodque magis est, Ecclesiastico vel sæculari ab Ecclesiastico Iudice violentiam vimque illatam passo, pro ea repulsanda, gravamineque tollendo Regium tribunal ad eundem potestatem esse formam præscribit, 36. tit. 5. lib. 9. nov. reg. collect.

20 Vi ergò, spolio, paupertate præcipua lege, aut consuetudine non existente, fori hoc privilegio Ecclesiam Prælatum, aut rectorem non inutilem quidem habentem, uti non posse; satis nova hæc (à nemine, quem viderim, usque adhuc perpensa) comprobare videntur. Et præter hujus quoque sententiæ sequaces, quos jam retulimus, sic in specie (non altiori licet indagine) Novarius tradit, in praxi election. & variat. for. sect. 3. qu. 2. n. 8. pag. mihi 286.

Propè infinita alia privilegia, favoresque Ecclesiæ supersunt; quos non possumus non ad longum recensere; ut & obsequium matri piissimæ præstemus, quamque possumus ei gratiam referamus; & ut eorum in præsentis relatio ab iterata multis hujus tractatus locis similium mentione excuset. Generalia idè ad in primis quædam (ut ex eis ad alia licet non specialiter designata deveniri possit) præfiniemus.

21 Fisco igitur comparari Ecclesiam, fisci quoque privilegii uti, & de fisco ad Ecclesiam argumentum valere, ex l. fin. Cod. de Sacrosanct. Eccles. firmanunt Addit. glossæ, verb. rebus suis, in cap. 2. extr. de jur. And. Tiraq. de privileg. pia caus. privileg. 143. Everard. in locis legalib. loco à fisco ad Ecclesiam Marc. Anton. Genuens. in practicabil. Ecclesiast. qu. 174. num. 3. & l. tuis q. 251. Julian. Vivian. in praxi juris patron. part. 1. libro 2. c. 5. n. 25. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 377. num. 31. tom. 2. Cardin. Dominic. Tusch. practicar. concl. lit. F. concl. 395. n. 1. Borgni. Cavale. decis. 31. n. 260. p. 2. Et si in casibus solum à jure expressis de fisco ad Ecclesiam argumentum, æquiparationemque procedere, asseveret Covar. practicar. capite 8. n. 3. col. 1. in fin. acriterque defendit Greg. Lop. in lege 19. tit. 8. p. 5. gl. 5. verb. Dos casus.

22 Sed validior quidem Ecclesiæ, * quam fisci existit favor. Cum hic privilegiatorum sit ultimus: illa primus, ut tradunt Genuens. d. q. 251. n. 4. & Julianus Vivian. proximè relato loco.

23 Contrà fiscum enim in dubio judicandum * (ex Modestini responso, in l. non puto, 10. D. de jure fisci. dicente: Non puto delinquere eum, qui in dubiis questionibus contrà fiscum facile responderit) firmanunt Genuens. & Vivian. ubi proximè Didac. Covarru. variat. lib. 1. cap. 16. nu. 1. Petrus Surd. conf. 173. num. 59. & conf. 199. n. 8. Marc. Anton. Peregrin. de jure fisci. lib. 6. tit. 6. num. 32. & libro 7. tit. 3. num. 45. Prosper. Farinac. conf. 78. num. 28. in fin. & latius fragmentorum criminalium, 1. part. litera F. num. 189. Sebastian. Gualin. de defens. reor. part. 2. defens. 29. cap. 1. num. 1. Alexander Trentacinq. variarum resolution. libro 1. tit. de jure fisci, resolution. 9. numero primo, versicul. in primo casu, Cardinal. Mantica de tacit. & ambig. convention. lib. 11. tit. 25. num. 22. Florez Diaz de Mena, variarum, quæst. 6. articul. 3. num. 9. plenè Cardinal. Tusch. dicta littera F. conclus. 399. per tot.

24 Pro Ecclesia autem in dubio * judicandum, merito quidem jura sanxere, in l. sunt personæ, 14. in fin. D. de religiof. & sumptib. funer. & alia quæ adducit Roman. in authent. similiter, num. 38. & 39. C. de legem Falcid. probatque Tiraquell. de pia caus. privileg. 148. Genuens. in practicabil. Ecclesiast. q. 140. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 88. n. 6. & discept. 131. n. 2. Joan. Cephal. conf. 111. n. 20. lib. 1. Ovid. de Amic. de jur. emphyt. q. 53. n. 5. in fin. & q. 8. n. 8. etiam in fin. Borgn. Cavale. decis. 46. n. 342. part. 1. decis. 43. n. 73. & decis. 45. num. 56.

De privilegio ideo Ecclesiæ * ad privilegium fisci, argumentum non valere (ex Bart. Imol. & in l. fructus, D. solut. matrim.) protulit Marcus Anton. Genuens. d. q. 252. n. 6.

25 Vereque Ecclesiam fiscum † habere, qui tacita; ut temporalis, in bonis cum eo contrahentium hypotheca gaudeat. juxta legem 2. 3. & l. aufertur. 46. §. Fiscus autem, D. de jure fisci. l. Similes 10. D. ad municip. l. 2. C. in quib. caus. pign. vel hypothec. tacit. contrah. l. 33. tit. 13. part. 5. Quique in Clericorum bonis vacantibus, & sine hærede legitimo decedentium, sæcularis quoque fisci ad instar juxta l. 1. D. de jur. fisci. l. 1. l. Vacantia, & per tot. tit. C. de bon. vacant. lib. 10. l. 1. C. unde vir, & uxor. l. 2. C. de petit. honor. sublat. lib. 11. succedat, & cui Clericorum delinquentium, pecuniariæ applicentur pænæ, illorumque bona (si criminis commissi qualitas bonorum privationem, confiscationemque inducat) ad Ecclesiæ, Episcopalemque fiscum pertinere, in sæculari veluti, juxta auth. bona damnatorum. Cod. de bon. proscript. seu damnator. cap. cum secundum leges, 19. de heretic. lib. 6. profitentur Glot. in dict. capit. quia diversitatem, verb. Præter ejus in fin. Cardin. in clement. nolentes, §. 1. q. 3. de heretic. Rota Roman. in antiq. tit. de testam. decis. 7. Covar. variat. lib. 2. cap. 9. num. 11. Marc. Anton. Peregrin. de jure fisci. lib. 1. tit. 1. cap. 2. de his qui jura fiscalia habent, num. 105. vers. Sed contrà, pro Episcopo, & seqq. August. Barbus de offic. & potest. Episcop. 3. part. allegat. 107. num. 16. & duob. seqq. Joan. Roj. in epitom. succes. cap. 34. n. 37. Bernard. Diaz. in pract. crim. Canon. capit. 142. num. 2. & ibid. Salced. lit. B. Prosper Farin. de heres. quæst. 190. §. 11. à num. 154. Marc. Anton. Genuens. dict. tract. q. 250. num. 1. & seqq. Joan. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 387. n. 2. per textum in cap. si quis in atrio 7. & in cap. si quis deinceps. 22. in ordine 17. questione 4. in cap. Quia diversitatem 5. de conces. præbed. & in cap. penult. de Cleric. non resid.

26 Priorem tamen (ut verum fateamur) assertionem, quæ dicat, † Ecclesiam bona secum contrahentis, sæcularis Fisci ad instar, tacite hypothecata habere, à Marco Antonio Genuensi in practicabil. Ecclesiast. quæst. 472. num. 3. & 4. confirmatam: refellit, contrariamque amplectitur, & defendit Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 601. num. 20. Quod nulla talem hypothecam inducens extet lex, idque ipsum notantes adducit Baldum in rubr. C. de privileg. Fisci. & in l. ut inter. Divinum, 19. num. 9. colum. 3. post princip. vers. Ulterius quæro, C. de sacros. Eccles. Alex. conf. 104. in fin. & ibid. Addition. verb. Civitas, lib. 6. & in l. 1. §. si hæres, in fin. D. ad Trebell. & Nebus. de pignor. part. 2. memb. 4. num. 122. Sic pariter asserit Gregor. Lopez in dict. l. 19. tit. 8. part. 5. glos. 9. & in lib. 25. tit. 13. ead. p. glos. 6. verb. Obligados.

28 Nisi pro decimis * illi debitis, ad tributorum Fiscalium similitudinem, excipias; pro quibus, eas debentium prædia, Ecclesiæ hypothecata existere, probat Nicolaus Everard. in topic. legal. loco 112. de Tributo ad decimam, num. 3. Joan. Gutier. tract. de gabel. quæst. num. 24. & seq. in id etiam adducens legem 6. ad fin. tit. 20. part. 1. Vel cum Ecclesiæ emphyteuta prædium illius emphyteuticum deteriori reddit, juxta dispositionem authent. de non alien. aut permut. §. Scire col. 2. & notat Gregor. Lopez, dict. verb. Obligados, in fin. vel pro dote Ecclesiæ promissa, juxta dicenda infra num. 46. & 47.

29 Cæteræ verò assertiones prædictæ procedunt expeditus. Ad Fisci namque temporalis similitudinem, * ob hæredum ex testamento, & ab intestato beneficiū, Fiscum

Fiscum Ecclesiasticum succedere (præter jam dictam glossam in cap. quia propter) firmanunt Bart. in l. n. 2. C. de bon. vacant lib. 10. Rota Romana. dcif. 7. Joan. Roi. d. n. 37. Aloyf. Ricc. dict. resolut. 387. n. 1. & ex relatis. num. 26. plerique.

Quod intelligendum ait Rotas d. loco, n. 38. si Clericus Ecclesiam propriam in titulum non habeat. Si Ecclesiam namque habeat; ipsam, non Episcopalem, Fiscum succedere, dicit ex cap. 1. de succes. ab intest. cap. ult. 12. quæst. fin. aut. de Ecclesiast. tit. §. Si quis Episcopo, coll. 9. cujus quoque voti extat Ricc. dict. resolut. 387. num. 3. textum allegans in cap. excommunicamus. 13. §. Damnati, de hæretic. Bald. Paul. Peregrin. & alios.

30 Pro crimine à Clerico commisso † pecuniam pœnam Episcopum imponere, Fiscoque, aut Camerae suæ applicare posse; advertunt Glos. verb. Pœnam in cap. licet, 3. de pœn. & cum Hostiens. Joan. Andr. Butr. Cardin. Annan. Felin. & aliis Marc. Anton. Peregrin. de jure Fisc. dict. libro primo titul. 1. cap. 2. D. his qui jura Fiscalia habent, num. 106. Jul. Clar. in pract. crimin. libro 5. paragrapho fin. quæstio 80. n. 5. Bernard. Diaz in pract. cap. 134. in novis 142. & ibid. Salced. Palac. Rub. in repet. rubr. de donat. inter vir. & uxor. paragrapho 39. num. 13. Didac. Covar. libro 2. variar. dict. cap. 9. num. 8. vers. Postremo, Azebed. in l. 12. tit. 6. lib. novæ Reg. collect. n. 3. Aloyf. Ricc. dict. resolut. 387. num. 2. Bonadili. in Politic. lib. 2. cap. 17. num. 199. Cabed. decis. 85. part. 1. Petr. Cened. ad Decret. collect. 170. num. 1. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Compositio, vers. Secundo, Augustin. Barbof. (qui & hos refert) dict. alleg. 107. n. 18.

31 Sic & ad Ecclesie Fiscum Clerici de hæresi † damnati bona patrimonialia pertinere, cum multis à se adductis: constantissimè Farinacius resolvit, in tract. de hæres. quæst. 190. §. II. à n. 154. Etsi aliter apud nos, in hisce Castellæ Regnis, praxis (Juri quidem conformis) observet. Quam probant eruditissimus Couar. dict. cap. 9. num. 11. & 12. Azebed. in l. 1. num. 200. tit. 3. lib. 8. novæ Reg. collect. Salced. ad Bernard. Diaz, d. cap. 114. verb. Hæretici, lit. F. Bovadill. in Politic. lib. 2. cap. 17. num. 201. lit. D. P. Sanchez super præcept. Decalog. lib. 2. cap. 20. à n. 1. Cened. ad Decret. collect. 55. num. 6. Augustin. Barbof. (his similiter relatis) dict. loco, n. 17.

32 Imperiique privilegiis * Ecclesiam gaudere, tenet Glos. verb. Jure minoris, in dict. cap. Auditis, 3. de in integr. restit. Marc. Anton. Genuens. dict. quæst. 252. num. 7. Julian. Vivian. in praxi juris patron. part. 1. cap. 5. numero 25. vers. Septimò, Augustin. Barbof. (alios, non tamen veraciter referens) in collect. ad dict. cap. Auditis, num. 9. Franc. Balb. de præscript. part. 5. quæst. 5. pag. mihi, 412. Gregor. Lopez, in dict. l. 19. tit. 18. part. 5. glos. 5. Ecclesia namque, & Imperium fraternizant, auth. quomòd. oport. Episc. in princip. quem textum ad Imperii, Ecclesieque privilegia exornant Bald. in l. fin. numero 10. C. de quadrienni præscript. Jas. in l. 1. num. 23. C. de Sacrosanct. Eccles. Aloyf. Ricc. in praxi aurea, resol. 375. numero 2.

33 Minorum, * Pupillorumque Ecclesiam jure fungi, jam supra num. 1. diximus. Quod procedere advertit. Sfort. Odd. de restit. in integr. quæst. 88. num. 37. ubi possibile est, eo jure Ecclesiam fungi.

Unum interim advertere libet, quòd in petenda restitutione (in qua præcipuè Minoribus Ecclesia comparatur, juxta dicta proximè, numero 8.) etiam præcipuum habet Ecclesia: etsi enim in illius foro, * adversus quem restitutio postulatur, impetranda sit, l. 2. C. ubi, & apud quem, Didac. Covar. variar. resolut. lib. 1. cap. 4. statim in princip. plenè materiam, qua solet eruditione, eo capite tractans, &

exornans. Ecclesie verò adversus laicum agentis * speciali jure datum esse, ut coram Ecclesiastico, ipsiusque Ecclesie Judice in integrum restitutionem petere possit, manifestè Innocent. III. decretum ostendit in cap. Ad nostram, 11. de reb. Eccles. alien. vel non, insinuat textus in cap. 1. de in integr. restit. & observant ibid. Abb. num. 18. & in capit. Cum sit generale, 8. de foro compet. n. 10. & ibid. Marian. Socin. n. 13. Cujus rei ratione Covarruvias assignat dict. loco, n. 2. De hujus licet assertionis veritate (etsi eam communem fateatur) dubius, relatis Juribus sub eadem dubietate respondens. Illud intrepidè affirmans; in rebus patrimonialibus Clericorum, eam non procedere opinionem, ac circa eas Clericum læsum, in restitutionis in integrum judicio, coram Judice seculari laicum convenire debere, ex generali tam Legum, quàm Canonum sanctione, quæ reum coram suo judice, inque suo foro conveniendum, dictat, ad restitutionis quoque in integrum speciem deducta, in l. 2. C. ubi, & apud quem, & in hæc residet Gregor. Lop. in l. 10. tit. 19. part. 6. glos. 1. etsi priorem tenens etiam huic contradicat, in bonis quoque Clericorum illam ampliandis Sfort. Odd. in tract. de integr. restit. quæst. 32. n. 23. & seq.

Ad Minorisque similitudinem tacitam * hypothecam in Prælationibus male administrantis, Ecclesie competere, asserit Glossa in cap. Ex literis, 5. verb. Obligata; de pignorib. Palac. Rub. in repetit. rubr. de donat. inter vir. & uxor. §. 66. num. 21. Petr. Rebuf. tom. 2. ad leg. Galic. tit. de constit. reddit. tit. 1. glos. 14. numero 30. Anton. Neguf. de pignor. 2. part. princip. membr. 4. num. 120. & seq. Sylvest. in summ. verb. Clericus, 4. num. 4. Jacob. Menoch. consil. 114. num. 27. Bellet. disquisit. Clerical. part. 1. tit. de bonis Clericorum, §. 1. num. 12. Marc. Anton. Genuens. in practicabilib. Ecclesiast. quæst. 138. num. 3. Julian. Vivian. in praxi juris patron. part. 1. lib. 2. dict. cap. 5. num. 54. Escorbar, de ratiocin. cap. 39. num. 13. vers. Sed prædictis non obstantibus.

Cùm in aliorum administratorum bonis * præterquam Minorum, vel similibus (quibus curatores quasi debilibus dantur, Prodigio nempe, Surdo, Muto, vel Fatuo) privilegium hoc non competere, tacitamque hypothecam non contrahi, in l. idem privilegium. 6. D. de privileg. creditor. his verbis Ulpianus decernat: Sed si bonis datus sit curator, vel absentis, vel ab hostibus capti, vel dum deliberant scripti hæredes de adeunda hæreditate: non oportet privilegium dari: non enim eadem causa est. Et ita tenet Escob. d. loco, num. 5.

Plures alios inter Minores * Ecclesiam similes congerit casus, lateque prosequitur Bernard. Diaz videndus regul. 219. lit. E. Nicol. Everard in Topic. Juris, loco 74. à minoribus ad Ecclesiam. Et Nos quoque inferius, num. 55. & duobus seqq. prosequimur.

In eo autem (circa propositam materiam) Minores etiam Ecclesia excedit, * quod pro male ablatis, Ecclesie cui restitutio facienda est, in bonis restituere debentis, etiamque hæredum competat hypotheca, ut (cum Bald. & Salicet. in l. furti, C. de furt.) firmat Antonius Neguf. de pignor. 2. part. princip. membr. 2. num. 124. quem sequitur vivian. d. cap. 5. num. 78.

Cùm nullam in bonis furis, vel ejus hæredis Jus hypothecam, * sed actionem tantum cuilibet rei persecutoriam, ea extante, concedat, in l. si pro fure, 7. §. 1. D. De condict. furt. vel re non extante, ad ejus æstimationem, in l. In re furtiva, 8. D. eod. §. fin. instit. de obligation. quæ ex delict. nascuntur.

Reipublicæ * item Ecclesiam comparant Justinianus in l. fin. C. de Sacrosanct. Eccles. & in auth. de non alien. aut permut. reb. Eccles. 2. Glos. unic. in fin. in l. Rempublicam, 3. C. de jure reipubl. lib. 11. Glos. in l. Imperator

Imperatores, 35. verb. *Negotio publico*, D. de judic. Nicol. Euerard. in Topic. jur. loco 67. à Republica ad Ecclesiam. Omnibusque, reipublicæ privilegii uti, ejus æquiperationis virtute, prosequens numero 2. quando saltem casus est aptabilis, contrariumque à Jure decisum non reperitur, assentiuntque Julian. Vivian. dict. 1. part. lib. 2. cap. 5. num. 25. vers. Sexto gaudet, Marc. Anton. Genuens. in practicab. Ecclesiast. quæst. 252. num. 6. & Stephan. Gratian. discep. forens. tom. 196. n. 10. Gregor. Lop. in l. 1. tit. 25. part. 3. glos. 5. & in l. 10. tom. 19. part. 6. glos. 1. ubi Ecclesiam Rempublicam appellat.

Imò Ecclesiæ favorem, * Reipublicæ præponderare favori, dixerunt Fel. n. in cap. Nonnulli, num. 53. de rescript. Azebed. in l. 2. tit. 13. lib. 9. novæ Reg. collect. num. 5. Escobar, de ratiocin. cap. 36. num. 13. ante fin. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 602. num. 15. Julian. Vivian. de cap. 5. num. 113. Rot. Roman. Diversor. part. 1. decis. 454. num. 8.

Militum etiam privilegiis, † ubi inæqualitatis ratio non adest, Ecclesia gaudet, sententia Glossæ, & Doctorum, in l. Si ut proponis, 8. verb. Non negabit, C. de rei vindic. & in cap. Inquirendum, 3. verb. Comparavit, extr. de pecul. Clericor. Nicol. Euerard. in Topic. legal. loco. A milite ad Ecclesiam. Marc. Anton. Genuens. in practicab. Eccles. quæst. 185. num. 3. & dict. quæst. 252. n. 1. Vivian. dict. loc. n. 25. vers. Secundo, Anton. Homez in l. 50. Tau. n. 36. versic. Primus est, cum versic. Tertius casus.

Et libertatis, † tradunt Nicol. Euerard. in Topic. jur. loco 58. à libertate ad piam causam, num. 1. Marc. Anton. Genuens. dict. quæst. 252. n. Julian. Vivian. dict. cap. 5. n. 25. vers. Secundo, ad fin. ex Bartoli in l. Si unus, 12. C. de testam. Baldi, & aliorum, non tamen certa relatione.

Dotis quoque privilegiis * Ecclesiam frui, à pari- que cum dote Ecclesiam judicari, deducitur ex text. in cap. 1. §. Donare, qualiter olim poterat feudum alienari, in usib. feudor. & profitentur (rationis identitate existente, cum Bart. in l. 2. §. fin. D. de donation. & in l. Si ego, D. de jure dot.) Nicolaus Euerardus in locis legalib. loco 60. de dote ad piam causam, num. 1. & 3. Genuens. dict. quæst. 252. num. 4. Vivian. dict. loco. versic. Quarto. Quod non solum pro dote Ecclesiæ; sed pro cæteris quoque illius nonis (disparitate non existente) procedere videtur, pro quorum veluti administratione Prælati, vel administratoris bona tacite Ecclesiæ sunt obligata, sicut mariti pro dote uxori, ex textu, & ibi Glos. verb. Obligata, in cap. Ex literis, 5. de pignorib. cum supra citatis n. 36. Pro dote namque sua Ecclesiam iisdem, quibus pro dote sua Mulier privilegiis utitur, gaudere, † pluribusque etiam, ostendit, fuseque prosequitur per tres, & quinquaginta numeros Lambertin. de jure patronat. lib. 1. part. quæst. 5. princip. art. 8. per tot. Inter quæ pro Ecclesiæ dote tacitam in promittentis bonis, * proque re evicta, & adversus Rectorem, qui dotem recipit, hypothecam ut seculari doti competere, tradit num. 5. vers. Tu adverte, & num. 7. cum Paul. Citandin. eod. tract. part. 3. quæst. 17. causa secunda, sic etiam Julian. Vivian. eodem pariter tract. dict. lib. 2. cap. 5. num. 121.

Alimentorum quoque privilegiis, * jam dicta æquiperatione, Ecclesiam frui, tradunt Euerard. in locis legab. loco 59. Ab alimentis ad piam causam, Marc. Anton. Genuens. dict. quæst. 252. n. 3. Vivian. ubi proxime, num. 25. vers. Tertio gaudet, Petr. Surd. de aliment. tit. 9. quæst. 3. per tot. ubi an & quando de pia causa ad alimenta, è contra, argumentum procedat. De quo Nos in Axiomatib. & locis communib. jur. lit. A. n. 315. Piarum enim causarum (ex quibus fit ad alimenta, & contra comparatio) principem locum cum * Ecclesiam tenere, nulli dubium est, firmatque Velasco de Priv. Paup. Tom. II.

Tiraquel. de pia caus. in præfation. num. 2. & seq. & Jodoc. Damhouder. in Enchar. parium, seu simil. verb. Ecclesia, & pia causa. Ecclesiæque relictum, in piam causam relictum dici, probat textus in capite Requisisti, decimo quinto de testament. & notat ibidem Auguttin. Barbol. num. 8. Petr. Surd. decis. 291. num. primo Aliisque piis causis privilegiis concessis Ecclesiam uti, iidem ipsi, adveniunt, & Lopez de contractib. lib. 2. cap. 44. vers. ultimo.

Ecclesiæ præterea datum est, * ut ad eam pro quolibet regulariter crimine confugientes, servet, neque ab illa inviti extrahi queant Divinæ Majestatis reverentia, cujus est Ecclesia domus, Joan. cap. 2. sic decrevere text. in cap. Inter corporalia, 6. de immunit. Eccles. cap. Minor 8. cap. Reum, 9. cap. frater. 10. cap. deservit, 35. cap. Id consituimus, 36. in ordin. 17. quæst. 4. in l. 2. l. præfenti, 5. & tot. tit. C. de his qui ad Eccles. confug. de jure Regio, l. 2. tit. II. part. 1. l. 2. tit. 2. lib. 1. novæ Reg. collect. Exonant (præter ordinarios dictis in locis, plenè hac dere agentes) Didac. Couard. variar. lib. 2. cap. 20. Regim. de Gonn. de immunit. Eccles. regul. 1. & toto tractatu Joan. Gutier. prædicar. lib. 2. quæstion. 1. num. 3. & per tot. & quæstionibus seqq. usque ad octavam. Petr. Cened. in collect. ad decret. collect. 54. Paz in praxi, 4. part. 1. tom. cap. 3. §. 3. per tot. Petr. Gregor. Syntagm. jur. univers. lib. 33. cap. 21. num. 3. & 4. Tiber. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 25. num. 1. & seqq. Villag. de extens. leg. cap. fin. n. 4. & 5. Card. n. Auch. practica. conclus. lit. E. concl. 10. n. 1. & seqq. Alex. Ambros. de immunit. Eccles. cap. 1. Prosper. Farinac. eod. tract. cap. 2. à n. 1. cum seqq. ubi hujus conclusio- nis materiam ampliationibus, limitationibus, & intellectibus implet. Et praxi crimin. quæstion. 28. n. 1. Augustin. Barbol. in collect. ad dict. cap. Inter alia, Leand. Galganet. de jure public. lib. 3. tit. 69. à n. 7. usque ad 61. Ex Theologis, Angel. in summ. verb. Immunitas, num. 16. vers. Utrum committentes malefici- cium, Sylvest. eod. verb. 3. num. 1. Tabien, num. 9. Armil. 2. Rosel. eod. verb. 1. in princip. & 2. vers. Nullus ad Ecclesiam, D. Antonin. in summ. 3. part. tit. 12. c. 3. §. 1. in princip. Francisc. Suar. de Religion. tom. 1. lib. 3. capite 8. num. 9. & cap. II. num. 4. novissimè Paul. Laymann. de virtute, & statu Religionis, lib. 4. tract. 9. n. 1. 6. & per tot. A quo (post Couar. dict. cap. 20. eruditissime loquentem, & Suar. à se relatos, ibidem, num. 1. vers. Enim verò præcipue discas. an ex veteris Testamenti lege, vel Evangelica, immu- nitas hæc sit concessa, etiamque ab Antonio Ric- ciulo de jure personar. extra Ecclesiæ grem. existem. lib. 2. cap. 12. n. 5. & Tiberio Decaco dict. lib. 6. cap. 25. num. 2. qui num. 3. & seq. Ethnicorum quoque legibus, ac moribus, templis suis immunitatem hanc ad ea confugientibus concessam pulchrè ostendit, pœnarumque genera in hujus immunitatis violato- res à Diis inflictas recensens, ad quem recerrere curioso licebit. Nobis satis, si in id à Justino historico, libro vigesimo-octavo pag. mihi 261. hæc pro- dita super- addamus: Laudomia autem (inquit ille) cum in aram Dianæ confugisset; concursu populi interficitur. Quod facinus Dij immortales assiduis cladibus gentis, & propè interitu totius populi vindicarunt. Nam sterilitatem, fa- memque passi, & intestina discordia vexati, externis ad postremum bellis penè consumpti sunt. Milioqua Laodo- mia percusso in furorem versus; nunc ferro, nunc saxo; in summa, dentibus laceratis visceribus, duodecima die interiit Quodq; de Agesilao in ejus vita Emilius pro- bus his verbis refert: Hujus victoris, vel maxima fuit laus: quod cum plerique ex fuga se in templum minervæ coniecissent, quærereturque ab eo, quid his vellet fieri; & si aliquot vulnera acceperat eo prælio, & iratus vi- debatur omnibus, qui adversus arma tulerant: tamen antetulit iræ Religionem & eos vetuit violari. Neque

verò hoc solum in Gracia fecit, ut templa Deorum sancta haberet; sed etiam apud barbaros summa religione simulacra, arasque conservavit. Antiquis pariter Asylis à Didaca Covar. designatis dict. lib. 2. variar. cap. 20. numero 2. aliud quoque adjicimus, quod Palice extitisse Diodorus Sicul. Bibliothec. lib. II. pagin. mihi 631. ejusque venerationem in hunc modum refert: Est autem hoc templum ex certis quibusdam temporibus Asylum tutissimum, & inviolatissimum supplicibusque quocumque infortunio, vel calamitate oppressis, vel his, qui in dominos ingratos, violabundosque inciderint servis plurimum subsidii præbet. Nam qui eo confugerint, nulli domino, quacumque conditione, seu vi, aliove quovis pacto, licet, eos abducere; sed ibidem intactos permanere, inviolatosque oportet, donec per certos amicos, aut arbitros æqui & boni persuasi, & adducti domini, tum jurejurando de conventis adacti, & promissis servandis per fidem eo modo formatam admittantur. Neque ullus adhuc memoriæ proditus invenitur, qui eam fidem supplicibus præstitam, irumpere sit ausus. Aliquibusque interjectis, de Ducetio in Syraculos conspiratore, ad Aras confugiente, aliis morte plectendum sententibus; saniore tandem judicio vita donato, concludit. Nec possumus non his adjungere, quod Papinius Statius Thebaidos lib. 12. extitisse refert, belleque describit.

Urbe fuit media, nulli concessa Potentum,
Ara Deum: mitis posuit Clementia sedem:
Et miseri fecere sacram: sine supplice numquam
Illa novo: nulla damnavit vota repulsa:
Auditi quicumque rogant, noctesque diesque
Ire datum, & solis numen placare querelis.
Parca superstitio: non thurea flamma, nec altus
Accipitur sanguis: lacrymis Altaria sudant;
Mæstarumque super libaminaserta comarum
Pendent; & vectes, mutata sorte, relictæ.

Ex continuo ferè:

Nulla autem effigies, nulli commissa metallo.
Forma Deæ; mentes habitare, & pectora gaudet.
Semper habet trepidos, &c.

51 Juraque nostra, cum qui ad Ecclesiam confugit, * per vim extrahentem severissimè puniunt, ut apud Decianum dict. lib. 6. cap. 29. plurimosque ex proximè relatis, videre est. Inter quas, illa gravissima, quæ sic ab Ecclesia extrahentem læsæ majestatis reum facit, auctoribus Honorio, & Theodosio, Imperatoribus, in l. 2. C. de his qui ad Eccles. confug. dicentibus: *fideli, devotaque præceptione sancimus: nemini licere ad sacrosanctas Ecclesias confugientes abducere; sub hac videlicet definitione: ut si quisquam contra hanc leg. venire tentaverit; sciat se majestatis crimine esse retinendum.*

52 Eamque securitatem ad Ecclesias confugientibus jura tribuerunt; * ut neque in vinculis, aut compedibus eos astringi, neque Ecclesiam obsideri permittant. Sic probant *text. in dict. l. Præsenti, §. C. de his qui ad Eccles. confug. dict. cap. diffinitio, 17. quæst. 4. & in l. 2. titul. II. part. I. & tenent cum Paz dict. 4. part. tom. 1. cap. 3. §. 3. num. 4. §. 6. plerique ex jam relatis. Nullo namque modo Ecclesiæ libertas infringi, ejusvè debet reverentia lædi. Ob quam non servatam (proditiōnis quoque convictos falsis etiam Idolorum templis) gravi Ethnicos supplicio affectos, hac in specie, Diodorus Sicul. Bibliothec. lib. II. pagin. mihi 561. referens, sic literis, memoriæque mandavit: Pausanias id præsentiens, ne ulla salutis spes esset, comperto flagitio, extremum occupare præsidium studet: ad Deos in templum Palladis Æneum confugit. Dubitantibus tum Lacedæmoniis, num fas esset, supplicem abstractum ab aris, deposci ad supplicium: fama est Pausania matrem id templum petiisse, taciturnamque intrasse, neque quidquam*

præterea illic agitavisse, quàm laterem, quem rectum secum attulerat, in limine templi deposuisse: moxque hoc peracto, domum se recepisse. Tum Lacedæmonios matris judicio, & facto admonitos, aditus templi omnes mero obstruxisse; atque ita per inedia necessitatem, consumpta vita, expirasse Pausaniam. Ejus cadaver his, quorum intereat, permissum sepeliri. Verum Numen videre supplicium salutis contra fas, iræque ob id suæ, haud incertum signum ededit. Nam cum Lacedæmonii Delphos ad oraculum capiendum misissent: à Deo responsum: Operere eos Deæ supplicem restituere. Quod cum nullo pacto à se ita ut jussum erat, fieri posse cernerent: Spartiata per multum tempus ambigua sententia, quid potissimum facto opus esset, solliciti ferebant. Consilio demum ad eam rem, qua licuit, inito; statuas duas Pausania æneam extruxere, quas in templo Palladis pro supplice constituerunt. Ad alia jam.

Ecclesia privato succedens, * contra quem præscriptio cœpta erat; privilegio suo adversus præscriptionem utitur, ita ut non minori quàm quadraginta annorum spatio perficiatur, etsi decem, vel viginti apud privatum, contra quem cœpta erat, terminaretur, ut contra Glossam in *auth. quas actiones, C. de sacrosanct. Eccles.* est communis opinio; teste Jassone *ibid. num. 36.* Francisc. Balb. *de præscript. part. 5. quæst. 3.* Joan. Aloys. Ricc. *in praxi variar. resolut. 534. n. 5.* Gaspar. Anton. *Theaur. quæst. forens. 93. n. 5. lib. 3.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 16. num. 4.* in confirmationem adducens, *num. 5.* Eum qui à privato emphyteusim accepit, si ad Ecclesiam perveniat, infra biennium ad canonis solutionem sub caducitatis pœna arctari.

Regulariter * verò contra, etiamsi post incœptam præscriptionem privilegiata res esse cœperit. In re veluti in dotem data, quæ si antequam dotalis facta esset, præscribi cœpisset, ordinaria præscriptionis meta includitur, etsi aliter alienabilis, & impræscriptibilis foret, ut Triphonius respondit, in *l. si fundum 16. D. de fund. dotal.* vel minoris, adversus quem ordinariam præscriptionem cum non privilegiato cœptam, continuari, Paulus censuit, in *l. Ænilius Largianus, 36. D. de minor. glos. unic. ante fin. communiter recepta, in l. unic. C. si advers. usucap. Franc. Bald. de præscript. 1. part. num. 34.* Bernard. Diaz *regul. 367.* Cald. Pereyr. in *l. Si curatorem, verb. Sui facilitate, num. 46. 48. & seq. Cod. de in integr. restit.*

Præterea, quemadmodum in pupillis, minoribusque suis locis tradidimus, eorum rerum alienationem, & contractus debito auctoritate Tutorum, Curatorumvè non interveniente celebratos, firmitatem non habere, nisi in eorum evidentem utilitatem gesti sint: claudicareque, adversus juris regulas notas: ita & Ecclesiæ favore * Doctores constituant, Cujus etsi bonorum alienatio inutilis sit, absque solemnitatibus à jure requisitis in *cap. Sine exceptione, 12. quæst. 2. cap. 1. & 2. de reb. Eccles. non alien. lib. 6. cap. Tua, 8. de his quæ fiunt à Prælat. de quibus plenè Mascard. de probation. lib. 1. conclus. 75. per tot. præcipuè n. 6.* Rodoan. in *tract. de reb. Eccles. alien. vel non, q. 4. de rerum mobil. alien. num. 14. & q. 12. num. 33. & 34.* Didac. Covar. *variar. lib. 2. cap. 17. num. 1. & 2.* Sylvest. in *sum. verb. alienatio, per tot. Prosp. Farinac. decis. 201. num. 3.* Martin Bonacin. in *speciali tract. de alienation. bonor. Ecclesiasticor. disputat. 2. quæst. unic. puncto 4. proposit. 1. per tot. Borgoin. Cavalc. decis. 45. n. 27. 28. 30. 33. 34. 40. 44. 45. & 46. n. 369. & seq. part. 1.* Gaspar. Anton. *Theaur. q. forens. lib. 3. quæst. 37. n. 1.*

Si tamen in evidentem Ecclesiæ utilitatem, * etiam sine requisitis solemnitatibus alienatio facta sit, validam eam esse; asseruit firmiter Marc. Anton. Genuens. in *præticabil. Ecclesiastic. tricenar. 5. quæst. 139. ejusdem*

eiusdem voti allegans Afflictam, in rubr. de vassal. qui contr. conf. Lothar. benef. alien. nu. 2. Petrum de Anchar. conf. 193. incip. Subtiliter, & ad plenum, Socin. conf. 28 n. 10. & conf. 71. n. 69. & seq. lib. 1. Paris. conf. 16. n. 99. lib. 2. Cardin. Mantica. de tacit. & ambig. conuention. lib. 4. tit. 7. n. 28. Repetitque idem Genuens. in praxi Cur Archiepisc. Neapol. cap. 88. n. 2. Hac in specie contractum claudicare dicens; posseque Ecclesiam rerum suarum alienationem sibi utilem sustinere, utque contractui, stet, contrahentem compellere: ipsum verò contrahentem, solemnitatibus non servatæ prætextu, contractum subvertere, aut alienationem, in vita Ecclesia, nequire: allegat (post Innoc. Abbat. & communem) puteum, decis. 310. lib. 1. Crecent. decis. 1. de locat. & ita in una Roman. Palatij, die 15. Martij 1504 coram Illustrissimo Domin. Pamphyl. & in una Roman. domus, die 4. Decemb. in una Segoviens. præstimonij, coram Domin. Cantus. die 24. Octobris, dictum referens, ad minoris alienationis ipsi proficiat, absque tutoris auctoritate celebratæ similitudinem. Observantque Roderic. quæst. regul. tom. 1. quæst. 27. art. 9. Ricc. & alij ab eo citati in d. praxi Archiepisc. Neapol. decis. 7. numero 4. versic. declara, & decis. 9. Joseph. Mascard. [alios quoque adducens] de probat. d. concl. 75, n. 6. vers. Ab hac sententia, & nu. 7. cum seqq. & ita in senatu Pedemontano decisum tradit Gasp. Anthesaur. d. q. 37. n. 2.

77 Contrariam ꝑ licet tenuerint sententiam Sarmient. de redditib. Ecclesiastic. p. 1. c. 23. & 24. Molin. disp. 768. Suar. lib. 5. de legib. cap. 24. n. 9. Pincl. Vazq. & alij, quos numerat Bonac. d. tract. disp. 2. q. unic. punct. 4. propos. 3. nu. 14. secundum quam, sæpè iudicatum Ricc. profert d. decis. 7. n. 3. Huius opinionis sequaces rationem reddunt: quia absque forma subsistit, quæ dat esse rei, ut vulgaria sunt iura, de quibus Nos in axiomatib. lit. Fenu. 154. & seqq. pro formaque solemnitates eas in rerum Ecclesiæ distractione à dictis iuribus esse præscriptas.

Adversantis: quia ideò solemnitates desiderantur, ut de Ecclesiæ utilitate constet: eaque apparente superflua aliam inquisitionem discussionem, aut solemnitatem esse, quam facti evidentia supplet: in facti siquidem notorio alias requisitæ solemnitates relaxantur, ex cap. Ad nostram, 3. in ordin. 21. de iure jurand. ut latè per vtriusque partis assertores videre licet, apud quos totius materiæ cognitionem sic digestiam reperies: ut ulterius nil desideres, pedem ideò (institutio quoquoque nostro cogente) retrahimus.

88 Nudum ministrum, ꝑ testamentique executorem, adversus hæredes, debitores hæreditarios, actiones movere, agereque non posse; multis iuribus, & auctoritatibus ostendimus de privileg. pauper. 2. qu. 63. num. 1. ibidem pariter limitantes, ꝑ pauperum, & piæ causæ favore. De Ecclesiæque specificè loquens, hanc eandem in ea limitationem assignat Stephanus Grat. discept. forens. tom. 1. cap. 13. num. 18.

89 Quemlibet de populo * Ecclesiam defendere, pro illaque in iudicio comparere posse, Simaci Papæ constitutio probat in cap. Si quis, 6. § Sed etiam de reb. Eccles. alien. vel. non. per quam sic Genuensis tenet in practicabil. Ecclesiast. q. 282. n. 2. etiam in Ecclesia inuita, * Prælatoque contradicente, ibidem ampliatis & repetit, q. 55. 4. per textum in c. Olim de testib. c. Non licet 12. q. 2. & c. si quis Præbyterorum, de reb. Eccles. alien. vel. non. Eamque sententiam: cum relicto pro construenda, * reparandavè Ecclesia petitur;

90 probat singularis textus in auth. de Eccles. tit. 2. si vero sanctissimus, coll. 9. quem ad id extollit Romanus in auth. Similiter, n. 40. C. ad leg. Falcid. & sequitur Steph. Gratian. discept. foren. cap. 358. n. 13 & 14. tom. 2.

91 Cum pro alio * sine mandato in iudicio comparere, nemini regulariter liceat, si Procurator, 10. C. de Velasco de Priv. Paup. Tom. II.

procuratorib. cap. 1. extr. eod. tit. cap. Venerabilis, 10. de dol. & contum l. 10. tit. 5. p. 3. cum adductis a Nobis de privileg. pauper. 1. part. q. 13. nu. 1. Sitque receptum, officio suo Iudicem posse procuratorem * ut mandatum ostendat, compellere vt docet Glossa in cap. 1. verb. Absenti, de elect. lib. 6. Paz in praxi, annot. 4. de procuratore. numero 8. expresse Regius jam legibus cautum, in l. 55. titul. 1. lib. 3. & in l. 3. titul. 2. lib. 4. nouæ Reg. collect. quæ necessitatem ac præceptum tabelionibus, Iudicibusque imponunt, ne procuratorio nomine comparentem, sine legitimo mandato recipiant. Neque aliter quam pro suo quemque interesse * admittendum, Jura permittunt, vt in Axiom. nostris, lit. 1. numer. 92. & seqq. multis ostendimus. Neque in inuitum * sit beneficium conferendum, ut vulgaria dictant iura, de quibus in eisdem nos axiomatib. lit. B numero 8. Cujus contrarium non solum Ecclesiæ ipsi (ut diximus) concessum extat: sed alteri * quoque si in Ecclesiæ utilitatem vertatur, vt text. probat in c. quæris. 6. de atat. & qual. aliisque iuribus (licet id mihi non probantibus) Marc. Anton. Genuens. d. tract. q. 286. contendit

Iudicem pariter Ecclesiam defendere, * in integrum que restitutionem ex officio illi dare posse firmat idem Genuensis d. tract. q. 282. num. 4. & q. 346. per tot. Et in ejus causis ex officio procedere, quæst. 345. assentitur Cavalcan. decis. 36. num. 480. part. 2. conducuntque scripta à Nobis de privileg. pauper, 1. p. q. 35. num. 12.

64 Cum aliis * non nisi petentibus Iudex officium suum impartiri debeat, vt plura referendo iura, & auctoritates, latè materiam prosequendo, ostendimus, d. quæst. 35. à num. 1. cum seqq.

65 Omnem dispositionem incertitudine * vitari, multis tradidimus, in Axiomatibus nostris lit. 1. num. 15. & plenissimè Cardin. Dominic. Tusch. practicar. conclus. 65. per tot.

66 Quam quidem generalem regulam Ecclesiæ favor * restringit, annontantibus Nobis de privil. pauper. 1. part. quæst. 20. publicæque utilitatis assertioni huic ratione favente. Cui non æquiparari modè; sed præferri Ecclesiam, supra iam nu. 41. & 42. advertimus. Publico autem favore existente, incertitudinem non vitare actum, Celsus respondit, in l. Quidam in testamento, 30. D. de legat. 2. Fitque inde, legatum pro Ecclesia construenda, licet ædificio fiendo locus à testatore designatus non sit, * caducum non reddi, vt docet Glossa in cap. 3. verb. In loco, & ibidem Co-uarru. numero 12. de testament. Stephan. Gratianus, aliis adductis, discept. forens. tom. 2. cap. 358. n. 10. Gonz. in regul. 8. Cancell. gl. 5. § 7. nu. 85.

67 Cum pro alio ædificio construendo, * loco certo non designato, derisorium legatum sit, eadem notante Glossa in dict. cap. 3. Loci namque incertitudinem actum, promissionemque vitare firmanunt scævola, in l. 3. §. Si quis insulam, D. de eo, quod certo loco, & Marcellus in l. qui insulam, 95. D. de verbor. oblig. Legatumque inde eadem ratione vitari qua inutilis promissio redditur: non solum de contractibus ad ultimas voluntates argumentum (de quo in Axiomat. lit. A. numero 366.) Sed etiam loci, & nominis incertitudinis æquiparatio probat. Quam Papinianus facit. in l. Ita stipulatus, 15. D. de verbor. obligation in verbis illis: Vel insulam ædificari non demonstrato loco, vel fundum dari non adjecto nomine. Sicut enim de fundo specialiter non demonstrato, legatum scriptum nullum esse idem Papinianus, inquit, in cum post 70. D. de iure dotium; ita pro ædificio construendo relicto, certo loco non præfinito, inualidum esse

68 Vulgarem quoque regulam paragra. Cum quis in suo, * instit. de rerum divis. legis qui res, 98. §. Arcam, vers. Pars enim, D. de solut. & similia [ædificium solo cedere dictantem, quam præter antiquiores, dictisque locis Scribentes, prosequitur Mar. Gjurb.

75 in consuetud. Senat Messan. part. 1. c. 15. glos. 13. num. 4. seqq. & Cardin. Tusch. practicar. conclus. lit. E. conclus. 33. per totam.) Favor Ecclesiae * infringit. Aedificium namque in alieno solo Ecclesiae pecuniis constructum, solo non cedere, sed aedificio solum; & sic utrumque apud Ecclesiam remanere; celebris dixit Glossa in cap. Apostolicos, verb. Construxisse, 12. quæst. 2. quam plurimi sequuntur citati à Ludovic. Roman. in auth. Similiter, num. 27. C. ad leg. Falcid. Alexand. in l. 1. §. Nunc videamus, numero 5. D. de novi oper. nunciat. Andr. Tiraquel. de pia caus. privileg. 121. Marc. Anton. Genuens. in practica, Ecclesiast. quæst. 31. numer. 6. & latius, quæst. 249. Petr. Surd. consil. 333. numero 46. lib. 2. dicitque veriore Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 955. numero 18. & 19. Mar. Giurb. (horum nullo relato) dict. glos. 13. numero 10. Cardin. Tusch. practica. conclus. lit. M. conclus. 175. nu. 7.

76 Illud indubitabilis est, solum aedificio cedere, si aedes sacra * inaedificata sit, ex cap. quæsti nobis sunt 41. in ordine 17. quæst. 4. tenetque Petrus Pekius, in cap. Semel, n. 5. de regul. iur. lib. 6. Cardin. Tusch. dict. lit. M. numero 6. Borgnin. Cavalc. decis. 23. numero 71. Petr. Gilken. de impens. part. 1. numero 33. Reufner. decis. 1. 7. part. 1. cum quibus sic affirmat Marc. Giurb. dict. glos. & num.

77 A muneribus (præcipuè personalibus Ecclesiam, & Ecclesiasticas personas immunes esse, determinant text. in l. Placet, 5. de sacros. Eccles. 1. Omnes 31. alias 33. & Nullis eas, alias, 33. §. Nullis eas alias, §. Præterea nullus, & §. privilegiis, C. de Episcop. & Cleric. cap. non minus 4. de immunit. Eccles. cap. Clericis, eod. tit. lib. 6. cap. quamquam, 4. de sensib. & exaction. eod. lib. Ecclesiarum, 69. in ordin. 12. quæst. 2. cap. Ecclesias, in fin. 28. in ord. 16. quæst. 7. Secundum, 24. in ord. 23. quæst. 8. cap. Generaliter, 40. paragrapho Novarum, & paragrapho Placet, 18. quæst. 1. Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap. 20. leg. 5. tit. 6. part. 1. l. 1. tit. 3. libro primo Ordinam. Reg. l. 11. tit. 3. lib. 1. 6. tit. 18. lib. 9. novæ Reg. collect. Copiosissime Carol. de Graf. de effectib. clericat. effectu 3. multis sacrae paginae locis à iure Divino immunitatem hanc descendere numero tertio comprobatur, omnique Jure datam ostendit, plurimas ampliationes numeris seqq. procedens, traduntque etiam Joan. Gutier. de gabel. quæst. 87. n. & seqq. & Leand. Galganet, de iure public. lib. 3. tit. 69. n. 2.

78 Communis utilitatis, * aut necessitatis casu excepto, iuxta textum in l. Ad instructiones, 7. l. Jubemus, 10. l. Neminem, 11. C. de sacros. Eccles. Extravag. unic. de immunit. Eccles. inter communes, ubi sic Benedictus Undecimus; Cæterum, attendant sollicitè Ecclesiarum Prælati, & alii Clerici, Lateranense concilium, quod in hujus modi subventionibus solum casum necessitatis, aut communis utilitatis, ubi laicorum ad id non suppetant facultates, de liberatione provida noscitur exesse. Similiterque text. in l. 5. dict. tit. 6. part. 1.

79 Ad munera autem patrimonialia, * quæ rei, ante quam ad Ecclesiam vel Ecclesiasticam personam pervenissent, inhærebant, teneri; Canonicæ Jura demonstrant, in cap. Si quæ causæ, 26. §. His ita respondetur, & in cap. sequenti, 11. quæst. 1. Dum in illo Innocentius ait: Clerici ex officio, Episcopo sunt suppositi: ex possessionibus prædiorum, Imperatori sunt obnoxii. Et iterum: Quia ergo ut prædia possideantur, Imperiali lege factum est; patet, quod Clerici ex prædiorum possessionibus Imperatori sunt obnoxii. In hoc, D. Ambrosius; Si tributum petit. Imperator, non negamus; agri Ecclesiae solvunt tributum. Si agros desiderat Imperator, potestatem habet vindicandorum.

Quibus etiam Leand. Galganet. d. lib. 3. tit. 6. n. 4. & tit. 69. n. 2. & seqq. respondere tenet; & neque ad munera ista Ecclesiam, Ecclesiasticamve personas

teneri contendat; multum in adversum eadem ipsa pugnant. Quod apud Nos in dubium reddit decisio textus in d. l. 1. novæ Reg. collect. Canonicis iam relictis adiuta. Pro eorumque munerum receptione, à Judicibus etiam sæcularibus res ipsas saltem cogi posse; cum multis à se relictis firmat Gregor. Lop. in d. l. 51. verb. Porrazon de sus personas, ad med. d. tit. 6. p. 1. Pro muneribus autem personalibus, etiam in iam dictis permissæ exactionis casu sæcularibus Judicibus coactionem permissam non esse, profitentur Gutier. de gabel. quæst. 42. numero 44. & 45. Leand. Galganet. d. tit. 69. numero 5. Gregor Lopez, ubi proximè, verb. Pechar, ad fin. cum personam hæc respiciat coactio; res illa.

An autem hæc munerum exculatio, † immunitasve ad Ecclesiam quoque vasallos, & colonos porrigatur; lingua disputatio est quam discutunt, post antiquiores, Petr. Duen. regul. 100. ampliat. 1. Marc. Anton. conf. 409, Remig. de Gon. in tractat. de charitat. subsid. quæstion. 61. numero 20. & 29. & quæstion. 59. numero 25. & 26. Petrus Surd, consil. 301. numero 79, & seqq. capit. decis. 12. per tot. Alban. in lucubrat. Bart. in l. Hæres absens, numero 2. D. de iudic. Francisc. Bursat. consil. 21. numero 1. & consil. 42. numero 16. lib. 1. Joan. Bott. consil. 87. numero 2. Tiber Decian. consil. 51. numero 15. volum. B. Antonin, Thefaur. decis. 22. nu. 2. & decis. 116. per tot. Sfort. Odd. conf. 70. num. 31. & seqq. lib. 1. Octavian. Ofasc. decis. 82. & decis. 116. plenissime Carol. de Graf. de effectib. clericat. effectu 3. num. 50. & seqq. Ovid. de Amic. de iure emphyt. q. 80. num. 8. Andr. Fachin. controversiar. lib. 1. cap. 91. per tot. Apud nos, Clericis servientibus personalem tribuit immunitatem d. leg. 51. vers. E esta misma franquiza, tit. 6. p. 1.

Nec minor de Ecclesiae emphyteute * quæstio, an rei emphyteuticæ ratione, ea immunitate gaudeat; In qua affirmarunt multique negaverunt, ut videre est apud Sylvanum conf. 9. per tot. & conf. 57. Marc. Anton. Natt. conf. 114. num. 18. & seqq. lib. 1. Roland. à Vall. conf. 66. num. 34. lib. 2. Petr. Benint, decis. 13. in fin. Jacob. Menoch. de arbitr. cent. 5. casu 562. num. 20. & seqq. Franc. Bursat. conf. 140. num. 25. lib. 2. Vulpel. in tract. de libert. Eccles. p. 3. n. 22. Carol. de Graf. d. effectu 3. n. 77. & seqq. Ovid. de Amic. d. q. 80. per tot.

Pro Ecclesiastica pensione ex beneficii fructibus constituta, tacitam * in eis hypothecam illi in cuius favorem concessa est, competere (ad alimentorum, comparationum) firmant Ludovic. Roman. conf. 38. num. 6. & 9. Felin. in cap. Ad audientiam, 2. 3. 1. in ord. nu. 6. de rescript. Hieronym. Gigas de pension. Ecclesiastic. q. 51. nu. 17. Petr. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 51. n. 7. Caputaq. decis. 302. n. 5. p. 2. ut eos refert, & sequitur Steph. Gratian. discept. forens. tom. 5. c. 981. n. 36.

Pro aliis vero pensionibus, ex certo † etiam fundo relictis, debitis, aut impositis, actionem tantum personalem competere asserunt Petr. Surd. d. privileg. 51. num. 4. & Stephan. Cratian. d. cap. 981. num. 35. ex l. fin. §. Latius Titius, D. de contrab. empt. & l. Liberto 21. & ibi. Glossa 1. D. de annuis legatis.

Secus licet, si super * certo fundo, bonisve certis constituta pensio sit: tacitam namque in eis hypothecam tunc contrahi, taciteque obligata videri, regulare dicunt Alexand. conf. 156. num. 3. lib. 7. Afflict. decis. 172. nu. 2. Aym. cravet. conf. 20. n. 10. Marc. Anton. Natt. conf. 141. num. 6. cald. Pereyr. de emphyt. extinct. inter. & resol. cap. 4. num. 20. & 22. Petr. Surd. d. privileg. 51. nu. 4. Quis numeris seqq. id ipsum alimentorum, * & pensionum Ecclesiasticarum favore ex certo fundo, aut beneficio debitis, constituit, ita ut idem sit in his, si excersare, quod in aliis

aliis si super certare debeantur. Defenditque etiam *cat-
das Per-gr. de loco, numero 21.* plures id allegans,
dicuntque proximè *nu. 82.* citati.

86 Donationem quingentorum solidorum * summam
excedentem, ad sui valorem insinuationem requirere
inque excessu nullitatis vitium pati decernunt, *textus
in l. penult. vers. Cæteris, C. de donat. & l. 9. ad fin.
tit. 4. p. 5.* traduntque latè *Anton. Gomez. Petr. Duen-
Anton. Gabr. & Joan. Gutier.* (his relatis) *de jurament
confirmator. 1. p. cap. 7. per tot.*

87 Ecclesiæ verò ultra prædictam summam † factam,
insinuatione non egere, ex veriori opinione, fatentur
*Andr. Tiraq. de privileg. piæ caus. privileg. 124. Marc.
Anton. Genuens. in practicabilib. Ecclesiast. quæst.
296. Julian Vivian. de iure patron. lib. 2. cap. 5. nu-
mero 105. part. 1. Diximusque in prælud. ad primam
de privileg. pauper. part. num. 4. & 5.*

88 Imo donationem quoque immensam Ecclesiæ fac-
tam sustineri; religiosa Imperatoris Justiniani sanctio
monstrat, *in auth. de non alien. aut permut reb. Eccles.
cap. 2. §. 1. col. 2. novell. 7. Quid enim (ait) causetur
Imperator, ne meliora det? cui plurima dedit Deus habe-
re, & multorum Dominum esse, & facile dicit: & maxi-
mè in sanctissimis Ecclesiis, in quibus optima mensura est
donatarum eis rerum immensitas.*

89 Omniumque etiam bonorum . * præsentium, &
futurorum (*ex l. Jubemus 2. C. de sacros. Eccles. Bart.
in l. fin. numero 13. Purpurat. numero 242. Tiraquel.
de privileg. piæ caus. privileg. 100. Anton Gomez. in
l. 60. Taur. num. 6. Didac. Covarruu. in rubr. de
testament. 2. part. num. 6. & aliis*) profitetur *Gutier.
de jurament. confirmator. dict. 1. part. cap. 11. num. 7.*
communemque, & ab ea non recedendum (Regia
etiam ordinatione stante *in dict. leg. 69. Taur. & in l.
8. titul. 10. lib. 5. novæ reg. collectio.* quæ non futu-
rorum modo, sed præsentium tantum donationem
improbant, inualidamque reddunt) firmiter asserit.
Inque juris communis terminis) quo præsentium,
& futurorum bonorum donatio improbat, ex ra-
tione legis stipulatio hoc modo concepta, *61. D. de ver-
bor. obligat.*) receptissima sententia est, firmata vali-
dissima Doctorum manu, quos (sic tenentes) re-
censere *Anton. Gomez. in l. 45. Taur. num. 26. ver-
fic. Tertio, & in dict. l. 69. numero 1. Joan. Gutier.
dict. cap. 11. numero 2. Andr. Fachin. controversiar.
jur. lib. 6. cap. 87. & Baltazar. Thomas, tract. 10.
suorum tract. titul. 2. de specialibus, vel privileg. piæ
caus. cap. 227.*

90 Dominiæque, † & regalia posse Principem Eccle-
siæ donare, probat *Genuensis dict. tractat. questione
3. numero 2. & 3. ex eadem auth. de non alien. aut per-
mut reb. Eccles. cap. Ludovicus 63. dist. & cap. cons-
tituimus, 96. dist. hujus simul. opinionis referens An-
draam de Isern. Lucam de pen. Franc. de Prat. & alios,
damnato, contrarium tenente. Afflicto.*

91 Privatis * verò regalium Principem donationem,
in coronæ præjudicium facere non posse (multis ci-
tatis) idem ipse *Genuens. testatus est, dict. quæst. 3.
num. 1. aliosque super addendo Marc. Anton. peregr.
de iure fisc. lib. 1. tit. Habentes iura Fisci, an possint ali-
quid agere in præjudicium Fisci, num. 47.*

Generalis etiam regula, *Victum victorii * in expen-
sis condemnandum,* dictans (de qua plenè *Augustin.
Barbos. in collectan. ad capit. calumniam, 4. de pæn.
numero 2. & nos de privileg. pauper. 1. part. quæstion.
39. num. 66.*) Ecclesiæ favore * restrictionem ad-
mittit, ut cum *Tapia in constit. Regn. Divorum, lib. 3.
iuris regn. Neapol. Boer. decis. 224. & aliis, ex Fisci,
& Ecclesiæ comparatione; adversus Ludovicum Ro-
manum singul 41. & Asinium in praxi iudic. §. 32. am-
pliat. 51.) tenet *Genuens. dict. tract. quæst. 31. quem
ejus simplex traductor sequitur, Julian. Vivian. dict.
lib. 2. cap. 5. numero 105. Boerium citato loco addu-
Pelasco de Priv. Paup. Tom. I I.**

94 cens., qui tamen verè tale non protulit, neque ali-
bi apud eum inveni. Fiscum autem victum * in ex-
pensis non condemnari, docent *Marcus Anton.
Pereg. de iure fisc. lib. 7. titulo 4. num. 14. Azebed.
in l. 1. numero 6. titul. 22. lib. 4. novæ reg. collect.
Stephan. Gratian. disceptat. forens, tom. 1. capit. 33.
numero 41. & seq. Petr. Barbos. in l. Eum qui timere,
numero 195. cum sequentibus, D. de iudic. Augustinus
Barbosa; qui hos enumerat, in dict. cap. Calumniam,
nu. 4. In aptanda reddendaque rationis similitudine
in præsentis, difficultas existit, cum aliter non nisi
in casibus a jure expressis Fisci jure Ecclesiam uti,
firmiter alii asserant, ut jam *suprà, nu. 21. ad finem
adjecimus.**

95 Ecclesiæ prætereà emphyteuta per biennium * in
solutione cessans, emphyteusi privatur, dispositio-
ne *text. in c. Potuit, 4. de locat. cap. Hoc jus portectum,
2. (alias incipit Ea enim) §. Qui rem, 10. q. 2. auth.
Qui rem, C. de sacros. Eccles. auth. de non alien. aut
permut. cap. 3. §. Scire autem, coll. 2. l. 3. tit. 14.
part. 1. ut Doctorum auctoritatem, in expressa ju-
rium determinatione omittamus, quos in d. cap. Po-
tuit; num. 90 August. Barbos. congerit.*

96 Sæcularis * verò, non nisi per triennium cessatio-
ne privatur, *ex l. 2. C. de jur. emphy. l. 28. part. 5.
utrumq. disponens, & prosequimur nos de privil. paup.
1. part. quæst. 33. à nu. 1. latè etiam Aurel. Corbul.
de iure emphyteut. cap. 15. De caus. privation. ob non so-
lut. & Carol de Graf. de effectib. clericat. effectus 2. nu.
405. Idem biennii cursu in Ecclesiæ causa, quod
triennii, in sæculari operante, ut præter superiora
jura, eleganter Justinianus in dict. §. scire autem, in
hunc modum decidit: *scire autem emphyteutas convenit;
quia si biennio non exolverint emphyteuticum canonem
hoc enim tempus pro triennio aliorum hominum sufficere ad
casum Ecclesiasticarum aut proticarum emphyteusium pro
non soluto Canone ponimus) &c.**

97 Ecclesiam autem ipsam si ab alio emphyteusim * te-
neat, præfatoq; biennii spatio canonem non soleat
non idèd emphyteusi privari placuit *Jo. And. in cap.
constitutus, de religios. domib. relato per Abbat. in cap.
1. num. 18. de dolo, & contum. cujus amplectuntur
sententiam Goffred. in summ. de immunit. Eccles. &
ibid. Hostiens. 2. Tertio sequitur, cumque illis Carol.
Ruin. conf. 156. nu. 22. volum. 1.*

98 Quæ licet communi adversetur sententiæ, quam
cum multis a se relatis defendit *Aurel. Corbul. de
jure Emphyt. dict. cap. 15. ampliat. 27. à numer. 1.
cum sequentibus. Idem tamen ipse ibid. numero 15.
faretur Ecclesiam, quæ ob canonem non solutum à
jure suo cecidit, * posse in integrum restitutionem
implorare, ut canonem solvat, remque (minorum
& reipublicæ instar) retineat. Allegat (præter jura
æquiparationem hanc facientia, à nobis etiam in
quæstionis hujus initio citata] sic tenentem *Speculato-
rem, in tit. de locat §. nunc aliqua, quæst. 15. num. 26.
Jaf. in dict. l. 2. q. 11. num. 49. C. de iure emphyt.
Ruin. conf. 110. n. 7. & conf. 156. in fin. lib. 1. Guid.
de Suzar. in tract. de iure emphyt. n. 15. Curt. in tract.
de feud. 2. part. qu. 18. n. 3. aliisque comprobat.**

99 Contractum in dubio potiùs censualem, * quam
emphyteuticum præsumi, uniformemque solutionem
certi fundi ratione, aliquibus retro annis factam, ex
censu potiùs, quam emphyteusi factam censi plenè
docent [cum *Alberic. de Rosat. & Jaf. in dict. l. 2.
C. de iure emphyt. Ioan. Fabr. in l. 1. C. eod. tit. & a-
liis] Joseph. Mascard. de probation. tom. 1. conclus.
281. per tot. & Jacob. Menoch. de præsumption. lib. 3.
præsumpt. 106. à num. 3. cum seqq.*

100 Ecclesiæ * verò hoc speciale jus competere quidam
contendunt, ut emphyteusis potiùs ratione in dubio,
quam census, illius cæmodi solutio facta intelligatur.
ut *Beroii autoritate, quæst. 14. ante num. 3. Corbul.
refert.*

refert, *d. causa 15. de privatione ob non solutum, limit.* 34. numer. 3. et si in contrarium ipse inclinare videatur, cum *Crescentio decis. 33. lib. 2.* Eundem tamen Ecclesie favorem defendit Marcus Anton. Genuens. in *practicabilib. Ecclesiast. qu. 1.*

Favor autem, utilitasve ex tali solutione, ut veluti ex contractu censuali, † non vero emphyteutico facta videantur, maxima est. Quia censuarius mille etiam annis censum non solvens, eius ius non perdit: cum suum biennio, vel triennio (iuxta proximè dicta *nu. 95. & seqq.* emphyteuta perdat. Quia census, rem nostram, † emphyteusis, alienam esse demonstrat,

101 ut latè *iidem ipsi* Marcus Anton. Genuens. Joseph. Mascard. & Jacob. Menoch. *proximè citatis locis* prosequuntur. Inde notantes; rem censualem in consulto census domino † alienantem à iure suo non cadere, quemadmodum emphyteuta cadit. Hæc obiter in id (latius apud eos videnda cœtera) annotasse sufficiat.

102 Illo etiam speciali iure Ecclesia potitur, † ut *quas actiones alias decennalis, alias vicennalis, alias tricennalis, præscriptio excludit; hæc, si loco Religioso competant; quadraginta annis excluduntur.* Verba sunt Imperatoris Justiniani in *auth. Quas actiones, C. de sacros. Eccles. repetita in novella constit. 131. in auth. de Ecclesiast. tit. coll. 9. tit. 14. cap. 6.* si non eadem forma, substantantia eadem: *Pro temporalibus autem præscriptionibus decem & viginti, & triginta annorum, sacrosanctis Ecclesiis, & aliis universis venerabilibus locis, solum quadraginta annorum præscriptionem opponi præcipimus: hoc ipso servando, & in exactione legatorum, & hereditatum, quæ ad pias causas relicta sunt.* Canonicis probata sanctionibus in *cap. de quarta, 4. in cap. ad aures 6. & in cap. illud. 8. de præscriptionibus.* à Regioque iure in *l. 26. tit. 29. part. 3.* Notavimusque *de privileg. pauper. 1. p. qu. 32. n. 8. & 9.*

103 Quinimò & adversus quadragenariam hanc præscriptionem, † ex capite ignorantie restitutionem Ecclesie concedi, probat *textus in Clement. unic. de restit. in integr.* quæ adversus temporis lapsum, indistinctè per restitutionem in Ecclesie subvenit, *c. 1. part. 2. eod. tit. lib. 6.* traduntque plenè Francisc. Balb, in *tract. de præscript. 5. part. princip. 1. part. quæst. 2. per tot. pag. mihi 407.* Cald. Pereyr. in *l. si curatorem, verb. minoribus, C. de in integr. restit. n. 60.* Sfort. Odd. *de restit. in integr. quæst. 3. art. 4. per tot. & quæst. 90. art. 3. vers. sed breviter,* Marc. Anton. Genuens. *dict. tract. qu. 122, n. 1. & 2.* Julian. Vivian. in *prax. iuris patronat. dict. lib. 2. cap. 5. num. 45.* Stephan. Gratian. *disceptation. Forens. cap. 601. numer. 35. cum seqq.* P. Molin. *de iustit. & jur. tom. 2. disputat. 574. n. 1. & 2.* Est que apud nos expressè id determinans *lex fin. tit. fin. part. 6.* ubi notat Gregor. Lop. *glos. 5. verb. quatro annos, & in l. 7. dict. tit. 29. p. 3. glos; 8. verb. develo otorgar.*

104 Quodque fortius est, scientia † quoque interveniente, adversus hanc quadragenariam præscriptionem, Ecclesie restitutionem competere, speciali illius privilegio [ex *dict. Clement. 1. & ibi Cardin. quæst. 9. Aret. consil. 15. in fin. & Roman. consil. 123.*] tenent Marc. Anton. Genuens. *d. qu. 122, n. 3.* & Joan. Vincent. Honded, *consil. 88. n. 86. lib. 2.*

105 Quadriennium † autem post præscriptionem implementam, ad restitutionem hanc petendam Ecclesie competens, ex *c. 1. de in integr. restit. lib. 6. dict. Clement. unic. dictaque l. fin. tit. fin. part. 6. & l. 7. tit. 29. par. 3.* utile est, à dieque scientie currere; probat *text. in dict. cap. 1. in verbis illis: Negligenter omiserit.* Profitenturque in Ecclesia & minore Jacob. Menoch. *de præsumptionib. lib. 1. quæst. 71. num. 2. & de recuper. possess. remed. 15. num. 115. cum seqq.* Cald. Pereyr. in *dict. l. si curatorem, verb. Infra legitimum, n. 3.* Sfort. Odd. *de restit. in integr. quæst. 20. art. 4. n. 37. versic. In contrarium, temerarium esse assumans,*

in iudicando, & consulendo contrarium attentare velle, Cardin. Tusch. *practicar. conclus. lit. R. conclus. 298. n. 9. 19. & 43.* Gregor. Lop. in *dict. l. fin. glos. 5. & in dict. l. 7. verb. quatro annos.* Nulloque temporis lapsu quadriennii huius spatium adversus Ecclesiam ignorantem circumscribi, contendunt, cum multis à se relatis, Sfort. Odd. *dict. 9. 20. n. 39. & seq.* Genuens. *d. qu. 123. n. 3. & 4.* copiosissimè Mar. Giurb. *dec. 106. r. l. & 10. P. Surd. consil. 95. n. 7. consil. 520. n. 10.*

Cum alii † adversus triginta annorum præscriptionem, etiam ignorantie ratione [ex probabiliore iudicio] restitutio denegetur, ut post Bald. in *l. 1. c. qui admit. oppositio. 20.* Angelum, Curt. Anchar. & alios] profitetur eruditissimus Arius Pinel. in *auth. Nisi tricennale, n. 59. C. de bon. matern.* plenissimè etiam Ferdin. Vazq. Menchac, *controversiar. illustr. lib. 2. c. 75. per tot.* Francisc. Sarmient. *selectar. interpretation. lib. 2. c. 10.* Antonin. Theaur. *dec. 134. n. 5. & seq.* contrarie opinionis assertoribus damnatis merito.

106 Illud præterea Ecclesia præcipuum habet, ut etiam data scientia † enormiter læsa. post quadriennium præfatum restitutionem consequatur, ut notant Didac. Covar. *variar. lib. 1. cap. 3. num. 10.* Eman. Cost. in *repetition. §. Et quid si tantum, part. 2. n. 80. & seq.* Anton. Gomez, *variar. cap. 14. nu. 20.* Joan. Garc. *de expens. cap. 18. num. trigesimo sexto* Cald. Pereyr. *ad dict. leg. si curatorem, verb. Infra legitimum, num. 9.* Marc. Anton. genuens. in *practicabil. Ecclesiast. quæst. 424.* Sfort. Odd. *de restit. in integr. quæst. decimano. na, art. 7. numero sexagesimo sexto, vers. in contrarium est communis,* Cardin. Tusch. *practic. conclus. lit. R. conclus. 298. num. septuagesimo quinto,* Joach. Minsinger. *centur. 1. observation. quinquagesima prima. num. 7.* Rota Roman. *diversor. dec. 446. part. 1.* Margiurb. *dec. 109. nu. 12.* Petr. Surd. *consil. 520. n. 10.* Joan. Gutier. *practicar. quæst. lib. 2. quæst. 115. n. 13.* Joan. Parlard. *rerum quotidianar. lib. 2. cap. fin. part. 5. n. 14.*

Intra quod verò tempus † post quadriennium ob enormem læsionem restitutio peti possit; discors sententia est, ut constat ex Boër. *consil. 177. num. 40. lib. 1.* Roder. Suar. *allegat. 21. numero 4.* Joan. Garc. *dict. cap. 18. num. 37.* Cald. Pereyr. *ubi supr. num. 10.* Eman. Cost. *dict. loco, num. 83.* Didac. Covar. *dict. cap. 3. numer. 12.* Petr. Augustin. Morla, in *emptor. jur. tom. 5. in pralud. nu. 16. in fi.* Sfort. Odd. *dict. quæst. 19. art. 1r. per tot. præcipue num. 92. versic. aut causa.* Videndaque *l. 10. tit. 19. art. 6. & ibid.* Gregor. Lop. *glos. 7. verb. que fuisse engananda.*

107 Ecclesie debitorem absque interpellatione * (minorum instar) in mora constitui; multis iam relatis *de privileg. pauper. 1. part. quæstion. 40. numero 11. & seq.* Tradidimus. Inferentes simul, & probantes absque litis motæ denunciatione † ab Ecclesia facta, venditorem de evictione teneri, ut &, præter ibi citatos, profert Andr. Fachin. *controversiar. iur. lib. 2. cap. 38.*

Cum regulariter nec sine interpellatione † mora committi soleat, ut *dict. 1. part. quæst. 25. num. 1. & seqq.* ostendimus, nec venditor, cui lis ab emptore non fuit nunciata, † utque liti assisteret intimatio facta, evictionis periculum sustineat, ut *d. q. 40. n. 1.* non paucis firmamus.

Ex contractu inutili, interveniente traditione, † possessionem transferri. Jura demonstrant in *l. 1. §. si vir uxori, & in l. quod uxor, 6. D. de acquir. possess. ubi Paulus: Quod uxor, viro, aut vir. uxori donaverit, pro possessore possidetur. in l. 1. §. Denicitur, vers. denique, D. de vi & vi armat. in l. nec ullam, 1. §. omnibus, vers. Item in titulo pro donato, D. de petit. heredit. in l. si donata, 37. D. de donat. inter vir. & uxor. pulchrè Anton. Gomez, in *l. 45. Taur. n. 23. & seq. Matienz. in l. 3. tit. 10. glos. 8. n. 4. lib. 5. novæ Reg. coll. Azebed. in l. 2. t. 7. lib. 8. n. 90. in fin.**

Rei verò Ecclesie † ex contractu inutili possessionem nequaquam transferri Imperatores Leo, & Anthe-

mius decreverunt in l. *Jubemus*, 2. in ord. 14. in fin. C. de sacros. Eccles. verbis illis: *Nisi enim hac conditione (de solemnitate in rerum Ecclesiasticarum alienatione ibi præfinita loquentes) pacta inita fuerint: ea quoque decernimus non valere: sed possessionem Ecclesiasticam, tanquam nullo iure transcriptam, in iure ipsius, atque dominio permanere, & ab Ecclesiasticis æconomis vindicari.* Perquam sic affirmant Bart. in dict. §. *si vir uxori*, numero 3. eam pariter regulam assignans: *Quod ex contractu, non transfertur, possessio, quando persona est talis, quæ non potest perdere possessionem, ut pupillus & Ecclesia, l. pupillus, supr. tit. 1. scilicet de acquir. rer. domin. Quem sequuntur Anchar. in cap. 1. (per illum textum) de reb. Eccles. non alien. in fin. & per citam legem jubemus. Dicitque communem Bolognet. consil. 30. eiusque relatis, Marc. Anton. Genuens. in practicabilib. Ecclesiast. quæst. 131. numero 1. & 2.*

117 Procuratorem generaliter ad vendendum * constitutum, fidem posse habere de pretio, & absque ejus receptione dominium transferre *Ulpiani* responsum manifestè probat in l. *Cujuscumque*, Pars II. §. *si ei D. de instit. action.* Bart. (probatus communiter) in l. à Divo Pio, §. *Sed si venditor*, nu. 2. D. de re indic. cæterique *Scribentes ibidem*, Bald. in l. incivile, num. 2. C. de rei vindic. Socin. juni. cons. 2. num. 1. cum seqq. lib. 3. Fabian. de Mont. in tract. de emption. & vendit. quæst. 3. princip. numer. 30. vers. *Uterius quaritur*, quos refert, & sequitur Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. convention. lib. 4. tit. 21. num. 2. procedere etiam dicens *ibidem*, vers. *Sed hæc com*) cum Socino juniore. dict. consil. 21. num. 2.) licet in mandato fuerit adjectum: & ad pretium recipiendum, & de recepto liberandum. Sequitur Julian. Vivian. in praxi juris patronat. l. part. lib. 2. cap. 5. nu. 52. & Joan. Gutier. de juram. confirmator. l. part. 6. 50. n. 20.

118 Id tamen in procuratore ad vendendum, * ab Ecclesia, fisco, vel minore constituto, restrictionem patitur. Fidem enim de pretio hunc habere, ejusdem prohibet *Ulpiani* responsum in l. *si procurator*, §. §. *fin. D. de jure Fisc.* & Bart. in dict. l. à Divo Pio, §. *Sed si emptor*, num. 3. Rationem reddens: quod istis non nisi ex causa, ut creditoribus satisfaciant, vendere liceat, fidemque de pretio habendo, muneri non satisfaciant suo. Tenet idem Bald. in contractibus, §. *Sed quoniam*, num. 4. C. de fide instrument. & in dict. l. Incivile num. 3. C. de rei vindic. numero quarto. subjungens: Procuratorem totum ferè pretium recipientem, † de modica particula habentem fidem, uno etiam nummo deficiente, in emptorem dominium non transferre; quia non aliter ad dominium transferendum, mandatum habere videtur, quam si integrum receperit pretium. Quorum probat Cardin. Mantic. iudicium, de tacit. & ambig. convent. dict. lib. 1. tit. 21. nu. 4. Marc. Anton. Genuens. d. tract. quæst. 132. & quæst. 491. Julian. Vivian. dict. cap. 5. n. 52. Gregor Lopez in l. 29. tit. 28. part. 5. glof. 5. post princip.

119 In omnium ore circumfertur regula dictans: * *Singularem successorem, præcessoris locationi stare non adstringi*, ab Imperatore *Alexandro* constituta l. *emptorem*, 9. C. de locat. à Juliano, in l. *qui fundum*, 35. D. cod. tit. à l. 19. tit. 8. part. 5. ornata multis cum latis à nobis in *Axiomatib. & locis commun. lur. lit. S.* num. 69.

Locationi tamen à rectore * de rebus Ecclesiæ per triennium factæ, * (Superiores etiam consensu non interveniente) successorem stare debere, si Ecclesiæ locatio utilis sit, tenet (cum *Geminian. Anchar, Alexand. & Abbate* per ipsum adductis) Tiber. Decian. respons. 14. nu. 10. volumine 2. aliisque citatis, Cardin. Franc. Mantic. de tacit. & ambig. conv. libr. 5. titulo 13. n. 2. & Marc. Anton. Genuens. (eius ad

litteram ferè verba transcribens] in practicabil. Eccles. q. 137. Qua etiam de re plenè Joan. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. (mendosè omnes ferè quos allegat, designans) dec. 112. per totam. Etsi animosè assertioni huic contradicat Gregor Lopez, d. glossa quinta, latè contrariis respondens in hoc speciale ius Ecclesiæ datum non esse concludens.

Mutui obligationis, * ex eaque actionis natæ efficaciam, integri tituli Digestis & Codice, de rebus credit. poenæque adversus debitores in solutione morosos constitutæ (quas in prima de privilegiis pauperum parte, quæst. 4. à 4. n. 19. sumus prosequuti) ostendunt.

122 Contra Ecclesiam * vero, ita demum hanc mutui obligationem oriri, si in ipsius utilitatem conversum mutuum esse probetur, neque aliter adversus Eccles. eius existere obligationem; constat. ex text. in cap. quod quibusdam, §. de fideiussor. cap. 1. vers. *Cum enim, de deposit. cap. 1. in fin. & ibi Glof. verb. necessitate, de solutio.* deducitur etiam ex text. in auth. *Hoc jus porrectum*, ubi notat Bald. num. 9. c. de sacros. Eccles. Estque expressus, & formalis de iure nostro Regio in l. 3. tit. 1. part. 5. & tradunt) antiquioribus ommissis) Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. convention. lib. 8. tit. 12. n. 4. Marc. Anton. Genuens. in practicabilib. Eccles. q. 139. à princip. Julian. Vivian. in praxi juris patron. lib. 2. cap. 5. n. 56. Jacob Menoch. de arbitr. casu 432. à nu. 2. Molin. de justit. & jure, tractat. 3. disputat. 300. à n. 2. Rebell. de oblig. justit. part. 2. lib. 8. quæst. 2. sect. 3. Quorum perlectio plenam materiæ cognitionem præstabit. Copiosiorè allegationem desiderans Petrum Cenedum consulat in collect. ad dict. c. 1. de deposit. collect. 24. num. 1.

123 Dominium, quod absque traditione, * vel apprehensione in alios non transit, l. *traditionibus*, 20. c. de pact. cum adductis à nobis in *Axiomat. & locis communib. jur. lit. D.* num. 209. & de privileg. pauper. l. part. quæst. 23. numero 3.

124 Absque illa consequitur Ecclesia, † ut multis dict. quæst. 23. nu. 10. ostendimus, & firmant quoque Julian. Vivian. dict. cap. 5. n. 57. & Marc. Anton. Genuens. in practicabil. Eccles. quæst. 141. Id à num. 2. aliquibus declarans, limitansque modis.

125 Primò, ut quamvis in præsentì dominium, non tamen possessio, * transeat, ex Glossa, & Doctorib. in l. fin. C. de sacros. Eccles. & in l. 1. c. de donat. quæ sub mod. Francisc. Burlat. cons. 55. nu. 23. Multi enim sunt casus, in quibus dominium, non tamen transfertur possessio, quos enumerat Glossa verb. *Dominium*, in l. si fratres, 53. §. *Idem respondit, D. pro soc.*

126 Limitat secundo, † in generis, seu quantitatis donatione, ad cuius domini translationem; traditionem requirunt Albericus in l. illud, c. de sacros. Eccles. & Petr. Paul. Paris. consil. 77. num. 6. lib. 10.

127 Tertiò, * quando ex parte sua non implevit Ecclesia, ante ejus implementum, dominium in eam non transit, Glof. & Doctores in dict. l. fin. Salicet. in dict. l. illud Paris. eod. loco.

128 Quartò, * cum ab Ecclesiæ procuratore actus gestus est, secundum Angel. in l. 11 §. per procuratorem, D. de acq. pos. quem tamen ibi *Alexand.* carpit Cuius Genuens. iudicium (Angelo adversatus) probat.

129 Limitat quintò, † in voto alicujus rei Ecclesiæ facto ex Glof. & Doctoribus in l. 2. D. pollicit. Castren. in l. Si nondum, c. de furt. Bart. n. 26. & Jas. n. 27. in auth. Ingressis c. de sacros. Eccl. Nisi ultima voluntate votum peragatur. Sine traditione namque dominium tunc transire (Eccles. iam constructa) dicunt Glof. & Salicet in dict. l. si nondum Eandem conclusionem, limitationesque easdem, alias etiam adjiciens, multorum auctoritate comprobat Balt. Thomas, tract. 10. suorum tract. tit. 2. de specialibus, vel privileg. pia caus. cap. 145. num. 220. & seqq.

Quid autem in se, suæque monasterio devovente;

- 131 *an quia in consequentiam veniant bona; dominium, & possessio in Ecclesiam transferatur; idem ipse disputat, *Genuensis, quæst. 148*: possessionem tandem cum dominio transire, verior sententiam dicens, ex *l. Si adoptavero 16. D. de precar.* [ubi Pomponius *Si adoptavero eum, qui precario rogaverit; ego quoque precario possidebo.*] cum *Cyn. in auth. si qua mulier, C. de sacros. Eccles. Imol. in cap. qui ingredientibus, communem dicente, extr. de testam. & Archid. in cap. Si qua mulier, 19. quæstion. ult.*
- 132 Cum item donatio * nequaquam præsumatur, ut de privileg. pauper. 1. p. quæst. 21. à num. 1. cum seqq. tradidimus, & exornamus: Ecclesiæ * favore præsumi, contendunt *Genuens. in practicabil. Ecclesiast. quæst. 143. nu. 2. & Julian. Vivian. in praxi iuris patron. lib. 2. cap. 5. num. 58. ex l. unic. §. Accedit, C. de rei uxor. action. in dote loquente, cujus iure Ecclesiam uti, supra n. 45. dictum est. Conducuntque à Nobis pariter dict. quæst. 21. n. 8. notata. Sed contradicit *Andr. Alciat. respons. 38. & cum sequutus Jacob. Menoch. de arbitrar. casu 88. num. 7. quam à num. 3. componere dissentionem nititur. Genuensis.**
- 134 Privilegium Ecclesiæ concessum [cum nunquam moriatur] reale, † perpetuumque censei, *Ulpianus* ostendit, in *l. forma, 4. §. quamquam, D. de censib. Glof. in cap. possessiones 61. verb. non perpetuo, 16. quæst. 1. Glof. verb. perpetuas, in cap. tua nuper, 8. de his quæ fiunt à Prælat. Marc. Anton. Natt. conf. 163. num. 16. & conf. 164. num. 28. lib. 1. Jacob. Menoch. consil. 276. num. 8. Genuens. dict. tract. quæst. 145. nu. 1. Petr. Barbof. in *l. quia tale, n. 41. D. solut. matrim. August. Barbof. in collect. ad dict. cap. Tua nuper. n. 7.**
- 135 Cum personæ privatæ * privilegium concessum personale in dubio iudicetur. Utrumque sic in dict. §. *Quamquam*, complexus *Ulpianus*: *Quamquam in quibusdam immunitatis beneficia personis data, cum personis extinguatur: tamen, generaliter locis, aut Civitatibus immunitas sic data videtur, ut ad postero transmittatur.* Etiam si ab ipsa Ecclesia datum sit, *Glof. in cap. cum venissent, 6. verb. Probatum de institut. & in dict. cap. Possessiones, Glof. in summ. 25. quæst. 2. verb. quod autem, vers. In dubio autem, & advertunt [multis adductis] dictis locis Natt. Genuens. n. 2. Augustin Barbof. n. 4.*
- 136 Adversus contractum juratum. * nec minorem admittendum esse, Imperator *Fredericus* decrevit in *auth. Sacramenta puberum, C. si advers. vendit. l. 16. in princ. tit. 11. part. 3. & l. 6. tit. fin. part. 6. vers. Effe mismo.* Tradunt plenè *Joan. Gutier. in ejusdem authent. relectione, à num. 8. cum seqq.* Neque restitutione, aliove modo, juramento stante, minori subveniendum, dicta jura probant, & copiosè *Anton. Corne. in tract. de absol. forens. juram. promiss. part. 1. quæst. 5. à num. 1. cum seqq.* multis hanc conclusionem modis ampliatis; necessariumque minori fore, absolutionem juramenti ad agendum, vel excipiendum petere, advertens, *ibidem num. 7. & 21. vers. Igitur.* Nec adhuc obtenta, pinguius ius, * quam consequeretur major, hujusmodi absolutione adipisci demonstrat, *17. part. quæst. 7. per tot.* Nullique relaxationem hanc plus quam agendi, vel excipiendi facultatem sine perjurii metu tribuere; neque ab eo iniquè relaxationem petente liberari, comprobans *dict. qu. 7. à num. 3. & part. 1. quæst. 2. per tot.*
- 138 Qua in re longè favorabilior Minore existit Ecclesia. * Quippe quæ contractum juratum, absolutione etiam non petita, impugnare valet, adversusque illum in integram restitutionem postulat. Ecclesiæ namque nomine desideratur, quæ non juravit, Prælati verò vel Canonicorum præstitum juramentum, ipsorum liget animas, non Ecclesiæ, quæ anima caret, *cap. Romana. §. universitatem, de sent. excommunic. lib. 6. Taleque juramentum Ecclesiam non obligare, probant,*
- tex. in Sicut, 27. in c. Intellecto, 33. de jur. jur. & cap. 1. in fi. de his quæ fiunt à major part. cap. Gloffa celebris in cap. 1. verb. contractum de restit. in integ. lib. 6. & ibid. Host. & Franc. num. 5. versic. in ea glof. Dominic. n. 9. Jac. in dict. auth. Sacramenta puberum, num. 62. & 64. Castr. num. 4. Gutier. numero 141. Marc. Anton. Genuens. dict. tract. quæst. 146. num. 2. Cardin. Tusch. practicar. conclus. lit. 1. conclus. 509. & conclus. 528. Anton. Gabr. commun. conclus. tit. de minorib. conclus. 5. num. 11. Anton. Corne. dict. tract. part. 1. quæst. 5. num. 22. Petr. Augustin. Morl. in Empor. Jur. titul. 5. quæst. 1. numero 53. Seraphin. de privileg. jurament. privileg. 88. n. 76.*
- Filii loco Ecclesiam haberi, * facereque deficere conditionem si sine liberis decesserit, & substituto in defectum liberorum excluso, Ecclesiam admitti; in ore omnium versatur, & probant *text. in l. Deo nobis, 42. §. Hoc etiam cognitum, C. de Episc. & Cleric. in auth. de sanctiss. Episcop. §. Sed hoc presenti, coll. 9. cap. In presentia, 8. extr. de probation. traduntque ibidem prope infiniti ab Augustino Barbof. cumulati num. 2. plenè numeris seqq. materiam examinans. Quibus adde *Marcum Anton. Genuens. in practicabilib. Ecclesiast. quæst. 147. & 165. Julianum Vivian. dict. lib. 2. cap. 5. num. 95. copiosum pariter & eruditum Vincentium Fusarium, de substitutionibus. quæst. 428. nu. 1. 11. & seqq. De filiis ingressis religionem, in communi saltem bonorum capacem, loquens.**
- Quod non in monasterio solum, sed in alia etiam Ecclesia * procedere, ut si is cui præfata conditio adjecta est, Præbyter efficiatur, dicti *§. Sed hoc presenti. relatorumque jurium ratio suadet, asseverant que Gloffa in auth. Nisi rogati, C. ad S. C. Trebell. & ibid. Scribentes, & in dict. cap. in presentia, ubi post Hostiensem, Ancharranum; & Imolan) magis communem profitentur Decius num. 54. in fin. & Felin. num. 56. Deci. ipse consil. 259. num. d. & seq. Bero. conf. 73. num. 11. lib. 2. Bened. Capr. consil. 20. nu. 12. Jacob. Menoch. conf. 245. num. 15. 17. & 20. & de præsumption. lib. 4. præsumpt. 83. numero 65. Cardin. Francisc. Mantic. de conjectur. ultim. volunt. lib. 11. tit. 7. num. 12. Alex. Trentac. de substitution. part. 4. cap. 7. num. 21. Nicol. Intrigliol. eod. tractat. centur. 3. q. 63. nu. 11. Vivi. commun. opinion. conclus. 841. n. 5. Joseph. de Rustic. ad leg. Cum avus. lib. 5. cap. 2. num. 5. & seqq. D. de condit. & demonstr. quos refert, & sequitur Vincent. Fusar. de substitution. qu. 429. num. 1. plenè sequentibus thesim hanc prosequens, Julian. Vivian. dict. capite 5. n. 97.*
- Sic licet pupillaris substitutio pupillæ matrem non excludat, ut de privileg. pauper. 2. part. in specialib. in ultim. voluntatib. post quæstionem 64. num. 8. notavimus: Si tamen Ecclesia, * vel pia causa substituta sit, exclusam matrem censei, pupilloque defuncto succedere, *ibidem* nectimus, num. 9. & multis comprobatur *Marc. Anton. Genuens. quæst. 164. per tot. & ejus sectator Vivian. dict. lib. 2. cap. 5. num. 67. & seqq.* Qua de re, & an, & quo casu procedat; adiecimus pariter in *d. specialib. n. 13. & 11.*
- Hæreditatem, vel legatum Ecclesiæ relictum, Prælatum solum * repudiare non posse, communior sententia firmat, *Ulpiani* autoritate in *leg. magis puto 5, §. Fundum, D. de reb. eorum, Bald. in auth. Si qua mulier, n. 15. C. de sacros. Eccles. & in l. pupillorum in princip. C. de repud. hæredit. Roland. à Vall. consil. 15. n. 29. part. 1. Rota Roman. dec. 233. n. 4. in notissim. lib. 3. part. 3. Petr. Surd. conf. 501. n. 1. & 2. Marcus Anton. Genuens. q. 150. à n. 1. contrariis respondentens vers. contrariam opinionem. Paul. Æmill. Berall. Rotæ Roman. decis. 359. part. 2. verb. Prælatum Sicuti neque Eccles. iniuriam * factam solus Prælatum remittit. Veluti) post jacta in contrarium fundamenta) affirmat *glof. (communi Doctorum calculo approbata) in cap. Contingit 36. verb. Injuriosa, de sent.**

sent. excommunic. & in cap. 1. verb. Punire de pœn. Cardin. in Clement. unic. de foro compet. numero 3. Genuens. in practicabil. Eccles. 550. n. 3. Jul. Clar. sententiar lib. 5. §. fin. numero 23. vers. Præterea quæro, Prosp. Farin. in prax. crimin. part. 3. q. 105. numero 292. Azebed. in l. 2. numero 153. tit. 10. lib. 8. novæ Reg. collection.

Ecclesiæ, vel pauperibus absentibus donationem factam, ante acceptationem * revocari non posse) adversus legis Absenti 10. D. de donation. constitutionem) communis est traditio, ut ex cumulatis à Tirag. constat, de pia caus. privileg. 115. Cardin. Francisc. Mantic. de tacit. & ambic. convent. lib. 3. tit. 7. numero 15. Marc. Anton. Genuens. quæst. 151. à numero 2. Julian. Vivian. in praxi iuris patron. dict. lib. 2. cap. 5. numero 61. Et si contradicat (communem pro se adducens) Matienzius in l. 7. tit. 10. lib. 5. novæ Reg. collect. glos. 2. n. 17. & seqq.

Sed jure nostro Regio * prior opinio, non solum pro Ecclesia; verum pro quolibet privato stat, dispositione legis 2. tit. 8. lib. 3. Ordinam. & legis 2. tit. 16. lib. 5. novæ Reg. collection. tradunt que in eis communiter scribentes, Gomez, & Perez. quos Molina refer, de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 2. numero 59. Gregor. Lopez, Covarru, & Parlador. eisque citatis Hieronym. Zeval, commun. contra commun. q. 54. in fin. plenè D. Joan. à Castillio, controversiar. lib. 5. part. 2. cap. 80. numero 9. contrariis quoque num. 16. adjectis.

Tollendæ dubitationis gratia, non meliorem, sed minimam, aut mediocrem saltem rem dubio ex legato deberi, esseque præstandam. decernunt Jura in l. 3. & 4. D. de tritic. vin. & oleo legat. in l. Qui concubinam, 29. & in l. Numis., 73. D. delegat. 3. in l. Idem Julianus, 41. §. Scio, D. delegat. in l. 23. tit. 9. p. 3. cum citatis à Nobis in Axiomatib. 1 locis commun. iur. lit. M. numero 83. & seqq.

Ecclesiæ tamen favor * dubietatis vim superat, & præsumptionem, quæ minimam, aut mediocrem rem legatam suadet, tollit, & eam pro meliore inducit, ex Scævola responso in l. Titia testam. 38. §. Saia testamento, D. de aur. & argent. legat. & ita ibi notat. Bart. & probat Dionys. Gottofred. ibid. verb. Argentum, allegans Romanum singul. 517. Eandem que sustinent. opinionem Marc. Anton. Genuens. dict. tract. quæst. 153. textui in cap. Ex parte, 18. de cens. lib. (decernenti eum qui aliquid Ecclesiæ ad mensuram vovit, si differentes in loco illo mensuræ existant; minimam præstando, satisfecisse (respondens. Eiusque vestigia sequutus Julian. Vivian. in praxi iuris patron. dict. lib. 2. cap. 5. num. 92. Nicol. Intriagliol. singul. 97. num. 26. Francis. Bim. cons. 240. num. 7. Cephal. cons. 9. 12. numero 32. Alvarad. de conjectur. ment. defunct. lib. 2. cap. 1. §. 2. numero 26. cum aliis citatis à Baltaxario Thomasio tract. 10. tit. 2. de specialib. privileg. piæ caus. cap. 70.

In materia amissionis privilegiorum per non usum * assignari distinctio solet: An permissorium, aut prohibitorium sit, in faciendo nempe, aut in non faciendo privilegium consistat: ut primum, per non usum decennii; secundum, unica contraventione perdat. primum, Modestinum habet authorem, in l. 1. D. de nundin. sic dicentem: Nundinis impetratis à Principe, non utendo, qui meruit, decennii tempore usum amittit. Legemque concordem, 2. tit. 7. part. 5. in fin. & 42. tit. 18. part. 3. vers. Orosi, Magnæ etiam auctoritatis Doctores, Felinam in cap. cum accessissent, 8. de constit. numero 25. Genuensem quæstion. 154. Faradin Vazquez Mencha. controvers. usu frequent. lib. 1. cap. 2. numero 5. Ludovicum Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 7. num. 71. Cald. Pereyr. de emphyt. extinct. cap. 15. numero 8. Azebed. in l. 1. tit. 1. lib. 6. novæ Reg. collect. numero 39. Augustin. Barbof.

multis citatis) in collect. ad cap. Accedentibus, 15. de privileg. numero 9 Andr. Gail. lib. 2. observat. 60. in nu. 1. eique adhaerentem Bernadum Gravæ. in pract. Camer. Imper. lib. 2. conclus. 60. per tot. multipliciter ibi, & considerationibus sequentibus limitantem & declarantem, Jacobum Menoch. de præsumption. lib. 6. præsumpt. 41. numero 16. Padill. in l. Falso, 3. C. de divers. rescript. P. Suarez de legib. libro 8. cap. 34. nu. 19.

Secundum, Innocentium 11 l. P. M. in cap. d. cum accessissent, 8. præcipuè in finalibus verbis, de constitur. Gordianum Imperatorem in l. 2. C. de iure domin. Impet. Juraque concordantia, relata à Glossa verb. contravenerint, statim in principio in dict. cap. cum accessissent, & à Dionys. Gottofred. in dict. l. 2. lit. B. & firmant Petr. Rebuff. tractat. de decim. quæst. 13. numero 113. Marc. Anton. Genuens. dict. quæst. 154. prædictam formans distinctionem, quam & approbant Andr. Gail. dict. observat. 60. nu. 1. & 10 Bernard. Gravæ dict. conclus. 60. consider. 5. num. 1. & seq. Cardin. Tusch. practic. conclus. tit. P. conclus. 656. numero 10. Azeq. in dicto. 1. tit. 1. lib. 6. novæ Reg. collect. numero 34 & seqq. ubi à collectarum, seu pedagiorum solutione immunem, qui se insolventium libro describi passus est. si intra tempus ad appellandum concessum, de privilegio saltem non opponat, illud amittere contendit. Et si dubitet de hoc Lopez, in d. l. 42. glos. 1. verb. Facta treynta annos, post med. Azenedique opinioni adhaerent Menoch. dict. præsumpt. 41. num. 4. Marant. in pract. tit. de appellations numero 314. & Coler. de processib. execut. part. 1. cap. 2. numero 7. eisque relatis, Bernard. Gravæ. dict. lib. 3. concl. 60. consideratione 6. numero 2. id numero 5, sequenti declarans, procedereque dicens in actu non reiterabili, in reiterabili secus, ex Surdo consil. 419. numero 31. & aliis ibi citatis. Latius apud relatos materiam examinatam invenies: Nobis satis, hæc obiter annotasse.

Utrumque autem circa privatos se res hæc habeat; circa Ecclesiam † dissimiliter quidem: Quam non minori quadraginta annorum spatio suum privilegium amittere, sive in faciendo, sive non faciendo consistat; juris est inconcussa determinatio in dict. cap. Accedentibus, 15. de privileg. notantque ibidem Glos. verb. Per 40. annos. Felin. in d. cap. cum accessissent, numero 27. versic. Hanc limitatioem. Marcus Anton. Genuens. dict. quæst. 154. Andr. Gail. dict. observat. 60. numero 12. versic. Secundo, Bernard. Gravæ. dict. lib. 2. conclus. 60. numero 2. Ferdin. Vazq. Mencha. dict. lib. 1. controvers. usifrequent. cap. 2. numero 6. Jacob. Menoch. dict. præsumpt. 41. numero 16. versic. In Ecclesia verò, P. Suar. de legib. dict. lib. 8. cap. 35. numero 21. Garf. Mastril. decis. 96 numero 1. part. 1. 151

Cui & illud proximum est quod licet statutum, * quemadmodum uno actu conditur: unica etiam contraventione tollatur, ut asserunt Hostiens. Joannes Andr. & Abb. in cap. Audientiam. de cleric. non resid. Felin. in dict. cap. cum accessissent, de constit. & cum eis Marc. Anton. Genuens. dict. tract. quæst. 155. n. 1. 152

Statutum verò Ecclesiæ favorabile, * non solum unica contraventione non tolli, sed unum tantum de Ecclesia, omnibus resistere posse, actumque retractare (ex Innocentio in dict. cap. Accedentibus, de privileg. Abbate, in cap. Pro illorum, de præbend. Felin. in dict. cap. cum accessissent, in cap. Cum omnes de constit.) idem ipse Genuens. firmat ibid. numero 2. differentiam hanc inter Ecclesias, cæterosque designans. 153

Privilegium præterea, † subdito à Principe concessum, quamvis ad ipsius libitum, & sine causa, revocationi subiaceat, ut multis juribus comprobat Glossa fin. in cap. Decet, 16. de regul. jur. lib. 6. &

- & in Clement. *Dudum, verb Instante, de sepult.* Panoimit. *consil.* 3, numero 10. lib. 2. Canonistarumque Schola in *cap. Novit. de indic.* à qua nec. *Legislatorum* dissentiat; cui faveat aperto Marte *textus in l. Qui fundos, 9. C. de omni agro de fert. lib. 10.* in dubieque profitentur Bald. in *l. Qui se patri n. 12. C. unde liber. Castrenf. consil.* 229. numero 4. & *consil.* 217. numero 3. lib. 1. Thom. Grammat. *decis.* 46. numero 6. & 7. Ioan. Bologn. *consil.* 1. numero 176. Marc. Anton. Genuens. in *practicabil. Ecclesiastic. quæst.* 158. numero 1. Anton. Gabr. *commun. conclus.* lib. 3. tit. de iure quasit. non tollend. *conclus.* 7. numero 1. Marc. Anton. Nat. *consil.* 112. numero 12. P. Suarez de *legib. lib. 8. cap. 37. numero 4. & 10. Didac. Covar. variar. resol. lib. 3. cap. 6. numero 1. Ludovic. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 8. numer. 30. Marc. Anton. Peregrin. de iure Fisci, lib. 1. tom. 3. numero 19. plenè Jacob. Menoch. *consil.* 112. numero 1. & seqq. volum. 2. Andr. Gail. *lib. 2. observat. 60 in fin. Augustin. Barbof. in collect. ad. cap. Antiqua, 23. de privileg. num. 28. versic. Imo sine causa.**
- 154 Ecclesiæ* verò à Principe concessum revocari non posse; communis pariter assertio firmat, ut (post Innoc. Archidiaconam, Cardin. Decium, Alexand. & alios) tradunt Anton. Gabr. *dict. conclus.* 7. numero 10. & 11. Marc. Anton. Genuens. *dict. quæst.* 158. numero 2. & Julian. Vivian. in *praxi iuris patronat. dict. lib. 2. 5. numero 64.* Quia in non subditum privilegium collatum nequeat Princeps revocare.
- 155 Imò neque dubio caret, an generali lege* privilegium Ecclesiæ datum, generali quoque lege tolli possit? quod discutiunt plenè Anton. Gabr. *dict. conclus. n. 12. & seq.* & Genuens. *dicto proxime loco.*
- 156 Vulgaris item Juris regula, naturali ratione vallata, quæ *Neminem contra se* arma prabere, aut instrumenta edere* dicitur (de qua Nos de *privileg. pauper. 1. part. quæst. 55. numero 17.*) non vulgare Ecclesiæ† privilegium reddit. Quippè quæ ex adversarii armamentario sumere tela valet, adversariumque sibi edere, speciali favore cogere, ut latè comprobant Genuens. *dicto tractatu quæst.* 174. Julian. Vivian. *dict. cap. 5. numero 77.* Ad similitudinem Fisci, cui adversarius edere debet. *l. 2. §. Divus, D. de iure Fisci, cum multis Marc. Anton. Peregrin. de iure Fis. lib. 7. tit. 3. De his quæ spectant ad ordinem judicarium, numero 11. ut & de Miserabilibus dict. quæst. 55. numero 16. diximus.*
- 158 Mobilium legato, † ea quæ post testamentum factum patrimonio testantis accrevit, contineri negant Paulus consultus in *l. Si ita legatum* 8. alias & Scævola* in l. fin. 7. D. de aur. & arg. legat. & ex Scriptoribus, post antiquiores, Gomez. variar. tom. 1. cap. 12. numero 49. ante fin. & numero 50: in fin. & tom. 2. cap. 11. num. 28. colum. 2. ad med. Gasp. Milleloq. *jur. part. 1. milleloq. 38. numero 3. D. Joan. à Castillo, de usufruct. lib. 1. cap. 44. numero 7. Hieronym. Coball. commun. contra commun. quæst. 727. numero 63. Petr. Barbof. in rubr. D. solut. matrim. 3. part. numero 8. Didac. Covar. *practicar. quæst. cap. 2. numero d. Arias Pinel. in rubr. C. de rescind. vendit. part. cap. 3. num. 23. Didac. Spin. in specul. testam. glos. 8. princip. numero 41. Cardin. Francisc. Mar. tit. de conjectur. ultimar. volunt. lib. 3. titi 11. num. 1. & seqq.***
- 159 Ecclesiæ verò legatum mobilium relictum, etiam postea quæsitum † comprehendere; tradunt Marc. Anton. Genuens. in *practicabilib. Ecclesiastic. quæst.* 177. à numero 2. Cardin. Mantic. *dict. loco, numero 28. Julian. Vivian. dict. cap. 5. numero 86. ex Bart in l. Placet in fin. D. de liber. & posthum. Socino seniore. in l. 1. notab. 5. num. 9. & 10. D. de reb. dub. & August. Beroi. *consil.* 44. n. 45. lib. 2.*

Sententiam contra Ecclesiam latam, ejus Advocato, * procuratoreve absente, nullam esse, profitetur Nicol. Everad. in *topic. legalib. loco à Fisco ad Ecclesiam, numero 5.* quem sequitur Cenuens. *dict. tract. quæst.* 180. numero 2. & eius asecla Julian. Vivian. *dict. lib. 2. cap. 5. numero 83. ex Fisci ad Ecclesiam comparatione.* Fisco autem id ius concessum, * docent Glossa 1. in *l. unic. C. de sentent. advers. Fisc. lat. retract. lib. 10. & Glos. 2. in l. 3. §. Divus, D. de iure Fisc. Genuens. & Vivian. dict. locis. Marc. Anton. Peregr. de iure Fisc. lib. 7. tit. 2. de Advocat. Fiscal. numero 2.*

Privatum* autem, Advocatorum absenti avelamento sententiæ contra se latæ rescissionem prætere inutiliter, Dioclesianus, & Maximian. Imperatores in *l. Velamento 4. C. de postul. sic decreverat Velamento absentis patroni causæ rursus affinitas quæstion. devenire, quis frustra conatur. notantque proxima Glossa, & Peregr. dict. titul. & numero vers. contra privatum.*

Sub specie novorum instrumentorum* postea repertorum, res indicatas retractari, exemplo grave est. Gordianus Imperator dixit in *l. 4. C. de re iudic.* Idemque Diocletian. & Maximian. in *l. Sub pretextu, 2. in ord. 29. C. de transact.* dixere, septimoque membranarum libro Neratius responderat, in *l. Cum de hoc, 27. D. de re iudic. & Papirius Justus, in l. Imperatores, 35. D. eod.* Sumus pariter Eccles. Antistes Innocentius III in *cap. Inter Monasterium, 20. & in cap. Suborta, 21. ad utriusque finem. eodem tit. de sentent. & re iudic.* Regiaque lex concors, *19. tit. 22. part. 3. vers. Otrosi dezimos, que no se puede desfazer el juzio despues que fuere dado, si non se algare del; maguer monstrassem despues cartas, o privilegios que oviessem fallado de nuevo, que uesten atales, que si el Judgador las oniesse vistas antes que el juzio diesse, que judgara de otra manera.* Quibus, Doctorum allegationi parcimus.

Contra Ecclesiam* tamen, sententiam latam, sub instrumentorum de novo repertorum specie, retractari (ad Fiscus Reipublicæ, & Minorum comparationem) communis tradito servat, auctoritate Glossæ in *dict. l. Imperatores, verb. Publico, Glossæ, 1. C. de sent. advers. Fisc. lat. lib. 10. Gloss. fin. in dict. l. Sub specie, 4. C. de re iudic. & indict. l. Sub pretextu, in princip. Asseruntque Genuens. in *practicabil. Ecclesiastic. quæst.* 181. numero 2. Peregr. de iure Fisc. lib. 7. titul. 4. De sententiis. adversus Fiscum latis, reparandis, numero 3. versic. Et idem est, Dionys. Gotofred. in *dict. l. Sub specie, glos. 1. lit. N. Gregor Lopez in dict. l. 19. glos. 9. in princip. Marc. Anguiz. consil. 15. numero 2. Julian. Vivian. in praxi iuris patronat. dict. cap. 5. numero 83. Sfort Odd. de *restit. in integr. 2. part. quæst. 73. art. 1. numero 2.* Etiam ipso iure, * intra triennium sententiam contra Ecclesiam latam novorum instrumentorum inventionem retractari notans. & latius quæst. 75. art. 2. per tot. multipliciter textibus* in *dict. cap. Inter Monasterium. in cap. Suborta, respondens. Quibus similiter Genuens. idem duplicans quæsitum) quæst. 598. & scientissimus Andr. Fachin. controversiar. iur. lib. 1. cap. 53. per tot.***

Fisco* autem id ius concedunt, *l. fin. C. de tempor. in integr. restit. l. 1. C. de sent. advers. Fisc. lat. lib. 10. d. l. Regia, 19. tit. 22. p. 3. colum. 2. in fin. versic. Fuera si el Juzio fuesse dado contra el Rey, o contra sus personeros, o en pleyto que perteneciese a su Camara, o a su Señorio: ca entonces si fuesen falladas tales pruebas, bien pue den usar dellas para desfazer el juzio que fue dado contra el. facta tres años desde el dia que fue dada la sentencia.* Reipublicæ, Papirius Justus, in *dict. l. Imperatores, 35. D. de re iud. hunc in modum; Imperatores Antonius, & Sæverus rescripserunt: Quamquam sub obtentu novorum instrumentorum restitui negotia minime oporteat; tamen in negotio publico, ex causa permittent*

permittere se huiusmodi instrumentis uti. In Minoribus probat Pauli responsum in leg. Minor., 37. D. de Minorib. & dicunt proximè relati.

Undè potiori cum ratione, ante sententiam, etiam post conclusionem † in causa noviter instrumenta repertâ (Prælato quoque in eis perquirendis desiderio existente) ab Ecclesia producta, admittenda; proficitur (cum Felino in cap. Cum dilectus, numero 18. de fide instrument. Ludovico Romano, & Nicolao Boër. quos refert) Marc. Anton. Genueni. dict. tract. quæst. 231. & sequitur Joseph. Mascard. de probationib. lib. 2. concl. 926. num. 16.

Quamvis aliis, * post conclusum in causa, noviter instrumenta reperta (si in eis perquirendis omnimoda diligentia non est) producendi facultas denegetur; cum omnibus, per conclusionem, probationibus, & iuribus renunciatum videatur, ex l. ne causa, 15. & ibid. Doctoribus, C. de appellation. l. 2. C. de relation. dict. cap. Cum dilectus, & ibi Glos. verb. Conclusum, de fide instrument. Glo. in c. Significaverunt, 36. verb. liquere, de testib. & in auth. de testibus §. quia verò, collat. 7. verb. concluserint, advertit, post antiquiores, quos adducit, Paz in praxi, I. part. tom. I. tempore 10. numero 1. copiosè Joseph. Mascard. de probationib. dict. conclus. 926. per tot. Joan. Aloyf. Ricci. in praxi var. resolut. 403. numero 1. Stephan. Gratian. decis. 198. numero 11. & seqq. Conclusio enim * sententiæ comparatur, à parique procedunt, teste Jafone in l. Admonendi, num. 50. & 55. & in 1. lect. num. 49. D. de iure iur. Riccio, & Gratiano dictis locis, ille, num. 2. hic, num. 12. Post conclusionem siquidem in causa non amplius * iudicium dicitur, Abbatis sententia in cap. 1. num. 13. de nut. petition. & Riccii, dict. resolut. 493. num. 3.

Post litem etiam contestatam, exceptiones dilatorias * opponi non posse: his verbis in l. exceptionem, 19. C. de probation. Cæsares decrevere: Exceptionem dilatoriam opponi quidem initio, brobari verò, postquam actor monstraverit quod asseverat, posse. Similiter in l. 9. tit. 3. part. 3. l. 1. tit. 5. lib. 5. novæ Reg. collect. Non in id Doctorum congeriem adstruimus: adstruunt enim Camil. Borrel. in summ. decis. tit. 48. de exceptionib. numero 62. & August. Barbof. in collectan. ad cap. Pastoralis, 4. numero 2. de exceptionib. plenèque de materia, Cardin. Domic. Tusch. practic. conclus. lit. E. conclus. 391. per tot. probans * à num. quarto. nec in appellationis instantiam exceptionem dilatoriam, quæ in prima, ante litis contestationem omissa fuerat; proponi posse.

Ecclesiæ * verò, etiam post litem contestatam exceptiones dilatorias opponere licere (ex minorum comparatione, quibus id liceret, ut ex leg. de die, 8. §. si servus, D. qui satiud. cogn. Doctores ibi colligunt) firmat Genuens. in practicabil. Ecclesiast. quæst. 404. in præludiisque supra num. 20. tangimus.

Deperditi instrumenti tenorem * non nisi testibus peritis probari posse, ex notabili textu deducitur, in cap. Cum olim, I. in ordin. 12. de privileg. & notant communiter Doctores in l. fin. C. de fide instrument. Bart. in auth. si quis in aliquo documento, numero 6. versic. Sed hoc breviter. C. de edend. quem cæteri communiter sequuntur, & in l. Sicut iniquum, 5. Ccd. de fide instrument. Andr. Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 31. numero 3. Anton. Gomez. in l. 41. Taur. secundum hæc dictam legem limitans, ac intelligens, & ibid. Ludovic. Velasq. de Avedan. glos. 4. numero 19. & 20. Joseph. Mascard. de probation. conclus. 909. per tot. præcipuè, numero 6. Jacob. Menoch. de præsumption. lib. 1. quæst. 66. Petr. Surd. consil. 14. numero 2. & consil. 109. numero 14.

De Ecclesiæ * tamen perditi instrumenti tenore etiam non peritos testes deponere posse, per eosque probari firmant Nicol. Everard. in Topic. legalib. loco

61. de Fisco ad Ecclesiam, Marc. Anton. Genuens. quæst. 128. illiusque sectator Vivian. in praxi juris patronat. dict. lib. 2. cap. 5. num. 84. ex fisci comparatione, cui id datum est, l. 2. §. Divus, ubi sic notat Bartolus, D. de iure fisci, Doctores in l. si de possessione, C. de probationib. Glossa, & Canonistæ in dict. c. Cum olim.

Non vulgare prætereà ex Martiani responso, à Papiniano deducto in l. sis is qui, alias si qui 28. D. de iure fisci.) privilegium in Eccl. favorem descendit. Quatenus ait: * Si qui mihi obligaverat, quæ habet, habiturusque esset; Cum fisco contraxerit: sciendum est, in re postea acquisita, Fiscum potiore esse debere, Papinianum respondisse. Quod & constitutum est. Prævenit enim causam pignoris fisci. Ex quo non modo fiscum privatis creditoribus eodem tempore contractantibus, sed in bonis à fisci debitore post contractum cum eo celebratum quæsitis, ex sibi tacita competenti hypotheca, anterioribus, expressam quoque habentibus, præferri deducitur. Notant, exorantque præfati textus decisionem, cum ibidem Scribentibus, Dionys. Gothofr. Petr. Rebuf. ad constit. Gallic. tit. de constit. rediv. art. 1. glos. 14. num. 47. Nicol. Everard. dict. loco 61. num. 15. Marc. Anton. Genuens. q. 183. num. 1. Didac. Covarru. variar. lib. 1. cap. 16. num. 5. Andr. Fachin. controvers. jur. lib. 10. cap. 33. vers. Secundum argumentum est, Cardin. Franc. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 11. tit. 25. n. 12. & 13.

Quod Ecclesiæ * commodat (præfata æqui paratione) Everard. dict. num. 15. & eum sequutus Genuens. dict. loco. Et si id doti denegat Glossa, verb. Licet, in l. Assiduis, 12. C. qui potiores in pig. habe.

Ex quo, longè facilius in actione personali † prælationis favorem Ecclesiam obtinere infertur, non modo Fisci, & dotis cum Ecclesia compalatione (quibus id concessum est, l. Quod quis, 18. D. de privileg. creditor. Glossa, ver. Ex causa, ad medium, vers. Primus, in l. Privilegia, 16. D. de privileg. creditor. eaque ratione idem Ecclesiæ tribuunt Genuens. d. tract. q. 539. & Julian. Vivian. d. cap. 5. num. 167.) Sed ex ipsamet lege Privilegia, quæ in his, non ex tempore, sed ex causa privilegia æstimat. Per quam ubicumque dispar creditorum causa existit, ex tempore, in chirographariis etiam obligationibus, locum privilegio esse, docet ibid. Glos. d. verb. Ex causa, & Azeved. conf. 12. n. 29. & 30. Ecclesiæ autem causam privatorum causis disparem; satis tot hic privilegia congesta monstrant.

Sed tamen (ut verum fatear) scrupulo pungor. Quia causa, cui d. lex Privil. ex tempore privilegium reliquit; eam respicit, quæ tacitam hypothecam in bonis debitoris habet, ut Fisci, dotisvè, quemadmodum dict. Glossa Azevedque dicunt, quæ quidem causa legis beneficio realem continet obligationem, quæ personalibus solum creditoribus præfertur merito; Ecclesiam verò fisco, vel doti in hoc non comparari, eorumve privilegio tacitæ hypothecæ non uti, jam supra advertimus, n. 27. Ni pro ipsius dote, rerum suarum administratione, dicimus, tributis, & si quæ similia sunt, veluti pariter supra num. 28. 36. 45. & duob. seqq. explicavimus.

Cum item ab uno hærede nominatim * relictum legatum nequeat ab aliis postulari, Juliani sententia in l. ab omnibus, 107. D. de legat. 1. quam probavit Terent. Clemens lib. 4. ad leg. Jul. & Papianam, in l. Cum ab uno, 55. D. de leg. 2.

Ecclesiæ sic relictum, † ab omnibus hæredibus exigi posse, affirmant Decius consil. 182. n. 3. Nicol. Everard. in loco ab alimentis ad piam caus. n. 7. Scipio. Rovit. in pragmatic. 1. de legatis piis, numero 3. eisque relatis, Marc. Anton. Genuens. quæstion. 184. Julian. Vivian. in praxi juris patronat. dict.

- dict. lib. 2. cap. 5. numero 85: & Cardin. Francisc. Mantica. de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 8. titul. 2. numero 16. alimentorum instar. quibus specie hoc jus competere Modestinus respondit in l. 4. §. Lutus, Titius D. de aliment. §. cibariis legatis notantque citati.
- 181 Sic licet futuræ successionis pactum * merito Jura improbant, neque in vim ultimæ voluntatis sustineant, l. Pactum quod dotali, 15. l. Licet, 19. C. de pact. l. Hereditas, 5. C. de pact. convent. l. Stipulatio hoc modo concepta, 61. D. de verborum obligationib. l. 33. titul. 1. part. 5. & tradunt (cum multis) Andr. Tiraquel. de jure primog. quæst. 6. numero 24. §. Joan. Gutier. de jurament. confirmator. 1. part. cap. 3. numero 19.
- 182 Ecclesiæ favore * (ad Militum similitudinem quibus hoc jus competit. d. l. Licet, §. d. l. 33. part. quibusque supra num. 43. Ecclesiam comparamus) hujusmodi pactum sustineri, profitentur Marc. Anton. Genuens. q. 185. & illum sequutus Vivian. d. num. 86.
- 183 Partem debiti solventem, * nihil soluisse videri, nec minutam solutionem adstringendum recipere creditorem; dixere Consulti Gaius, in l. Planè, 3. D. famil. ercisc. Modestinus. in l. Tutor, 41. §. Lutus Titius, D. de usur. l. 199. Styl. Glos. §. DD. in l. Quidam existimaverunt, 21. D. si cert. pet. Petr. Surd. decis. 186. n. 2. Plenissimè Pyrrh. Maur. de solutionib. cap. 30. per tot. Cardin. Dominic. Tusch. practicar. conclus. lit. S. concl. 344. numero 4.
- 184 Ab Ecclesia † verò minutam solutionem accipientiam, notarunt Genuens. quæst. 186. per tot. & Pyrrh. Maur. dict. capit. 30. num. 19. causæ libertatis ad instar cui jus hoc dedit l. 4. §. Item si decem, D. de stat. liber. & confirmant Bart. in l. Si unus, C. de testam. Alex. in dict. l. Quidam existimaverunt, numero 7. & Jas. numero 6.
- 185 Quamvis donatio, remissio, aut renunciatio * nunquam præsumatur, sitque ut vitetur, semper interpretatio faciendâ, ut latè sumus prosequuti, de privileg. pauper. 1. part. quæst. 21. per tot. addimusque Josephum Mascard. de probation. conclus. 1178, num. 3. §. seqq. §. conclus. 1268. numero 3. Causæ tamen, 186 conjecturæque adesse * possunt, quæ donationem, aut renunciationem suadeant, ut per Nos, dict. quæst. 21. num. 8. & Mascard. dict. conclus. 2268. num. 22. Inter quas sanguinis conjunctionem, & Nos retulimus, & Mascardus refert n. 34. temporis diurnitatem, & sæpius rationum computationem factam, n. 36. adjiciens. Omnia hæc complectitur lib. 20. quæstionum Papinian ex Divi Commodi sententia, in l. Procula, 26. D. de probation. & in l. Cum post, 69. D. de jure dotium. Hunc temporis diurnitati effectum tribuens. Videndusque ad hæc Menoch. de arbitrar. lib. 1. cent. 1. n. 16. & Genuens. in practicabil. Ecclesiast. quæst. 188. ad speciale nostrum præcipuè. Probat enim, in his quoque casibus, & in quibus aliàs donatio, remissio, aut renunciatio præsumitur; Ecclesiæ * favore non præsumi, ex Jafone in l. Cum quid, num. 19. D. si cert. petat. Paris. consil. 8. volum. 4. quem (pro more) sequitur Vivian. de jure patron. dict. lib. 2. cap. 5. n. 88.
- 188 Operas suas in perpetuum * locare quem non posse, neque ad eas promissas astringi (species veluti quædam servitutis sit) Papiniani responsum probat in l. Titio centum, 70. §. Titio centum, 2. D. de condit. §. demonstr. sic præstitum: Titio centum relicta sunt, ita ut à monumento meo non recedat; vel ut in illa Civitate domicilium habeat: Potest dici non esse locum cautioni, per quam jus libertatis infringitur. Ex quo sic docet in specie nostra Accurs. Post certi, 36. verb. Tibi, C. de liberal. caus. agitque plenè de hac re Vincent. Carot. in tract. de locat. part. 2. de libero homine, gradu 8. pag. mihi 129.
- Perpetua tamen operarum obligatio Ecclesiæ
- * facta, subsistit. ad easque promissor compellitur, ut firmant Ludovic Roman. singul. 629. & cum Innoc. §. Abbate, Marc. Anton. Genuens. in practicabil. Ecclesiast. quæst. 190. Vincent. Carot. ubi proxime, n. 10. Julian. Vivian. dict. lib. 9. cap. 5. num. 82. Francisc. Bursat. consil. 104. n. 22. lib. 2. Idque summo jure, deficiente contrariæ dispositionis ratione, cum Deo servire, libertas sit, ut & Seneca agnovit, de vita beat. cap. 15. in fin. Proque Domino servire, libertatem quoque dixit Claudianus in laud. Stiliconis, pag. 3.
- Fallitur egregio quisquis sub Principe credit
Servitium; numquam libertas gratior extat,
Quam sub Rege pio.
- Imò Ecclesiæ servum, * indignitate constitutum esse; non obscure demonstrat text. in cap. Injustum, 4. de rerum permut. iniquens: Et est absurdum, ut ab Ecclesiastica dignitate servus dicens, humanæ sit obnoxius servituti.
- Ecclesiæ administratori * nec palam ejus bona emere licet, auth. Quibuscumque, C. de sacros. Eccles. ubi id nota Bart. & firmat Marc. Anton. Genuens. quæst. 232. ad universitatis similitudinem, cui hoc concessum, suo notamus loco.
- Cum adulti, * vel etiam pupili administratori emere eo modo fas sit, ex Triphoniani responso in l. Non existimo, 55. D. de administration. tutor. l. Pupillus, 5. §. Sanè. D. de auctoritat. tutor. Glossa in l. Si emptio, §. fin. D. de contrab. emptio. And. Fachin. contraven. jur. lib. 2. capite 79. versic. Fundamentum, Petr. Surd. de aliment. titul. 8. privileg. 37. num. 9. Quamvis hodie tutoribus, & curatoribus hæc facultas restricta sit, publicèque etiam, & bona fide minorum res emendi facultas sublata, & irrita manente contractu, & ipsis, gaavibus expositis pœnis, à l. 23. titul. 11. lib. 5. novæ Reg. collect. constitutis.
- Ecclesiæ rectores, sive Administratores ex ipsiusmet Ecclesiæ bonis * divites factos præsumi, repetitionemque adversus eos concedi, ex text. in auth. Licentia, C. Episcop. & Cleric. deducunt Marcus Anton. Genuens. quæstion. 228. Jacob. Menoch. de presumption. lib. 3. presumption. 52. n. 2. §. 3. & pietæ presumption. 53. per totam.
- Adversus alios * hujusmodi præsumptionis vigorem, & onus Diocletian. & Maximianus in l. Si defunctus, 10. C. arbitr. tutel. his verbis, rationibusque sustulerunt: Debitum autem, aliis judiciis comprobari oportet. Namque quod neque ipse, neque uxor ejus quibquam ante administrationem habuerunt: non idoneum hujus continet indicium. Nec enim pauperibus industriis, vel augmentum patrimonii) quod laboribus, & multis casibus quæritur) interdictum est. De cujus materia, ornatu, & utriusque assertionis veritate, videre licet Baldum consil. 449. part. 2. Panormit. consil. 36. part. 2. Dec. consil. 6. Afflict. decisio. 377. n. 5. Jacob. Menoch. ubi supra, §. lib. 6. præsumpt. 28. num. 2. §. 10. Fulv. Pacian. de probationib. lib. 1. cap. 54. num. 25. §. 26. ac plenè Joannem Gutier. tractat. de tutel. 3. part. capit. 46. per tot.
- Quod * in Republica etiam, & Fisco procedere, multis relatis Menoch. tradit, dict. lib. 3. præsumpt. 51. num. 4. §. 5. §. dict. lib. 6. præsumpt. 28. num. 10. juxta sensum tamen, modumque prescriptum infra quæst. 10. numero 78. capiendum.
- Legatum tot aureorum Ecclesiæ factum, † annum censerit, elegans Scævola responsum manifestat in l. Annua, 20. §. Attia, vers. Item quæro, D. de annuat. legat. & firmat Genuens. in practicabil. Ecclesiast. quæst. 225. Nosque aliorum autoritate, firmamus, de privileg. pauper. part. 2. in specialib. circa ultim. voluntates, post quæst. 64. n. 22. id miserabilium favore proferentes.

197 Cum hujuscemodi legati obligationem unica † regulariter præstatio perimat, ut *ibidem* n. 21. advertimus, latèque 1. part. quæst. 16. à n. 1. prosequimur, ibique adductis *Menochium* in specie addimus de *præsumpt. lib. 4. præsumpt. 132. per tot.*

198 Quamvis privata scriptura ad sui valorem † Confusis, & dici appositionem non requirat, *Scevo-la* responso in l. *Cum tabernam*, 34. §. *Idem quæsit*, D. de *pignori*. observantque deci. in cap. 2. num. 24. de *fide instrum.* Socin. jun. conf. 111. numero 19. lib. 3. Tiber. Decian. conf. 20. numero 23. conf. 29. numero 91. & consil. 46. numero 152. lib. 2. hisque citatis, Nicola. Genua, de *scriptura privat.* lib. 1. quæst. 3. pag. *mibi*, 29. numero 1. Ad probationem † tamen utrumque desiderari, ex l. *Si qua beneficia*, 4. C. de *divers. rescrip.* firmant Cynus, & Bald. *ibid.* Alciat. conf. 14. num. 5, lib. 5, Nicola. Genua, *dict.* quæst. 3. n. 12.

200 Ecclesiæ verò favor hanc respuit qualitatem, † & absque die & Consule privatam scripturam fidem facere; cumque adminiculis, dominium Ecclesiæ contra scribentem, successioremque probare; imò etiam si quantitas ejus quod soluitur non fuerit expressa; dixit singulariter Bald. conf. 331. in *princip.* Reverende Pater, vol. 2. per tot. & cum eo Genuensis quæst. 227. Cardinal. Dominic. Tusch, *practicar. conclus. lit. S. concl. 76. num. 82.*

201 Taciturnitatem in præjudicialibus † consensum non inducere, firma est regula, multis juribus, & auctoritatibus comprobata à *Nobis in Axiomatib. Juris, lit. T, n. 5,*

202 Quæ tamen Ecclesiæ, & Divini cultus favore limitationem recipit, ex cap. *Si servus*, 2. in *ordine*, 20. *distinction. 54.* dicente: *Si servus sciente, & non contradicente domino, in clero fuerit ordinatus: ex hoc ipso quòd constitutus est, liber, & ingenuus erit.* Consentire enim dominus taciturnitate hoc in casu, licet sibi præjudiciali, judicatur, generalemque inde assertionem Genuensis deducit, quæst. 235. in Ecclesiæ favorem, in præjudicialibus quoque taciturnitatem consensum elicere.

203 Sic creditorem videntem pignus † in Ecclesiam distrahi, & tacentem, sibi præjudicium afferre, pignusque remissi intelligi; idemmet probat Genuensis, quæstion. 236. ad libertatis, & Fiscus comparationem, † qui hoc jure utuntur. Libertati, illud *Verus, & Antonius* Imperatores dederunt, in l. 1. C. de *remission pignorum.* Fisco, Imperator Augustin. in l. *Si hypothecas*, 8. C. eod. tit.

205 Quoad alios † verò, non aliter creditores per scientiam, & patientiam pignoris distractionis, sibi præjudicant; quam si expresse consenserint. Est *Consulti Martiani* decisio, in l. *Sicut*, 8. §. *Non videtur*, D. quib. mod. pign. vel *hypothec. soluitur* Non videtur autem consentire creditor (ait) si sciente eo, debitor rem vendiderit: cum ideo passus est venire, quòd sciebat utique sibi jus durare. Sed si subscripserit forte in tabulis emptionis: consensisse videtur, nisi manifestè apparet deceptum esse. Quod observari oportet, etsi sine scriptis consenserit.

206 Vendere rem suam compelli neminem; † & sunt vulgaria Jura in l. *Inuitum*, 11. C. de *contrahend. emption.* in l. *Possessores*, 12. C. de *fund. patrimon. lib.* 11. in l. *Nec emere*, 16. C. de *jure deliber.* & tradimus plenè in *Axiomatib. & locis commun. Jur. lit. V. n. 10.*

207 Pro Ecclesia tamen constituenda, † ædificanda, vel amplianda, domum suam quem vendere cogi, firmant post alios, Gomez, in l. 46. Taur. numero 9, & in l. 70. numero 20. & *variatar. tom. 2. capite 2. numero 51.* Vincent. de *Franch. decisio. 223. numero 5. & sequentibus.* Marc. Antoni Genuens. *dict. tractat. quæstion. 241.* Vincent. Carot. *decisio. 16. Velasco Paup. de Priv. Tom. II.*

num. 13. & per tot. Bovadill. in *polit. lib. 3. capit. 5. num. 26.* Camil. Borrel. in *summ. decisio. 1. part. tit. 2. num. 36.* Cabed. *decisio. 105. num. 10.* Alvarus Valasc. *consultat. 22. num. 2.* Jacob. Cancer. lib. 1. *variatar. resolution. c. 13. n. penult.* Gaspar. Anton. Thesaur. *quæst. forens. lib. 1. quæst. 94. n. 6. & 7.* Didac. de *Marc. in additionib. ad decisio. 75.* Thomæ Grammatici, n. 1. Joan. Mar. Novar. *quæst. forens. lib. 1. quæst. 32. n. 1. & 3.* Nos in *Axiomatib. & locis commun. Jur. lit. V. n. 12.* Etiam quod via * sit intermedia, ut plenè tradit Prosper. Farin. 208 *Rotæ Roman. decis. 213. per totam. part. 2. tom. 1.*

Meretricem etiam in propria domo * propè Ecclesiam habitantem expelli posse, obtinui Ecclesiæ favor, secundum Joannis de Platea sententiam, in l. *Si qua in publicis*, 4. C. de *spectacul. & scen. lib. 11.* Marc. Anton. Genuens. in *practicabilib. Ecclesiastic. q. 242.* Gaspar. Anton. Thesaur. *quæst. forens. dict. lib. 1. quæst. 33. num. 3.*

210 Cum etsi de vicinia * domum tenens conductam, expelli possit (ut per text. in l. *non aliter. 7. D. de usu. & habit.* notant Vincent de *Franch. decis. 316. in princip.* Thesaur. *dict. quæst. 33. n. 1.* ita Sabaudia statutus cautum dicens, Didac. Covarru. de *sponsalib. 2. part. cap. 8. §. 11. n. 5.* Anton. Gomez tom. 3. *variatar. 6. in fin. versic. Et ex superioribus, & in l. 62. Taur. n. 3. versic. Item adde,* Petr. Gregor. Syntagmat. *jur. lib. 10. cap. 2. n. 37. & lib. 4. cap. 24. n. 10.* Jacob. Menoch. de *arbitrar. lib. 2. casu 78. n. 11. casu 328. n. 14 & casu 535. n. 16.* Joseph. Mascard. de *probationib. conclus. 1066. n. 8.* Benedict. Ægid. de *privileg. honest. art. 9. n. 6.* Ludovic. Peguer. *decis. crimin. 12.* Quorum aliqui etiam ad uxoratam meretricio more viventem, cujus est maritus vili: uxorisque leno, extendunt, Menoch. *dict. casu 535. n. 19.* Ægid. *dict. art. 9. n. 11.* Avendan. de *exequend. mandat. p. 2. cap. 6. n. 4. & seqq.* à propria tamen domo * expelli nequeat, ex eadem, 211 *l. si qua in publicis*, observant Genuens. *d. quæst. 242. n. 1.* Gaspar. Ant. Thesaur. *d. quæst. 33. n. 1.* ita decisum referens, contrariisque respondens, Dissentiant licet Menochius *dict. casu 535. n. 17.* Bened. Ægid. *dict. art. 9. n. 10.* & Avendan. *citato loco.*

212 Domum levare, * aut fenestras facere, ad monialium cætum prospectum habentes, non licet, possunt que factæ destrui, argument. *legis si cui, 9. Cod. de ædific. privat.* August. Beroi, conf. 135. lib. 3. Vincent de *Franch. decis. 223. & in ejus annotat.* Joan. Aloys. Ricc. & Joan. Mar. Novar. referens in id Capiblan. in *pragm. 1. n. 176.* Battagl. ad *Cyn in l. 1. C. de Episcop. aut vers. patet ex præmissis, & Patram, de potestate Principis, c. 11. & c. 13.* quem tamen neque prædictis locis, neque alibi dicentem id reperi. Assertionem verò firmant etiam Padill. in l. *Altius*, n. 19. C. de *servitut. & aqua* August. Barbof. in *collect. ad cap. fin. de oper. novi nunciat. n. 6.* Julian. Vivian. in *praxi juris patron. lib. 2. cap. 5. n. 154.* Affirmans, † juxta Ecclesiam nil construi, aut extolli posse, quod illi præjudicium afferat, etsi pium contineat opus,

214 Altiusque non tollendi servitutem, * via publicâ etiam intermedia, ad vendendum in hoc casu cogi quem posse, notant Carol. de *Tap. lib. 1. juris reg. sub tit. de Monialib. prag. 3. num. 1.* post *Grammat. decis. 75.* & Padill. ubi proxime, consentiuntque Marc. Anton. Genuens. *d. tract. q. 243.* Vincent. de *Franch. dict. decis. 123. numero 4.* Didac. de *Marc. in additionib. ad Grammat. dict. decisio. 75. numero 2.* Marc. Giurb.

215 Regulariter verò * neque ad vendendum jus sibi competens cogi quem posse; jam supra n. 206. diximus: neque altius domum suam levare prohiberi, indicant aperte, l. *Altius* 8. C. de *servitutu. & aqua*, adductæque à *Glossa prima ibi, l. 25. in fin. tit. 32. part.*

part. 3. plenè Jacob. Menoch. *de arbitrar. casu* 156. num. 1. & seqq. Bruno. à Sol. *in locis communib. Aedificare*, Adolvin. *consil.* 10. n. 5. cum seqq. Molin. *de justit. & jure*, tom. 3. tracta. 2. disputat. 709. à princip. Bernard. Grævæ. *in practico*, Camer. Imperial. lib. 2. concl. 69. n. 1. quos, cum aliis refert in dict. cap. fin. *de oper. novi nunciat.* n. 6. Augustin Barbof. Anton. Thesaur. *decisione* 216. per totam.

216 Etiam si luminibus † officeret vicini ejusque ædes obscuraret, l. Cum eo, D. de servitut. urbanor. prædior, ubi cum eo, qui extollendo, obscurat vicini ædes, quibus non serviat; nulla competit actio, Ulpianus ait. Plura id firmantia adducit jura Decius in l. nullus videtur, § 5. Digestis. de regul. jur. num. 1.

217 Etiamque si per mille annos † quis non fabricasset, Gomez Leon, *in informat*, cent. cap. 7. per tot.

218 Nisi ad æmulationem ædificasset, † id est cum ædificans nullam percipit utilitatem; damnum autem vicinus sentit, Jacob. Menoch. dict. casu. 156. num. 3. & sequentibus, & de præsumption. lib. 6. præsumpt. 29. numero vigesimo octavo Francisc. Vivian. *decision.* 306. num. 6. & *decision.* 493. Joseph. Mascard. *de probationib. conclusio.* 620. n. 15. Melch. Phæb. *decis.* 73. num. 10. similiter relati ab August. Barbof. in dict. cap. fin. num. 7.

219 Legatum, alienatione ejus voluntaria, vel donatione videri ademptum, Modestinus respondit in l. rem legatam, 18. D. de adimend. legat. inquit: Rem legatam si testator vivus alii donavit; omnimodo extinguitur legatum. l. fideicommissa, 11. §. si rem suam, D. de legat. 3. §. si rem suam, instit. de legat. l. 17. tit. 9. part. 6. asseruntque Bart. in l. 1. n. 55. D. de vulg. & pupil. substit. Rodericus Suarez in l. Quoniam in prioribus in comment. legis regn. *questio.* 9. numero 1. & sequentibus Anton. Gomez *variæ*, tom. 1. cap. 12. numero vers. 56. Secundus casus, & tom. 2. c. 4. n. 17. versic. Decimo infero; Spin. *de testament. gloss.* 18. princip. n. 45. & seq. Jacob. Menoch. *proximè referendus*, n. 6. Petr. Surd. *de aliment.* tit. 8. privileg. vigesimo primo, n. 1. & seqq.

220 Ex conjecturis † enim ademptionem induci, eisque probari, & hanc unam esse ademptionis conjecturam dicunt Anton. Gomez. ubi proximè, dict. n. 56. Cardin. Francisc. Mantic. *de conjectur. ultimar. voluntat.* lib. 12. tit. 6. num. 20. Jacob. Menoch. *de præsumpt.* lib. 4. præsumpt. 167. copiosè agens, quando ex alienatione ademptum præsumatur legatum.

221 Ecclesiæ † tamen factum, neque alienatione voluntaria extingui, aut videri ademptum; firmat Andr. Tiraquel. *de privileg. piæ caus. privileg.* 41. Marc. Anton. Genuens. *in practico lib. Ecclesiastic. quest.* 267. Julian. Vivian. dicto lib. 2. capit. 5. n. 120. licet contrarium sentiat Mascard. dict. conclus. 1281. num. 150. & duobus seqq. cui adhæret Petr. Surd. *de aliment.* dict. privileg. 21. num. 1. & 3. Ni saltem res alienata in testatoris potestatem veniat, intelligens, n. 6. & 7.

222 Fideicommissum quoque universale, † speciali privilegio, in Ecclesiam, absque restitutione transferre, fatentur Andr. Tiraquel dict. tract. privileg. 39. Genuens. *quest.* 271. à num. 1. contrariis respondens, Julian. Vivian. dict. lib. 2. cap. 5. num. 103. Marc. Anton. Peregrin. *de fideicommiss.* art. 2. n. 61.

223 In aliis † restitutionem desiderari, Ulpianus monstrat in leg. Restituta, 28. Cajus in leg. facta. 63. Digestis ad S. C. Trebell. Et si in particularibus, † etiam ante illam, dominium in fideicommissarium particularem, ut in legato, à morte testatoris transferre; dicendum Martiani responsum cogat, in l. à titio, 66. in fin. D. de furt. qui ea quæ legantur, recta via, ab eo qui legavit, ad eum cui legata sunt, transeunt. cum similibus adductis à Glossa ibid. verb. Rectavia, de jure Regio, text. in l. 4. titul. 9. part. 6. E. am de-

224

zimos, que luego que el testador es muerto, passa el señorio de la cosa que a si es mandada, a aquel a quien es fecha la manda. E maguer muera ante que el heredero tel testador entre la heredad, o ante que el entre la possessione de aquella cosa que la fue mandado: por todo esso, heredara aquella manda el su heredero que huviere derecho de heredar los otros sus bienes de a quel a qui en fue fecha.

Esto non diffitear, Digestorum jure inter utrumque † diversam considerari rationem posse, ex diversa legandi forma, signata à l. si à pluribus, 110. D. de legat. 1. & ab Imperatore Justiniano in §. Sed olim, instit. de legat. jam ab eodem ibidem abrogata.

Ecclesiam præterea, institutam † censeri hæredem ab eo, qui inter amicos prædixisset, post mortem suam instituere Ecclesiam velle, eo postmodum intestato decedente; contendit enixè Marcus Anton. Genuens. *in practico lib. Ecclesiastic. quest.* 275. à n. 2. autoritate Bartoli in l. Servi electione, D. de legat. 1. & in l. Cunctos populos, C. de summ. Trinit. & fide Cathol. per legem Pamphilio 37. §. Proposuum, D. de legat. 3. Quæ leviter urgent, neque id in specie concludunt. Contrarium verò, ex tali inter amicos confabulatione, & neque institutam videri Ecclesiam, neque actionem ullam nasci, respondit Cornuus *consil.* 149. per tot vol. 2. maximè à n. 7. cum seqq. quem approbat Nicola. Genua, *de verb. enunciativ.* lib. 2. *quest.* 23. n. 18. & seqq. præcipuè n. 21. & 22. Videndusque in id Capr. *conf.* 94. Odd. *conf.* 4. per tot. & Baltaxat. Thomas. *tract.* 10. tit. 2. c. 59.

Promittens defendere Ecclesiam † etiam non requisitus, nec certo tempore designato, eam defendere tenetur, ut asserit Genuens. *d. tract.* q. 282. n. 1. ex eo, quod favore Ecclesiæ, ut minoris, re ipsa mora † absque interpellatione contrahere, quemadmodum infra diximus num. 111. & de privileg. pauper. 1. p. q. 25. num. 13. & 14.

Cum in aliis † requisitionem, interpellationemque fieri ad obligationis executionem necessarium sit, Cajo in l. Cum patronus, 22. D. de oper. libertor. sic dicente: Cum patronus operas stipulatus est: tunc scilicet committitur stipulatio, cum poposcerit. Similiter Ulpianus in l. 4. §. Hoc autem judicium, D. de damn. infect. & in l. Opera, 7. D. de usu, & usufruct. legat. Paulus in l. fin. §. 1. D. quorum legat. alique ab Accursio in dict. cum patronus, verb. Poposcerit, & à nobis supra citati.

Rem pecunia Ecclesiæ emptam, † ipfius fieri, eamque vindicare posse, firmatur Glossa, verb. Comparavit, in cap. Inquirendum, 4. de pecul. cleric. & in l. si ut proponis, 8. verb. non negabit, C. de rei vendication. Felin. in cap. Cum ex officio, n. 2. de præscript. Tiraq. *de privileg. piæ caus. privileg.* 120. Marc. Anton. Genuens. *in practico lib. Ecclesiastic. quest.* 283. Franc. Sarmient. *de redditib. Ecclesiastic.* 3. part. c. 2. n. 10. Ant. Gom. in l. 50. Taur. n. 36. versic. Tertius casus. Et si procedere velit, quando per Syndicum, vel Ecclesiæ administratorem, non per alium celebrata est emptio, si solvendo saltem existat emptor, Cùmque prælationis † privilegio rem illam Ecclesiæ hypothecatam existere, Genuens. tradit in dict. *quest.* 283. num. 2. ex l. Idemque, 7. & ibi Gloss. & Bart. D. qui potior. in pignor. habe. Angel. Neguz & Rebuf. ab eo relatis, ut & in minore, militeque, hic Nos suis annotamus in locis.

Aliorum † autem pecuniis res emptas, non dominorum effici, sed ementium; Jura sunt expressè demonstrantia in l. si ex ea pecunia, 6. C. de rei vindic. in l. si is, 8. C. de Episcop. & Cleric. in l. 1. C. si quis alteri, vel sibi, in l. si patronus, 8. C. commun. utriusque judic. in l. Et si de tua, 9. C. de donation. inter vir. & uxor. in l. 49. tit. 5. part. 5. Neque etiam si dotali pecunia † sit res emptas, ut in l. ex pecunia, 11. C. de jure dot. Diocletian. & Maximinian. decreverunt. Si mari-

Si maritus saltem solvendo sit, ut ex l. Cum vir, § 4. D. de jur. dot. in l. Uxor marito, § 6. D. de donation. inter vir. & uxor. & dict. l. 49. tit. 5. part. 5. observat Gomez. in dict. l. 50. Taur. nu. 36. colum. 2. ad fin.

334 Quamvis per supervenientiam liberorum, † omnium bonorum revocetur donatio, l. si unquam, § 8. Cod. de revoc. donat. cui concors est, l. 8. tit. 4. part. 5. Quarum materiam (omnium plenissime nota sua eruditione) Andr. Tiraquel. illustravit. Cujus celebris repetitio cæterorum allegationem supplet, ne vetare dicam.

335 Ecclesiæ † verò hujuscemodi factam donationem, supervenientia liberorum, ad legitimam usque tantum revocari; multorum fuit opinio, quos Genuensis refert, dict. tract. quæst. ducentesima nonagesima-quarta n. primo. Deque juris rigore donationem hanc nullatenus revocari; licet de æquitate, & commiseratione secus; tradunt Andreas Fachin. controvers. jur. lib. 3. capite sexagesimosexto ad fin. Julian. Vivian. de jure patronat. lib. 2. cap. 5. n. centesimoquinto. latèque disputant Tiraquel. in dict. l. si unquam, verb. libertis, nu. 79. cum aliis à Marco Anton. Genuens. dict. loco citatis.

336 Peculiaris item Ecclesiæ favor est, ut ex solo titulo donationis; † in eam ipso jure rei donatæ dominium transeat, constitutione, legis fin. C. de sacros. Eccles. & advertunt in l. qui Romæ, §. Flavius, D. de verbor. oblig. Jas. nu. decimosextimo & Socin. 14. quorum probat sententia Covarru. variar. lib. 1. c. 14. n. 3. post med. versic. quin & adversus, & n. 14. Marc. Anton. Genuens. dict. tractat. quæst. 304. n. tertio. idem in donatione præsumpta (Ripa auctoritate, ejusdem legis finalis decisione) affirmans, cui & Covarru. dict. numero decimoquarto adhæret.

373 Aliis † probata juris regula legis traditionibus, C. de pact. vulgareque per illam axioma, de quo nos in nostris lit. D. numero ducentesimo nono. contradicit. Notavimusque jam supra n. 124. & seq.

338 Nunc versa vice: licet constitutum in eum transferatur, † cujus favore celebratum est, desinatque possessor antiquus possidere, cum alterius possideat nomine, auctore Celso in l. quod meo, decimo octava, Digestis de acquir. possess. cujus confirmat constitutionem Regia partitæ lex 9. tit. 30. part. tertia. asser-tionemque comprobant, materiam prosequentes Glossa in capite secundo De consuetud. verb. Signum, versic. Item cum quis, Andr. Tiraquel. in suo de jure constituti tract. præcipuè. 1. part. n. 2. & part. 2. ampliat. 1. n. 2. Joseph. Ludovic. decis. Perus. 29. n. 6. & decis. 50. n. 6. part. 1. Anton. Gomez. in l. 45. Taur. n. 78. Alvar. Valasc. consultat. 106. n. 2. Jacob. Menoch. consil. 139. n. 24. Joan. Gutier. practicar. lib. 2. quæst. 88. n. 8. & lib. 3. quæst. 64. nu. 23. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. c. 175. numero 3.

339 Rei tamen Ecclesiæ † per constitutum, & precarium à Prælato celebratum, possessionem nequaquam transferri in eum cujus fuit gratia constitutum; profitentur Rip. in l. 1. n. 69. D. de acquir. possess. Andr. Tiraquel. dict. tract. limit. 16. Marc. Anton. Genuens. quæst. 302. Julian. Vivian. dict. l. 2. c. 5. n. 107. Cum inutile sit constitutum, si constituens † non possideat. cap. Cum olim, 17. de restit. spoliator. Tiraquel. de jure marit. part. 3. limit. 1. n. 1.

341 Rerum autem Ecclesiæ, apud Christum, † sive universalem Ecclesiam possessio existat. Martin. Novar. in Apolog. de redditib. Eccles. quæst. 1. monit. 24. & de Spoliis, §. 3. notab. 7. & §. 17. n. 4. Ideò nec Prælati morte earum possessio vacat, ut in cap. Cum super, de caus. possess. & propriet. & in cap. in literis, de restit. spoliator. notant DD. & in l. Cum hereditas, D. de acquirend. possess. Bart. & alii.

Donatione facta privato, cum pacto, quod post Velasco Paup. de Priv. Tom. II.

242 ejus mortem † res donata ad Ecclesiam transeat, non posse donatorem ante donatarii mortem in Ecclesiæ præjudicium pactum revocare; aut disponere; ut res ad alium transeat, asseverarunt multi, quos refert, & sequitur Genuens. in practicabilib. Ecclesiast. quæst. 303. fundamento præcipuè legis 3. D. de serv. export. & si multos pariter in contrarium alleget. Ità similiter plures utriusque partis Joan. Gratian. cumulat, reg. 410. Priori etiam Didacus Covar. alien-tiri videtur, lib. 1. variar. cap. 4. n. 14.

243 Sed an vera priore existente opinione; præcipuum † Ecclesiæ favorem contineat ipsa; vel sit commune cuilibet, ut pactum illud donationi ad-jectum ante donatarii mortem, non possit à donato-re in tertii præjudicium revocari, utroque etiam donatore & donatorio consentiente; à præcitis licet colligere, & in dict. l. 3. Scribentibus. Commu-nemque opinionem, adversus Bartolum dicit Aze-ved. in l. 10. tit. 6. l. 3. novæ Reg. collect. n. 8.

244 Rem propriam scienter ab Ecclesia, † tanquam Ecclesiæ in emphyteusim recipientem Ecclesiæ il-lam donare videri, etsi multi dubitarunt; si marunt multi ex Bartholi doctrina, in l. si aliquam rem, 28. D. de acquir. vel amitt. possess. ut Marc. Anton. Ge-nuens. prodit, dict. tractat. quæst. 304.

245 Ab alio † autem rem propriam, etiam scienter, in emphyteusim, locationisve titulo recipientem, eam illi nequaquam donare videri; idem ipse Ge-nuens. advertit, & in dict. l. si aliquam rem. Scriben-tes notant. Cum rei propriæ † conductio inutilis sit, l. ei à quo, 21. D. de usu cap. l. qui rem, 20. C. de locat.

246 & prosequitur latè Marc. Anton. Natt. consil. 26. à n. 1. Ex qua per consequens nil validum † produci, eut generari potest, ex vulgari, quod tradimus Axi-omate, in nostris, lit. N. n. 71. Donationis præsertim repugnante præsumptione, † contrariaque existen-te, adeò ut fatuitas potius, & actus nullitas induca-tur, ut in 1. de privileg. pauper. part. quæst. 21. per totam, sumus prosequuti.

247 Dispositionem legis, 1. C. de donation. que sub mod. statuentis: * donatum ut alimenta præstentur, modo non impleto, nonque exhibitis alimentis, vindicare do-natorem posse, in Ecclesia locum non habere, multis mediis, & auctoritatibus, (Ludovici Romani, con-trarium tenentis, sententia damnata) comprobat Didacus Covarru. ex text. præcipuè, in cap. Verum, 4. de condition. apposit. & ejus communi Doctorum interpretatione; quæ donationem Ecclesiæ factam, ap-posito modo, eo non servato, minime revocari affirmat. Donatori tamen adversus Ecclesiam servari actio-nem, ut modum impleat. Dummodo illud ipsum in contractu donator non caverit. ut non servato modo; revocetur donatio, ex Tiraquel. aliisque tradit.

248 Diversa quoque ratione id ipsum defendit Ge-nuens. dict. tractat. quæstion. 371. fisci * compara-tione, cujus contractum ex non implemento, non utique annullari, aut rescendi, sed ad implementum contra eum agi dicit, ex lib. 1. C. de advocat. Fisc. Eandem tutantur Ecclesiæ favore, sententiam Ju-lian. Vivian. in praxi juris patron. dict. lib. 2. c. nu. 51. & Cardin. Franc. Mantie. de tacit. & ambig. convention. lib. 13. tit. 44. n. 10.

250 Licet in aliis * ex non implemento rescindatur contractus; leg. Cum proponas, 2. in fin. 21. in ord. l. fin. D. de condit. caus. dat. dict. l. 1. C. de donat. que sub mod. Cum tacita subintelligatur conditio: si al-ter ex parte sua impleverit, dict. leg. Cum proponas, leg. quero, § 6. paragrapho inter locatorem, D. locat. Exceptionis * saltem beneficio, Roland à Vall. consil. 60. n. 25. & 26. l. 4. Joan. Cephal. consil. 402. n. 14. l. 3. Aym. Cravet. conf. 192. n. 22. versic. Ope tamen exceptionis, Joan. Baptist. Cost. consil. 52. nu. 6. Ste-phan. Gratian. discept. forens. cap. 355. n. 16. cum

251

252 aliis,

aliis, quos refert, & sequitur Mat. Giurb. *decif. civil.* 100. n. 23.

253 Propter ingratitude[m] & donationem revocari posse, multis ostendimus juribus, & auctoritatibus *de privileg. pauper. 1. part. quæst. 42. n. 10.* ingratitude[m] vitium à n. 1. detestantes.

254 Ecclesiæ tamen * donationem factam, ob Prælati, vel Capituli, utriusque simul ingratitude[m], non revocari, observant Oldrad. *consil.* 278. nu. 7. *ver. Ad secundum, Rip. in l. Generaliter quæst. C. de revoc. donation. communem* dicens, Jul. Clar. *sententiar. lib. 4. §. Donation. n. 5. versic. Idem quæro, Marc. Anton. Genuens. dict. tract. quæst. 307. Car. din. Dominic. Tusch. practicar. conc. lit. D. conc. 711. n. 21. Julian. Vivian. dict. l. 2. cap. 5. n. 109. Marc. Anton. Genuens. dict. tract. quæst. 307. Quia Ecclesiæ facta donatio ipsimet Deo O. M. facta cen-*

setur ex *dict. c. Verum, 4. de condit. apposit.* qui ingratus esse non potest, cum sit omnium gratiarum liberalissimus largitor. Undè ad dotem pauperi & datam, proque redimendis captivis donationem factam, eadem ratione *Genuensis ibidem* infert, ut istarum neutra donationem, ingratitude[m] revo-

256 tur. Et an si cum pacto & revocandi ob ingratitude[m] donationem, donatio fiat, hujuscemodi revocari possit? fusè *idem Genuens.* disputat ibi n. 6. Julian. Vivian. *ubi supra*, negativamque simpliciter, & meritò, firmat Jul. Clar. cum Franc. Ripa *locis jam citatis*. An autem quando à Prælato etiam cum Capitulo commissa ingratitude[m] est, ejus saltem vita

257 * durante (ne aliquid interim ex donatione consequatur) revocari donatio valeat? consulendus Cardin. Domin. Tusch. *dict. concl. 711. n. 25. cum seqq.*

258 Ecclesiam sine cessione * agere posse, notarunt Bart. & Castrenf. *in l. Modestinus, D. de solut. Bald. in cap. vigilantis, de præscript. n. 5. versic. sed si gereret, Julian. Vivian. dict. c. 5. n. 110.*

259 Etsi regulariter secus, & nec per alium ipso jure acquiri actio queat, cessioneque necessario requiratur, ex notatis in *l. Possessio quoque, §. etsi possessio, D. de acquir. possess. & in l. Stipulatio ista habere liceret, §. si stipuler, D. de verbor. obligat.* ut tradit Felin. *in proxem. Decretal. verb. Gregorius, n. 22. & seqq. Felici, de Societ. quæst. 14. præcipuè n. 33. Gutier. de juram. confirmator. 1. part. cap. 68. n. 1.* Inramen-
to *ibidem* id speciale tribuens, ut per illud quæ ratur absque cessione actio. Hodie licet commune id omnibus videatur, *jure regio* attento, in *l. 3. tit. 8. lib. 3. Ordinam. & in l. 2. tit. 16. lib. 5. novæ Reg. collect.* obligationem (quoquo modo quis se obligare velle, visus sit) inducente. Et quamvis interius speculanti sese argumenta, adversantia offerrent sententiæ nunc Joannis Gutier. *dict. c. 68. n. 6.* acquiescimus Non enim hæc disputandi occasio,

260 Ecclesiæ Rectorem in præjudicialibus * ipsi Ecclesiæ, illius nomine contra factum suum venire posse, *textus* probat in *cap. si quis præbyterorum, 6. de reb. Eccles. alien. vel non Bald. in capite cum olim, de restit. spoliator. Genuens. in practicabil. Ecclesiast. quæst. 311. per legem si is qui non erat, 25. (aliàs, si is qui hæres non erat) D. de except. rei judic. & in l. Modestinus, 10. D. de exception. Petr. Surd. *consil.* 183. n. 43. Stephan. Gratian. *discep. forens. tom. 2. cap. 298. n. 47. Joan. Gutier. de juram. confirmator. 1. parte. cap. 1. numero 96. Petr. Cened. ad decretal. collect. 71. n. 2. Borgnin. Cavalcan. de tutor. & curator. n. 162. Quorum plerique id confirmant, juramento etiam Prælati de non revocando, vel contraveniendo, interveniente. Eandemque assertionem & in quolibet administratore, tutore, vel curatore (ut & hi proprium factum, his, quorum geritur administratio, nocivum impugnare possint) proponimus in *axiomatib. & locis communib. jur. lit. F. n. 51.***

Cum factum suum impugnare, * regulariter possit nemo, ut innumeris penè juribus, & auctoritatibus confirmamus *dict. axiomatib. lit. F. n. 48.*

Intrusum neque sibi, * neque alteri jus per intrusionem quærere, Pauli responsum probat in *l. sitibi; 18. §. cum possessor, D. de pact. Quinimo, per intrusionem, titulum & vel possessionem jam quæsitam perdi, tenet Franc. Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 71. D. de acquirend. possess. & cum sequutus Menoch. *de recuper. possess. remed. 15. n. 464.**

Ecclesiæ & autem per intrusum acquiri, firmat Bald. in *cap. nihil est, 44. n. 12. de election. & cum eo Marc. Anton. Genuens. in practicabil. Ecclesiast. quæst. 312.*

Executio facta juris ordine non servato, * præcripto à *l. Divo Pio, 15. §. in venditionibus, D. de re judic. l. 3. tit. 19. part. 3. l. 19. tit. 21. lib. 4. novæ Reg. collect.* veluti quæ in forma peccavit nulla est, ex congestis à nobis in *axiomatib. & loc. commun. jur. lit. A. n. 129. & lit. F. nu. 190.* notatque Paz *in praxi, 5. part. tom. 1. c. 2. n. 32.*

Ecclesiæ verò favor * ab hac necessitate liberat, à nominibusque debitorum poterit executio ab Ecclesia petita initium sumere, secundum Baldum in *cap. quoniam frequenter, §. fin. autem super, ut lite non constet Cyn. in aub. hoc jus porrectum, n. 1. C. de sacros. Eccles. & Marc. Anton. Genuens. dict. tract. quæst. 313.*

Spoliatum in primis, * omnique exceptione posthabita, restituendum esse, vulgaris dicitur juris regula, quam ornavimus *de privileg. pauper. 1. parte, 46. n. 1. & seqq.*

Sed adversus spoliatum posse Ecclesiam * anterestitutionem de dominio opponere, si se incontinenti offerat probaturam, ajunt Bald. in *lib. 1. ad fin. D. de appellat. Alexand. in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 30. D. de acquir. possess. Anton. Gabr. commun. conclus. lib. 5. tit. de restit. spoliator. concl. 1. n. 43. versic. Tertio limita.* quorum probat judicium *Genuens. q. 314.* Tametsi Ripam, Corcetum, eundemque Alexandrum negantes referat.

Non minus quoque juris regulæ notæ Ecclesiæ favor * derogat, præscriptæ à *l. si quis in tantam, 7. C. unde vi, l. 10. tit. 10. part. 7 l. fin. tit. 14. ead. part. l. 11. tit. 13. part. 5. & l. 1. tit. 13. lib. 4. novæ Reg. collect.* Quibus, *si quis in tantam furoris pervenerit audaciam, ut possessionem rerum apud fiscum, vel apud homines quoslibet constitutarum, ante eventum judicialis arbitrii violenter inuasit: dominus quidem constitutus, possessionem quam abstulit, restituat possessori, & dominium ejus rei amittat: si verò alienarum rerum possessionem invasit; non solum eam possidentibus reddat: verum etiam æstimationem earum rerum restituere compellatur.* Verba sunt Valent. & Theodos. Imperatorum in *dict. l. si quis in tantam*, cui cæteræ relatæ concordant.

Earum namque pœnam, ob violentiam à Prælato * commissam Ecclesia vitat, sic attestantibus Glossa, in *c. 1. verb. Rigor. de dol. & contum. Tiraquel. de privil. piæ caus. privileg. 144. Genuens. dict. tract. quæst. 314. n. 2. Palac. Rub. in repet. rubr. de donation. inter vir. & uxor. §. 66 n. 22. Jacob. Menoch. *de recuper. possess. remed. 9. n. 118 & consil. 39. n. 2. & 55. P. Molin. de just. & jure, tom. 3. disput. 682. num. 29. Petr. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 48. n. 72. cum seqq.**

Immemorialem etiam consuetudinem in Ecclesiæ præjudicialibus & attendendam non esse dicunt Felinus, Zabarel. Nicol. de Neap. & alii citati à Genuens. *d. tract. quæst. 315.* quam fatetur verior sententiam, quamvis contrariam defendant alii ab eodem quoque relati. Priori auxiliantur *textus in cap. 1. de consuetudin. libr. 6.* Et si fieri distinctio soleat, inter consuetudinem juri conformem, pater, vel

- vel contrà illud, & secundum cuiusque naturam tempus ad consuetudinem inducendam præfigi. Quædragenarium verò temporis spatium † ad consuetudinem inducendam in præjudicialibus Ecclesiæ sufficere idque desiderari cum adversus eam tanto tempore præscribatur: placuit, *Dominis de Rota, in novis, titul. de consuetudine, decision. 6. n. 1. & 5. Petro Duen. regul. 139. Innocentio, Hostiensi, Abbati, Felino, & multis aliis, quos refert, & sequitur Alexand. Moneta in tractatu de opinione, capite sexto, n. nono, Benedictus Capta, regul. 13. n. 30.*
- [274] Ad privatorum autem incommodum, † triginta annorum spatium (ad summum) induci consuetudinem observat (ita decisum testatus) *Matth. de Afflict. decis. 321. n. 18. Ursil. in addit. ad eundem ibid. n. 10. & Monet. citato loco, n. 8. Decemque sufficere annos ad consuetudinem inducendam, sive præter jus, sive contrà jus sit, sive inter præsentem, absentem, sive causam continuam habeat, seu quasi, sive titulum, & causam contineat, sive non profiteatur, ex communi Benedict. Capra d. reg. 13. à n. 15. cum seqq. usque ad n. 28.*
- 275 Promittens factum, † etsi ad illud non obligetur præcisè, & interesse præstando liberetur, ex Tuberonis sententia, quam *Celsus* probat *Ulpiano* auctore, in *l. Stipulationes non dividuntur, 72. §. Celsus tamen, D. de verbor. obligation. & in l. Stipulationibus, 54. §. Operarum, versic. solutio autem ejus, D. eod. tit. & in l. Si quis ab alio 13. in fin. de re judic. quibus in locis unanimiter id profitentur Doctores, & confirmat eruditissimus *Anton. Gomez. variar. tomo 2. capite 10. n. 21. & 22. negans Pariter assertionem hanc dispositione legis §. titulo 27. parte 3. corrigi, Petr. Surd. (multis citatis) consilio 330. n. 5. plenè Joan. Gutier. de juram. confirmator. 1. part. capite 39. nu. 2. & sequentibus, Joan. Yann. Parlador. rer. quotidianar. libro secundo, capite sexto, à n. 1. Cardin. Dominic. Tuschus practicar. conc. littera O. conc. 43.**
- 276 Ecclesiæ tamen promittentem, * ad factum præcisè teneri, nec præstando interesse liberari, verior dicit, eamque firmat *Genuens. in practicabil. quæst. 316. Universitatis publicique favoris adinstar, cujus ratione omninò factum præstandum asserit, ex communi, in dict. lib. Stipulationes non dividuntur. Cui favet text. in l. fideicommissa, §. fin. D. de legat. 1. quam in hoc sensu, reipublicæque favore intelligit Gomez. dicto capite 10. n. 22. versic. Tertius casus, Ad libertatisque similitudinem, in eadem (cum *Tiraquel. de pia caus. privileg. 122. per text. in l. Qui Romæ, §. Flavius, D. de verb. oblig. in ea loquente*) descendit *Gutier. d. c. 39. n. 4. in fin.**
- 277 Etsi apud nos jam regulare effectum sit, ut obligatus ad factum, illud præstare cogatur, nec interesse præstando liberetur, ex lege 1. titulo 16 lib. 5. novæ reg. collect. ubi sic *Matiens. firmat glos. 6. n. 2. ni promissor illud præstare non valeat, cum Gregor. Lopez. ibi citato, latiusque Gutier. d. c. 39. n. 5.*
- 278 Prohibita alienari ad Ecclesiam transferri posse (ex text. in auth. Ascriptitios, C. de Episc. & Cleric.) notavit *Joan. de Plat. in l. quemadmodum, C. de agrigol. & conf. libro 11. quæstione 7. quem refert, & sequitur Genuens. dicto tractatu quæst. 321.*
- Etsi alienationis probatio, dispositio, ne in alium quem alienatio fiat, * etiam filium comprehendat, *Socini* sententia, *consil. 26. libro 1. quam Vincent. Fusar. probat, de substitution. q. 686. n. 4. ipse licet, quæst. 715. numero 1. & 2. dicat: alienare prohibitum, in filios alienare posse, ex Bald. in lib. Cum pater, 79. §. Cum inter (& ibi est text.) D. de legat. 2. & consil. 1358. numero 3. lib. 1. *Rimin. junior. conf. 15. numero 10. 49. & seq. lib. 1. & Joan. Vincent. Honded. consil. 42. n. 31. ib. 2.**
- 280 Prohibitæque alienatione, ut bona in familia * per *Valasco de Priv. Paup. Tom. 11.*
- petuò maneat.* post quartum gradum in Ecclesiam alienari posse; tanquam speciale commendavit *Genuensis, q. 330. eumque simpliciter sequutus Julian. Vivian. in praxi juris patronat. d. l. 2. c. 5. n. 117. Cum regulare * videatur? Eiusmodique prohibitionem ultra quartum gradum; seu generationem non extendi, ex textu in auth. de restit. & fideicommiss. §. Nos igitur, collat. 9. tenent (post DD. ibi) *Cardin. Francisc. Mantic. de conjectur. ult. volunt. l. 8. titulo 2. n. 21. & seqq. Jacob. Menoch. consil. 333. n. 23. Vincent. Fusar. consil. 92. n. 6. Ludovic. Molin. de Hispanor. primog. l. 1. c. 14. n. 12. quamvis in id Hispaniæ majoratibus ibidem numerisque seqq. procedere neget, Quod & acriter defendit Covar. variar. lib. 3. cap. 5. num. 4.**
- Legis taxativè loquentis, identitatis existente ratione, favore Ecclesiæ † fieri extensio solet, secundum *Ludovicum Roman. in Auth. similiter, n. 16. in fin. Cod. ad leg. Falcid. & Franciscum Rip. in leg. Si constante, n. 86. D. solut. matrim.*
- In aliis non utique, cum taxativa * omne aliud præter nominatim expressum excludat, juxta *lib. 2. C. de patrib. qui filios distr. l. ob as. 12. C. de præd. minor. c. Cum Ecclesia Surina, 3. de caus. possess. & propriet.*
- Fidei jubere Clericos, * ita in cap. 1. de fidei jussorib. Concilium Cantuariense vetavit: *Clericus fidei jussoribus inserviens, abiciatur.* Cui convenit Regia lex 45, in princip. tit. 6. part. 1. ubi *Gregorius* potestatem fidei jubendi clericis interdictam advertit, notantque *Hippol. de Marfil. in rubr. de fidei jussor. à n. 309. Anton. Gomez. 2. tom. variar. c. 13. n. 8. vers. Secundo princip. paliter, Jacob. Menoch. de arbitrar. casu 432. d. n. 1. & de præsumption. l. 2. præsumpt. 46. n. 2. Joan. Gutier. de juram. confirmator. 1. part. c. 72. n. 2. Carol. de Graf. de effectib. clericat. effectu 64. Petr. Cened. ad decretal. collect. 164. n. 1.*
- Pro Ecclesia * tamen, prohibitionem hanc remissam, fidei jubentique facultatem clericis concessam, docent *Abb. in c. 1. de fidei jussor. n. 3. Mare. Anton. Genuens. in practicabil. Ecclesiast. qu. 325. & Bellet. disquisit. cleric. p. de disciplina clericorum, §. 2. n. 6. vers. Potest.*
- Simile de advocati, * & procuratoris officio, in prima de privileg. pauper. parte, quæstione 9. n. 5. & 9. prænotamus, ubi & si clericis in foro sæculari postulare fas non esse dixerimus: piæ tamen causæ (& sic Ecclesiæ favore) licere ostendimus.
- Legata hæreditatem superantia, diminutionem * pro rata pati (*Masurii Sabini* probata sententia, *l. Si quis testamento, 82. §. Apud Julianum, D. de legat. 1.*) *Julianus* respondit *Apud Julianum* (inquit ipse) *l. 32. Digestorum* *Marcellus* notat: *Is qui sola 30. reliquerat, Titio 30. legavit. Sejo 20. Marcio 10. Masurii Sabinus probat, Titium 15. Sejum 10. Marcium 5. consequuturos.* *Ulpianus* in *l. quærebatur, 81. ad leg. falcid. & in l. 2. §. 1. D. de condit. indebit. per quæ jura id ipsum firmat Anton. Gomez. tom. 1. variar. c. 12. n. 34. sive specie, sive quantitate, utrumque simul legata contineant. Notat etiam *Surd. de aiment. tit. 8. privileg. 30. n. 1. Azeved. in l. 1. tit. 6. l. 5. novæ Reg. collect. n. 19. versic. Secundo ampliatur.**
- Ecclesiæ verò relictum, † integrum, & absque diminutione deberi; probare nititur *Genuens. dict. tract. quæst. 309. ad dotis, † alimentorumque legati similitudinem. Quæ diminutionem non admittere (dotem præcipuè) Petrus Surd. ostendit, loco citato, numero 2. & 4. Idque in legato quolibet * procedere diminutionemque cum aliis legatis non pati, observant, multis comprobantes, *Andr. Tiraquel. de pia caus. privileg. 72. & Petr. Surd. privileg. 30. n. 3.**
- Quæ aliorum legatorum respectu, non legitimæ † parentum, aut filiorum intelligenda sunt. Ea enim

- integra præstanda est, utque præstetur de legatis etiam piis (ad dict. §. *Apud Julianum*, normam) diminutionem, deductionemque faciendam advertunt (ex l. *si certarum*, 18. §. *fin. cum l. seq. D. de milit. testam.* antiquorum etiam auctoritate) Gregor. Lop. in l. 1. glos. 1. tit. 11. part. 6. Parlador. rer. quotidianar. lib. 1. cap. 18. nu. 3. & 4. Azeved. in dict. l. 13. tit. 6. lib. 5. novæ Reg. collect. num. 19. Quod de legatis in quantitate consistentibus fateatur Gutier. in repetit. leg. nemo potest, D. de legat. 1. numero 94. juncto numero 97. versic. *De aliis autem: in speciebus; dubitat.* Quamvis & in quantitate contrarium tenentes refert Paulum Castrenf. in dict. l. *Si quis testamento*, §. 1. nu. 5. & Cifuentes, in l. 30. Taur. n. 3.
- 292 Falcidiam quoque de Legato Ecclesiæ* facto detrahi, Imperator vetuit in *auth. Similiter, C. ad leg. Falcid. & in l. si quis ad declinandam*, 37. §. *licentia, C. de Episcop. & Cleric.* quas confirmarunt l. 1. & 4. tit. 11. part. 6.
- 293 Quod ad Trebellianicam* (ex vicissitudine, quam Falcidia habet) traxere Tiraquel. dict. privileg. 72. Genuens. *quest. 571. n. 3.* Anton. Gomez. *variar. tom. 1. c. 5. n. 11. in fin.* Eman. Cost. in c. *si pater. 2. parte. verb. Trebellianica, n. 13. de testam.* Ideò *authentica contra rogatus, C. ad S. C. Trebel.* dispositionem † (per quam gravatus restituere sine liberis decedens, quidquid ex hæreditate supererit; quartam ad minus fideicommissario reservare, vel consumptam supplere, jubetur, nisi pro dote, vel captivorum redemptione expenderit) in Ecclesia, vel alia pia causa procedere, pro eisque expensum, fideicommissario restituendum non esse, asserit Genuens. dict. tractat. *quest. 336.* Etsi Glossa unica in dict. *auth. similiter, C. ad leg. Falcid.* tunc falcidiam, de legato Ecclesiæ facto non detrahi, dicat, cum pro Ecclesia construenda, vel reficienda factum est; non si Ecclesiæ simpliciter relinquatur, ex l. 1. §. *municipium, D. ad leg. falcid.* Sed verius est (Glossa ipsa agnoscit) per noviora jam relata jura priora corrigi, & piarum, causarum, Ecclesiæque favore Falcidiam, & Trebellianicam cessare, in ejusque utilitatem, & obsequium expensum, aggravato restituere, juxta dictæ *auth. contra rogatus* formam, necessariò restituendum non esse.
- 295 Ecclesia item illud habet præcipuum, ut sine decreto etiam à minore construi, † dotarique possit, veluti multis juribus, ac rationibus comprobatur Marc. Anton. Genuens. in *practicabilib. Ecclesiast. quest. 334.* eumque simpliciter sequutus Julian. Vivian. dict. lib. 2. c. 5. n. 119. Ea præcipuè, quòd dotare, construereve Ecclesiam, quid spirituale sit, * quia spirituale parit (Ecclesiam nempe) vel spirituali annexum, ut jus patronatus, c. *Quanto, 3. de judic.*
- 296 cui convenit l. 56. tit. 6. part. 2. In spiritualibus † autem, vel ab eis dependentibus, minor pro majore reputetur, cap. *Si annum, 3. eodem de judic. tit. lib. 6.*
- 297 Quod alio ego comprobo fundamento, * petito à lege fin. §. *Cum autem, C. si major factus alienation. factam sine decret. rat. habuer. & l. titia, 63. D. de jure dot.* quæ doti, donationive propter nuptias à minore sine decreto factæ, valorem, & firmitatem tribuunt, correctâ lege prædia, 8. C. de præd. & aliis reb. minor. ut notat Glos. in dict. §. *Cum autem, verb. Excepta*, aliis adductis solutionibus, & observant Marc. Antonin. *variar. resol. lib. 2. resol. 24. nu. 8.* Marc. Anton. Thomaf. *decis. 72. n. 4.* alijque relati ab eo. Idem ergo in Ecclesiæ dotis constitutione dicendum.
- 298 Cum de dote profana † ab Ecclesiæ & spiritualium dotem validum argumentum sit, ut Nicol. Everard. prosequitur, in Topic. legal. loco 76. de matri. monio carnali ad spirituale, propeque infinitis auctoritatibus comprobamus in *Axiomatib. & locis commun. jnr. lit. A. n. 478.* Et omnia privilegia illi concessa, † huic pariter, Ecclesiæ nempe doti, competere, advertit, Julian. Vivian. dict. cap. 5. n. 53. 54. & 55. ad multa inferens, in confirmationem allegans Everardum supra. & Paulum Citand. de jure patron. part. 3. *quest. 12. cap. 2.* notamusque jam hac eadem *quest. n. 45. & seq.*
- 299 Cum aliis regulariter donare, nec cum decreto* minoribus liceat, Imperatore Justiniano in dict. l. fin. §. *Cum autem*, sic vetante: *Cum autem donationes à minoribus, nec cum decreto celebrari possint*, stantibusque ad id integris in jure titulis.
- Nemo est, qui nesciat axioma vulgare continens, *Testatoris voluntatem † de ambulatoriam esse, usque ad ultimum vitæ exitum*, eamque ad libitum interim revocare posse. Quod firmum in nostris, lit. V. 179.
- Non tamen vulgaris eidem in Ecclesiæ favorem limitatio, * qui efficit, ut quandoque in testamento disposita revocari à testatore nequeant: Veluti si disponat, ut de ordinarii consensu construat, vel dotet Ecclesiam hæres: non enim posse quoad hoc testamentum postmodum revocari, affirmant Marc. Anton. Genuens. in *practicabil. Ecclesiast. quest. 335.* & Julian. Vivian. dict. l. 2. c. 5. n. 116. vers. *Et si testator*, adducto Lambert. de jure patronat. art. 8. §. *quest. princip. part. 1. l. 1. n. 45. & art. 10. quest. 4. princip. 1. part. d. lib. 1.*
- Legatum quod pro non scripto habetur, si Ecclesiæ, † vel piæ causæ relictum sit, deberi, dicunt Bart. Alexand. & alii (per illum textum) in l. alio, 9. D. de aliment. & cib. legat. Andr. Tiraquel. (multis citatis) de pia caus. privileg. 38. Marc. Anton. Genuens. q. 336. Petr. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 14. n. 14.
- Si verò alteri* sit factum, apud hæredem, vel substitutum manere; statuunt l. *Quidam referunt*, 14. D. de jure codicil. & l. unic. §. *in primo, C. de caduc. toll.* advertuntque Tiraquel. ubi proxime, & Surd. dict. privileg. 14. n. 4. in fin. Idque non solum cum pro non scripto legatum habetur, obtinet: sed etiam si caducitatis causa, aliavè ratione legatario non quæritur, d. lib. unic. §. *cum triplici, & dict. §. In primo*, notat idem Surd. de aliment. tit. 2. q. 15. n. 218.
- Pro re ab hostibus capta ad majus pretium, * quam ab eis redempta est, Ecclesiam non teneri (ad libertatis similitudinem, ex l. fin. C. de captiv. & postlimin. revers.) Genuens. tradit in *practicabil. Ecclesiast. quest. 353.* Cum tantum aliter rem valere, † quanti vendi potest, in proverbium abierit, deductum à l. 2. §. *si hæres, D. ad S. C. Trebell. & à l. mortis causa, 18. §. fin. D. de donation. caus. mort.* memorantque Andr. Fachin. *controversiar. jur. l. 2. c. 21. versic. secundum est*, & Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. c. 454. n. 28.* quod nos in *axiomatib. omissis*, ac super additis, intelligimus, & limitamus.
- Quamvis compensationem ex omnibus* actionibus, ipso jure fieri, Justinianus sanciat in l. fin. C. de compensation. Regiaque lex 20. tit. 14. part. 5. Ecclesiæ tamen decimas* petenti objici compensationem non posse, testatur Genuens. *quest. 359.* citato Romano singul. 545. ad fisci que similitudinem, ex l. 3. C. de compensation. Eodem verò argumento, fisci que similitudine † (ex l. idem juris, 12. & l. fin. D. de compensation. quæ expressionem continent in fisco determinationem, ut contra eum, quemadmodum contra privatum compensatio admittatur) decimæ Papalis debitorem objicere compensationem posse, admittendamque, firmat Alex. Monet. tractat. de decim. capit. 9. n. 172. & seq. adducto quoque Bellenz. de charit. subsid. *quest. 53.*
- Dominorum jussibus, de quorum justitia antepsudicium est, † etsi obedire subditus debeat, c. quod culpa-

- 312 *tur*, 23. *quæst.* 1. adest enim pro Dominis iustitiæ præsumptio, ut docent Jacob. Menoch. *de præsumpt.* lib. 6. *præsumpt.* 69. Joan. Ceph. *consil.* 110 n. 31. & *seq. lib.* 1. Prosper. Farinac. *prax. crimin. part.* 3. *quæst.* 97. n. 44.
- 312 Domino tamen Ecclesiam persequenti, † obsequi subditus contra eam non debet, *cap. juratos*, 15. *quæst.* 360. firmantque dicta à nobis *de privileg. pauper.* 2. *part.* *quæst.* 65. à n. 81. præcipue n. 83.
- 313 Ecclesiam, vel hospitale exposito † succedere, persuadere conatur *Marc. Anton. Genuens. quæst.* 362. pedem tamen non firmat, asserit autem Farinac. *fragmentor. crimin. part.* 1. *lit. F. n.* 134. ex sententia Baldi, & Peregrini assensu. Qua de re latius *jure dict.* 2. *part.* *quæst.* 65. §. 2. n. 202 & 203.
- 314 Condemnationis, vel compositionis, pro Clerici offensione factæ, † partem dimidiam Ecclesiæ pertinere, disponit *text. in capitulo 1. de pæn.* cujus constitutionem etiam consanguineis Clerici existentibus procedere, testatur *Genuens. dict. tr. quæst.* 369. Et si hoc casu nege *Covar. lib.* 2. *variar. cap.* 9. numero 10. Panormitani sententiæ adhærens.
- 315 Ex pacto nodo, pollicitationeque speciali favore Ecclesiæ, * actionem oriri, latè probat *Genuens. dict. tractat. quæst.* 372. Contrarium in aliis, * de jure Civili, imò & de jure Canonico, ex communi sententia tradens. Cujus rei multos licet videre agentes, citatos à Petro Cened. *ad Decretal. collect.* 31. n. 5. & ab August. Barbof. *ad c. 1. de pact.* n. 6. jure autem nostro Regio id omnibus * in communi datum à *leg. 2. titul. 16. l. 5. novæ Reg. collect.* ut ibid. à n. 1. multis relatis, tradit *Azeved. idem in pollicitatione affirmans, post Didac. Perez. Anton. Gom. & Matienz. allegatos ab eo.*
- 317 Cogitationis pœnam † pari neminem, in omnium ore varfatur; estque axioma frequens, quod tradimus, & ornamus in *nostris, lit. C. n.* 75. & *seqq.*
- 318 Si tamen contra Ecclesiam * cogitatio sit, pœnæ subjacere, textus probat singularis in *l. Prasenti*, 5. *circa princip.* in verbis illis: *aut nuda saltem cogitatione, C. de his, qui ad Eccles. confug.* ubi *Glof. verb. cogitatione*, id in specie notat. De cujus textus intellectu egere Menoch. *de arbitrar. cent.* 4. *quæst.* 360. n. 68. Fachin. *prax. crimin. quæst.* 28. n. 4. Nosque dicto advertimus *axiome, n.* 78.
- 320 Alimentorum legatum in non perfecto testamento relictum, † si per triennium præstari contingat, in futurum deberi, textus est formalis in *l. C. de fideicommiss.* & (in finitibus propè cumulatis) tradit eruditissimus *Petr. Surd. de aliment. tit.* 8. *privileg.* 22. n. 3. conclusionem hanc sequentibus ampliatis, & exornans, & ad quamlibet causam piam, ac favorabilem extendens, cum *Tiraq. de pia caus. privileg.* 60. *Everard. Mench. & aliis.* Eamque Ecclesiæ commodat *Genuens. q.* 391. & illius simplex relator *Vivian. d. l. 2. cap.* 5. n. 127.
- 321 Cum aliàs tempus non esse modum inducendæ * obligationis, constat ex *l. obligationum ferè, 44. §. Placet autem, D. de obligation. & actionib.* adductisque à nobis in *axiomatib. & locis commun. jur. lit. T. n.* 34. & notat in specie *Surd. d. privileg.* 22. n. 1. & *seq.* Cujus assertionis vires, Ecclesiæ vel piæ causæ favor † infringit, dispositione *textus in c. ad Apostolicam, 42. de Simon. & advertunt Tiraq. de privil.* 60. *Genuens. (aliis, mendosè tamen citatis) q.* 478. & *Julian. Vivian. d. loco, n.* 145. quod sanè juxta notata *suprà in præfation. n.* 32. intelligendum: si titulus saltem etiam invalidus præcedat, ex *dict. l. 1. C. de fideicommiss.* Nec aliud *text. in d. c. ad Apostolicam* probat, cum de generali consuetudine; non de speciali prælatione loquatur.
- 322 Debitorem Ecclesiæ ne capiatur † celans, aut fugientem recipiens, de suo debitum Ecclesiæolvere tenetur, ut *Genuens. & Peregrin.* probant: ille, in *practicabilib. Ecclesiast. quæst.* 405. hic, *de jure fisc. l. 6. tit. 1. n.* 33. ex *textu in l. quoties, 3. C. de exactor. tributor. l. 10. in filco loquente.*
- In aliis, * non nisi per vim, à familiæ manu eximens, tenetur, juxta *textum in l. pen. §. 1. D. ne quis eum qui in jus voc.* Etsi in quolibet † dictæ legis *quoties* decisionem procedere velit *Marc. Anton. Peregrin. dict. loco, ex Bar. And. de Barul. & Bald.* ibi relatis, eam de eximente per vim intelligens. Priorem tamen sensum, & intellectum textus in ejus ultimo responso approbare videtur, rationisque inter Ecclesiam, aut privatos, hac in specie, dissimilitudo suadet, quam *Divus Hieronym.* monstrat *epistol. ad Nepotianum*, inquit: *Amico quippiam rapere furtum est: Ecclesiam fraudare, sacrilegium est.*
- 324 Cum procuratore illegitimo in Ecclesiæ favorem † sententiam latam, validam esse, confirmat *Genuens. quæst.* 414. per *legem non eo minus, 14. C. de procurator in Minore loquentem*, de unoque ad aliud sæpè comparationem factam, in contrarium † communi regula existente, deducta à *c. Non nulli, 28. §. Sunt & alii, de rescript. & traditis per Scribentes in l. Licet, C. de procuratorib.* *Sebastian. Bant. in tract. de nullitat. sententiar. tit. de nullitate ex defect. inhabitat. seu mandati, & c. n.* 65. & *Camil. Borrel. in summ. dec. 1. part. titul. 66 de procurator. n.* 38. Qui non modo, n. 324. ait, non valere sententiam postquam † ratificatio sequuta est, ex *Rot. in antiq. dec. 13. de procurator. incip. Nota quod gesta*: sed nec ante sententiam pro validitate actuum in consistorio Principis gestorum ratificationem admitti, testatur, autoritate Baldi in *l. Falsus, n. 2. verb. Secundo præmitte, C. de furt.* *Panormit. in dict. 2. Sunt & alii, n.* 4. & 5. *Jafred. Lanfranc. Balbi, decis.* 205. *incip. Gestum per falsum, & aliorum.*
- 326 In re sua quemlibet moderatorem esse, † & arbitrum, ratio, & Jura vulgaria dictant, quæ retulimus, & ornamus in *Axiomatib. nostris, lit. R. n.* 49. & *seqq.* Conductores idèò mutare potest dominus, quin primus sibi potius rem locari, † quam alteri, jus petendi habeat, ut rectissimè *Zeno Imperator* decrevit in *l. Ne cui, 32. C. de locat.* Cujus plenè discussere materiam *Nicol. Boer. decis.* 107. *Francis. à Ponte, conf.* 23 per tot. *part. 1. Mar. Giurb. dec.* 59. & *Marta voto* 96.
- 327 Ecclesiæ verò utilitati in hoc quoque consultum, † si enim ei intersit in locatione perducare, tantumque solveere velit, quantum offerat alius: expelli à re conducta suo nomine conductorem, non posse, *Genuens. probat in practicabilib. Ecclesiastic. quæst.* 411. ex *text. in c. 1. de locat.* in scholaribus loquente, qui in Reipublicæ utilitatem studio vacant. Cujus sunt prosequuti materiam *Petr. Rebuff. de privileg. scholasticor. privileg.* 9. *Anton. Gomez tom. 2. variar. c.* 3. n. 5. & *Alvar. Valasc. de jure emphyt. quæst.* 24. n. 2. Ipsam verò Ecclesiam conductores inuitos, tempore conductionis impleto, retinere quandoque posse, *infra notamus n.* 344.
- 328 Confessionem etiam judicialem, parte absente factam, † nemine saltem pro ea acceptante, nec confidenti nocere, nec probare, ex *Ulpiani* deducitur responso, in *l. Certum, 6. §. Si quis absente, D. de confess. & Scævola in l. ult. & ibi Glof. fin. D. de interrog. action.* plurimisque relatis, observat *Joseph. Mascard. de probationib. concl.* 347. n. 1.
- 329 Ecclesiæ verò, vel piæ causæ favore * probare, obligatio namque inducere, firmat *Genuens. quæst.* 449. & *Joseph. Mard. dict. loco, num.* 13. & clariùs n. 93.
- 330 In testamento, sibi adscribens, † & legis Corneliæ incurrit pœnam; & emolumentum perdit *lib. 3. & tot. tit. 6. de his qui sibi adscrib. in testam.* De qua
- 331
- 332
- 333
- 334

- re plenissimè Farinac. *de falsit. quæst.* 150. nu. 175. & seqq.
- 335 Clericum verò legatum sibi adscribentem, quod Ecclesiæ † utilitatem respiciat, nec pœnam iucurrere, nec emolumentum perdere, ait *Genuens. dict. tractat. quæst.* 453. Textum allegat, & Doctores in *cap. Cum inter*, 13. *de re judic. in ca. 2. de donation. & in c. fin.* 16. *quæstion.* 1. Quæ tamen jura id mihi nequaquam probant.
- 336 Conformem libello sententiam esse † debere; per quam vulgatum axioma est, à Nobis quoque traditum, & ornatum in *nostris, lit. S. n. 5. & seqq.*
- 337 Pro Ecclesiæ * tamen etiam non conformem libello sustineri sententiam, *Marc. Anton. Genuens. firmat, q. 454.* Nosque advertimus *ubi proximè, n. 118.*
- 338 Quamvis profanarum legum in testamentorum solemnitate * constitutionem, septem, vel quinque testium numerum desiderantem (juxta *l. Si unus, 12. l. Hac consultissima, 21. & l. fin. C. de testam.* Reg. amque 3. *Taur. & l. tit. 4 l. 5. novæ Reg. collect.* noviore formam præscibentes:) Canonicæ sanctiones non attendant, coramque Parocho, † duabusque aliis, vel tribus idoneis personis factum testamentum *Alexandri Tertii* decretum confirmet in *cap. Cum esses, 10. de testam.* Parocho tamen, & testium assignato numero deficiente; invalidum testamentum reddi, ipsiusmet *text.* litera deprehenditur, & firmant *Petr. Cened. ad Decretal. collect.* 159. n. 2. *Marc. Anton. Genuens. quæst.* 660. & *Augustin. Barbos. in collect. ad eundem text. n. 6.*
- 340 Si verò ad Ecclesiæ utilitatem † sit factum testamentum, duobus tantummodò testibus valere; idem ipse Pontifex *S. in c. Relatum, 11. eodem tit. de testam.* decrevit. Cujus decisionem cujusvis piæ causæ favori passim commodant Doctores quos *ibid. n. 2. Aug. Barbos.* refert. Etiamque si vicini testes non sint (legibus quoque Regiis stantibus) contendit *Salon de Paz in dict. l. 3. Taur. 1. part. concl. 4. n. 760.* quin ad Ecclesiæ utilitatem legatum factum, à Parocho; duobusque defama testibus, si ab aliis ortum habuit, probari *Genuensis* tenet, *quæst.* 455. ita in *Neapolit. Consil. decisum* affirmans.
- 341 Specialia duo † circa idem concurrere non posse; in *Axiomatib. lit. D. n. 233.* multis tradidimus. Ecclesiæ favore † posse, *Genuensis* probat in *practicabil. Ecclesiast. quæst.* 457. *ex c. 2. de consuetud. & ibi Bald.*
- 342 *Invitos conductores, † seu hæredes eorum post tempora locationis impleta, non esse retinendos: sæpè rescriptum est.* Imperatoris *Philippi* sunt verba in *l. Invito, 11. C. de locat.* Conducuntque tradita *Nos de privil. pauper. 1. part. quæst.* 24. n. 1. & seqq.
- 344 Rerum tamen Ecclesiæ conductorem, qui multum fait lucratus, † ad reconducendum compelli posse (ad similitudinem Fiscii, *ex l. Cotemferro, 11. § Qui maximos, D. de public. & vectigal.*) tradit *Genuens. q. 459.*
- 345 Hæreditatem paternam, quam ingressus Monasterium † non adivit, antequam decessit, ad Monasterium transmitti, scribunt Doctores in *l. De eo nobis, 42. C. de Epis. & Cleric. & Genuens. q. 465.* Locum enim filii Monasterium * tenet, *c. In presentia, 8. de probation. ubi Augustin. Barbos. n. 2.* infinitos propè in id allegat, *supràque* diximus, n. 139. Filios autem † paternam hæreditatem non aditam, transmittere, in *Axiomatib. nostris* advertimus, *lit. H. n. 9.*
- 348 Cum in aliis † plusquam notum sit, hæreditatem non aditam, non transmitti, ut *dict. lit. H. n. 8.* multis ostendimus.
- 349 Conficiendi inventarium obligatio, † ne adiens hæreditatem ultra illius vires teneatur, omnes (quantumvis etiam privilegiatos) adstringit, ut *de privileg. pauper. 2. parte q. 58 à n. 1. & præsertim n. 7.* diximus. Ecclesiæ, † non utique. Ultra vires enim hæreditatis, inventario etiam non confecto, nequaquam teneri ex veriori, magis communi receptaque opinio-
- ne annotamus, *ibid. n. 18.*
- Alienationem annullare, aut rescindere volentem, pretium reddere † debere, nec aliter rem recuperare, rectè Imperatores decrevere, *Gordian in l. 3. August. in l. 4. Constantinus, in l. Si per impressionem, 11. C. de his qui vi, met. vè caus. fiunt, Antoninus, in l. unic. C. de reputation. & Alexand. in l. 1. C. de rescind. vendition.*
- Ecclesiæ verò † rem alienantem malè, nullo dato pretio repetere posse, nec pro eo emptori retentionem in re dari alienata, & textus probat in *auth. de non alien. aut permut. reb. Eccles. §. Si quis igitur, coll. 2.* (inquirens, *Si quis igitur emere præsumpserit rem Ecclesiasticam, aut pthochicam, cadat quidem mox pretio, &c.*) & profitentur *Rebuff. in compend. alienation. rer. Eccles. n. 116. & in comment. ad l. bonæ fidei, vers. Vigésimus-quartus, D. de verbor. signif.* (apud quem dicto compendio, quam multas alias pœnas contra rerum Ecclesiæ alienatores videre licet. *Leonis* epistolam, & *Pauli* bullam transcribentem, relegendæ minutatim) *Sebastian. Bant. de nullit. sentent. tit. Quoties, & intra quod tempus, n. 54. Hieronym. Portol. de consort. ejusd. lit. c. 15. n. 11. Petr. Cened. ad decretal. coll. 71. n. 3. Sylvest. in sum. verb. alien. n. 14. Alexand. Raudens. in dict. responsor. verb. Ecclesia.* Licet contra Ecclesiarum œconomos † earum res alienantes pro pretio emptoribus actionem Imperator in *d. §. Si quis igitur concedat. Quod in bonæ fidei emptoribus glos. fin. in c. ad audientiam 19. de reb. Eccles. alien. vel non procedere dicit, ex c. Vulterana, & d. §. si quis, non in malæ fidei emptore, ex c. Placuit. 16. q. 3. aliisque ibi citatis.*
- Fructus etiam medio tempore ab emptore perceptos † restituendos, idem textus in *d. §. Si quis, ita disponit: Exigatur autem res quam accepit, cum omni medii temporis incremento, & contra sanctissimam quidem Ecclesiam, aut venerabilem domum, nullam omnino habeat actionem.* Cum bonæ fidei emptorem * ante fructus suos facere, regulare sit, *l. bonæ fidei 48. D. de acquir. rer. dom. De* cujus materia, & intellectu, plenè *Covar. var. l. 1. c. 3. n. 6. vers. His sanè, & deinceps, Arias, Pinel. in l. 2. p. 2. c. 4. n. 53. & seqq. C. de rescind. vendit. & Joan. Garc. de expens. & melioration. c. 23. n. 35. vers. Semper igitur.*
- In contractibus innominatis † locum esse pœnitentiæ, *U pianus* ostendit, in *l. Si pecuniam, c. D. de condiç. caus. dat. Paulus in l. 1. vers. Quod in hi: duntaxat, D. de rer. permut. & tradunt (cum *Bald. Jaf. & aliis*) *Joan. Yañ Parlador. rerum quotidian. sesquicent. differ. 135. n. 7. & Petr. Surd. de aliment. tit. 9. q. 23. n. 27.**
- Ecclesiæ verò, vel piæ causæ favore * locum pœnitentiæ esse negant plurimi, quos numerant *Tiraq. de pia caus. privileg. 133. Genuens. dict. tract. q. 476. à n. 2. vers. contrariam, Julian. Vivian. in praxi juris patron. d. l. 2. c. 5. n. 143. & Surd. ubi proximè, n. 31. & 32.* Etsi multi in hoc quoque casu locum pœnitentiæ esse affirmant, à *Tiraq. Genuens. & Surd. dictis locis* relati, defenditque acriter *Didac. Covar. variar. libro 1. c. 14. n. 16.*
- In dubio, parivè causa † meliorem esse possidentis conditionem, satis est tritum axioma, quod ornatus, in *nostris, lit. P. n. 111. & duobus seqq.* Onusque probandi, in adversarium transferre, in *prima de privileg. pauper. part. quæst. 39. n. 10.* advertimus.
- Ecclesiæ verò favorem, † possidentis favori præferri, firmat *Tiraquel. de pia caus. privileg. 35. ad fin.* In que possessorem probandi onus Ecclesiam transferre (ex *c. fin. de sententiâ & re judic. Mantie. & aliis, et si dubitanter*) *Genuens. ait, d. tractat. quæst. 477. eumque sequutus, Vivian. d. lib. 2. c. 5. n. 144.*
- Indebitè per errorem solutum † repetitioni subjacere indicant *text. in l. cum de indebito, 25. D. de probation. in l. cujus per errorem, 54. & ibidem Doctores, D. de regul. jur. & copiosè Pyrrh. Maur. in tract. de solutionib. & oblation. c. 22. per totum.*
- Eccle-

361 Ecclesiæ † tamen indèbitè solutum; non repeti, celebris Juliani probat auctoritas, in l. cum is, 32. §. si in ea, D. de condict. indebit. si in ea opinione sit mulier (ait) ut credat se pro dote obligatam; quidquid dotis nomine dederit, non repetit. Sublata enim falsa opinione, relinquitur pietatis causa, ex qua solutum, repeti non poterit. Imperatorisque Justiniani in §. fin. ad fin. instit. de obligation. quæ ex quasi contract. nosc. pia constitutio sed non omnibus legatariis (inquit) hoc præbuit: sed tantummodo in his legatis, & fideicommissis, quæ sacrosanctis Ecclesiis, & cæteris venerabilibus locis, quæ Religionis, vel pietatis intuitu honorantur, relicta sunt: quæ si indebita solvantur, non repetuntur. Aguntque Tiraquel. de pia caus. privileg. 119. Genuens. quæst. 483. Mencha. de succes. progres. lib. 3. §. 21. numero 6. Julian. Vivian. dict. cap. 5. numero 146. Pyrrh. Maur. dict. loco, numero 20. Ni ex tali solutione † ad paupertatem solvens reductur, ita Genuense, & Viviano, ubi proximè limitantibus.

362 Contra debitores Ecclesiæ, * viâ executiva, remotaque appellatione, in liquidis, ratione censuum, canonum, decimarum, & similium, procedi Marc. Anton. Genuens. confirmat, quæst. 490. sæpè ad fiscum comparatione facta, cui hoc concessum privilegium extat, l. sacrilegii, 2. in ordin. 9. §. cum eo, alias, l. cum eo, D. ad leg. Jul. pecul. l. abstinendum, 4. & l. fin. C. quorum appel. non recip. l. nemo carcerem, 2. l. Missi opinatores, C. de exacti. tributor. lib. 10. l. hi qui fisco, 4. C. de conven. fisci debitor. eod. lib. glos. fin. in l. quoniam, 1. in ordin. 18. C. de appellation. plenè Roderic. Suar. in lectura legis. Post rem judicatam, casu sive notabili 7. Addas, alium casum, numero 1. 2. & per tot. etsi contradicat Evias in cur. Philip. 2. part. §. 4. n. 6. Summarièque in miserabilium causis procedendum, in tract. de privileg. pauper. 1. parte quæst. 55. diximus, n. 10. quas priores in expeditione, potioresque esse debere, n. 9. notaveramus. Quòd & in Ecclesia, in causa velut pia, dicendum venit; & Alexandrum Magnum servasse, Diodorus Siculus refert Bibliothec. cap. 12. Ad quem cum ex toto terrarum orbe undique negotia confluerent, ordinemque eorum expeditioni assignasset: primum sacris dedit causis locum. Hæc singuli verba: Ex omnibus ferè orbis terrarum partibus, legati ad Alexandrum venerunt. Quibus continuo recensitis, subdit: Alexander auditis omnium Legatorum voluntatibus, constituit, quibus primum, & deinceps per ordinem abse respondendum esset. Primum, expediti sunt, qui Sacrarum rerum causa venerant.

364 Cum ordinariè in aliis, * ac plenè procedendum sit, l. Judices, 9. C. de judic. Glas. in l. 3. §. Sciendum, verb. Summatim, in fin. D. ad exhibend. latè Joan. Gratian. regul. 250. ampliaciones, & intellectus assignans, Nos dict. quæst. 55. nu. 11. Et non nisi in casibus à Jure expressis via executiva procedendum, notat Gutier. de gabel. quæst. 164. n. 12. versic. Secundò. De quibus omnibus plenè Joan. Yann. Parador. sesquicentur. quotidianar different. 137.

365 Et an executionis decimam † Ecclesia solvat? Dide aub. Sed hodiè, C. de sacros. Eccles. & Eviam. in Curia Philip. 2. p. §. 23. n. 6.

366 Omnibus personis, causisque indistinctè † appellationem concedi, (ex l. à sententia, 5. D. de appellation. & relation, Glos. fin. in fin. in l. Qui restitue. re, 68. D. de rei vendic. aliisque) probat Gundif. Suar. de Paz, in prax. in proæm. sext. part. tom. 1. n. 17. 18. & 19. pro sequitur latissimè Sigism. Scacc. de appellationib. quæst. 5. per tot. & artic. 1. per tot.

367 A sententia verò de residendo in Ecclesia curata, † ejus favore, aut omnino appellationem negat; aut limitatè admittit textus in c. Pervenit, 2. in ord.

18. de appellationib. & districtiùs in cap. Relatum, 4. de cleric. non resid. ad fin. inquirens: Nec patrocinari debet eis appellationis diffugium, servatque Vivian. in praxi juris patronat. dict. l. 2. cap. 5. n. 112.

368 Exceptioni non numeratæ pecuniæ † post biennium aditum præcludi, Justinianus sanxit in l. In contractibus, 14. C. de non n. pecun. cui est concursus. 9. tit. 1. part. 5.

369 Ecclesiam † tamen etiam post biennium exceptionem hanc opponere posse, (ex Hostiens. Butr. Angel. & Renato) Genuens. tradit in practicabil. Ecclesiast. q. 508. ubi an & quando illam opponere Ecclesia perpetuo possit. Simpliciterque in perpetuum causam piam ea uti posse, (ex Tiraquel. de pia caus. privileg. 54. Intrigliol. singul. 97. nu. 126. & Suar. commmun. opinion. lit. E. n. 168. & seq. tradit Baltaxar. tractat. 10. suorum tract. titul. 2. de specialib. privileg. piæ caus. capit. 133.

370 Vellejano Senatus Consulto plenissimè comprehensum est, † ne pro ullo fœminæ intercederent, ait Ulpianus in l. 1. D. ad S. C. Vellejan. & Imperator Antonin. in l. 1. C. eod. integrisque illis provisum est titulis, & in l. 2. ad fin. titul. 12. part. 5.

371 Pro Ecclesia verò, * vel pia causa intercedere fœminam posse, Tiraquel. affirmat de pia caus. privileg. 113. quem refert, & sequitur Genuens. dict. tractat. quæstion. 509. Quemadmodum & dilapidatoram Ecclesiæ accusare potest, c. licet Heli de simon. Farinac. in praxi crimin. quæstion. 12. n. 16. versic. Octavo, etsi accusandi facultatem fœminis denegari, quæst. 3. n. 141.

372 Clericus legatione pro Ecclesia † etiam extra Curiam fungens, à creditoribus nequit interim conveniri, sic Justiniano statuente in aub. de sanctissim. Episcop. §. Si verò Episcopo, col. 9. ubi glos. mangin. concordem allegat text. in cap. fin. cum Glos. verb. Potuit, post princip. extra de foro compet. & Glos. circa princip. in cap. penult. de jurament. calum.

373 Alii solum Legati ad Principem, † vel à Principe missi id privilegium consequuntur, ex l. 2. §. Legatis, D. de judic. quam ita ibi Glossa 1. intelligit, Cui concursus est, l. 4. titul. 3. part. 3. Imò Civitatis † vel Universitatis Legatum pro ipsiusmet debito conveniri in Curia posse, etiamque si à Principe vocatus sit, lex Regia sanxit, 4. titul. 11. lib. 2. ordinam. & l. 11. titul. 7. lib. 6. novæ Reg. collect. quamvis per hanc (in verbis illis: En caso que aya lugar conforme a derecho) & expressiùs per legem 10. titul. 7. lib. 6. ordinam. dictæ legis 4. correctionem induci, velit Petrus Barbof. ad dict. §. Legatis, n. 77. pariter n. 80. firmans, Legatis, Civitatum, vel municipiorum ad eorum negotia, id non reperiri concessum, etsi eis restitutio competat, ex l. Legatis, 8. lib. Sed si per Prætorem, 26. §. fin. l. Qui mittuntur, 35. §. Qui Reipublicæ, D. ex quib. caus. major.

375 Rectorem, vel administratorem Ecclesiæ, locivè pii, ad redditionem rationum, reliquorumque solutionem condemnatum, † ad finem suspensivum appellare non posse, eaque non obstante, executionem fieri, velut speciale Genuensis quæstion. 511. notat. ex aubens. de sanctiss. Episc. §. Economos, collat. 9. acceduntque Duenn. regid. 47. numero 21. Laucellot. de attentat part. 2. cap. 12. limit. 19. Ruinginel. in tractat. de appellation. 2. cap. 3. numero 56. vers. Idem, Sigism. Scacc. eod. tract. quæst. 7. limit. quæst. 7. limit. 19.

376 Quod tamen, non solum in Minoris, † & universitatis administratore firmant Borgnin Cavale. & Joan. Gutier. Ille, in tract. de tutore, num. 222. Hic, practicar. lib. 1. q. 37. n. 1. & seqq. sed in quolibet alio administratore observat Scobar de ration. c. 4. n. 5.

377 Quamvis alteri stipulari † nemo possit, ut vulgare profert axioma, traditum à Nobis in nostris, lit. S. n. 53. Pro

- 377 Pro Ecclesia * quemlibet stipulari posse, *Glossa* notavit, *verb. Et petere, in cap. Quoties cordis, 1. question. 7.* Cum Ecclesiae promissum, Deo Opt. Maxim. promissum videatur, qui praesens ubique, & acceptans est, ut cum multis observant Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 7. n. 102.* Petr. Sord. *de aliment. tit. 8. privileg. 73. n. 5.* Joseph. Ludovic. *dec. Perus. 29. n. 9. & 26. part. 1.* Marc. Anton. Genuens. *in practicabil. Ecclesiast. question. 519.* Anton. Gabr. *commun. opinion. tit. de verbor. obligat. conclus. 1. n. 72.* Julian. Vivian. *in praxi jur. patron. dict. lib. 2. cap. 5. numero 160.* Hodiè licet regulare id fecerit dederitque commune legis 3. tit. 8. lib. 3. ordin. & l. 2. tit. 16. lib. 5. novae reg. collect. dispositio, ut *dict. l. 5. n. 53. ad fin. advertimus.*
- Non item minus tritae regulae Ecclesiae favor detrahit. Scitissima enim est masculinum + concipere foemininum, de qua in *Axiomatib. nostris, lit. M. n. 45.* In Ecclesiae verò praedjudicialibus, + masculinum non comprehendere foemininum, Genuensis comprobat *questio. 520.* ex Anton. Gabriele *commun. opinion. tit. de verbor. signification. conclus. 6.* affirmatque idem Julian. Vivian, *dict. libro 2. cap. 5. n. 161.*
- 378 379 Vulgari itidem regulae Juris, quae + odia restringenda esse dicitur (de qua in *Axiomatibus nostris, litter. O. n. 12.*) Ecclesiae favore * limitationem assignant Genuensis *dict. tractat. quest. 541.* & Julian. Vivian. *ubi supra, numero 169.* ad universitatis, militumque favoris similitudinem. Diximusque eadem *lit. O. n. 13. & 14.*
- 380 381 Legatum ab haerede nominatim relictum, + à fideicommissario non deberi, nec repetitum censi, Paulus respondit, *in l. 1. §. Id quod ex substitutione, D. ad leg. Falcid. & Celsus in l. Celsus, 29. §. quod alicujus, D. de legat. 2.* Bart. *in l. Marcellus, numero 3. D. ad S. C. Trebel. Marc. Anton. Peregrin. de fideicommiss. artic. 4. n. 12.*
- 382 383 Ecclesiae tamen, + vel piae causae ab haerede nominatim relictum, à fideicommissario deberi, cense-rique ab eo reperitum; probat cum Jafone *conf. 98. lib. 1. Marc. Anton. Genuens. quest. 555.* & Cardin. Francisc. Mantic. *de conjectur. ultimar. volunt. lib. 8. tit. 1. n. 16.*
- Sic pariter; praelegata in fideicommissi restitutione venire, quando Ecclesia, * vel pia causa substituta est, asserunt Tiraquel. *de pia caus. privileg. 62.* Marc. Anton. Genuens. *quest. 558.* & Mantic, *dict. tractat. l. 6. tit. 3. n. 39.*
- 384 385 Cum regulariter * contraria existat assertio communiter approbata, ut firmanr Marc. Anton. Peregrin. *de jure Fisc. art. 7. numero 53.* plenè hac de re toto illo articulo disserens, & *consil. 127. numero 3. libro 5.* Jacob. Menoch. *de praesumption. lib. 4. praesumptione 194. numero 73.* Cardin. Mantic. *dict. tractat. lib. 7. tit. 7. num. 1.* copiosissimè Vincent. Fusar. *de substitut. question. 650. numero 62.* & seq. materiam hanc tota ea q. per 132. numeros, quibus constat, prosequens.
- 386 387 Falsi quærelam viginti annorum intermissione * perimi, Imperator August. decrevit *in l. quærela, 12. Cod. ad leg. Cornel. de fals. quærela falsi (ait) temporali- bus praescriptionibus non excluditur, nisi viginti annorum exceptione, sicut cetera quoque ferè crimina.* Cui lex convenit Regia, 5. tit. 7. p. 7. traduntque (praeter *Glossam, & scribentes dictis locis*) Jul. Clar. *lib. 5. receptar. sententiar. §. fin. quest. 51. num. 1.* Paz *in praxi, 5. part. tom. 1. c. 3. §. 1. n. 83. & 84.*
- 388 389 Adversus Ecclesiam verò crimen falsi commissum * praescribi nunquam, asseruere Ludovic. Roman. *singul. 182. incip. Tu scis quod crimien falsi,* Francisc. Balb. *de praescription. pact. 4. quest. 2. limitat. 5.* & cum e's Marc. Anton. Genuens. *in practicabilib. Ecclesiast. quest. 560.*
- Et si lite non contestata, + nec testes recipi, nec contra absentem (Jure saltem communi) ad sententiam procedi possit, *rubr. & nig. ut lite non contestata, non procedatur ad testium receptionem, vel ad sententiam diffinitivam, in Decretal. l. Absentem, 6. C. de accusation. Farin. prax. crimin. 1. part. question. n. 2.* in causa tamen liberali, in qua de Ecclesiae statu * agitur, & ante litem contestatam testes recipi, & ad sententiam diffinitivam procedi posse, Innocentius III. decrevit *in cap. Olim, 34. de testib. & attestation. & ibi glos. fin.* advertit in causisque libertatis * ante litem contestatam testes recipi, docet cum multis Prosper. Farinac. *in tract. de testib. quest. 76. n. 43.* in alio etiam casu, pro juribus nempe Ecclesiae * male occupatis, idem observari tradens *ibidem num. 49.*
- Debitorum speciei, re ante moram perempta, * liberari, rectissimè Pomponio placuit *in l. si ex legati causa, 23. D. de verbor. oblig. & in l. quod te mihi, 5. D. de reb. credit. & si cert. pet. decrevitque l. 18. tit. 11. part. 5. & egimus nos in Axiomatib. & locis commun. jur. litter. A n. 72. & litter. D. n. 19.*
- Ecclesiae tamen speciei debitorem * etiam ante moram te perempta, non liberari asseruit Genuens. *dict. tractat. question. 577. Glossam adducens in §. Item mixta, instit. de action. & Ludovicum Romanum in dict. l. si ex legati causa.* Nec *Glossam* tamen, nec Romanum id dicentem reperi,
- Falsum instrumentum producens, * falsi poena, & causae plectitur amissione, ut multorum sententia probat Farinac. *de falsit. & simulation, qu. 159. n. 1. & 5.* Quod & in pupillo, * cujus falsam scripturam produxit tutor, ut causam ex eo perdat, idem ipse procedere *ibidem* addit n. 21. Castrensis, & Hieronymi Giaccar. autoritate. Et quid in Domino, * cujus procurator falsa scriptura, falsivè testibus usus est, an, & quando in poenam principalem incidere faciat? videndi Capic. *decision. 67. num. 1. & sequentibus,* Rim. Foller. Boss. & alii ab eodem citati Farinacio, *d. loco, num. 20.*
- Ab administratore verò Ecclesiae * instrumentum falsum productum, Ecclesiae non nocere, asserit Genuens. *dict. tract. quest. 579. per text. in cap. Cum venerabilis, 6. de exceptionib.* Cum delictum personae, Ecclesiae nocere non debeat, ex vulgari regula juris. Limitat tamen * si à toto Capitulo sit productum, ex c. Olim. 25. *de rescript. & cap. Tum ex litteris, 15. de in integr. restit.*
- Ex eadem praeterea dicti capituli *Cum venerabilis,* ratione idem ipse Genuens. *quest. 580.* deducit; quòd licet in sui favorem instrumentum pro ducens, + illud impugnare non possit, *cap. Cum nem. 19. de censib.* prosequimurque in *Axiomatib. nostris, lit. A. n. 291. & 293.* Si tamen + in sui favorem instrumentum Ecclesia producat, contra se illud acceptare non cogi firmat.
- Cessionem, aut alienationem in potentio-rem facientes, + causae jactura divi Imperatores multarunt *in l. 1. & 2. C. ne liceat potentiorib.* Canonica sanctio *in cap. 2. de alienat. judic. mut. caus. fact. & Regia, in l. 16. tit. 7. part. 3.* Cui non subijca Ecclesiam + poenae, Genuens. tradit *dict. practicabil. quest. 601. ex Ludovico Romano in l. si verò, §. De viro, fallent, 10. D. solut. matrim. & aliis.*
- Testantium voluntates ad amissim * servandas, & ratio postulat, & Justinianus Imperator decernit, legis ad instar eas servari jubens *in auth. de nuptiis, §. Disponat, coll. 4. textus etiam in cap. Tua nobis, 17. juncta glos. 2. in princip. extr. de testament.*
- Ecclesiae tamen, & Religionis favore, + mille alii cui si nubat. relictis; centum vero, si Religionem ingrediatur; mille adhuc Religionem intranti deberi, testatoris etiam voluntate repugnante, ea conditione (veluti

Decisionem etiam textus in *l. nulli, 7. Cod. de erogat. milit. annon. lib. 12.* † qui publico favore, his qui fertilitatis tempore annonam recipere de publico neglexerint; tempore carestiae, pretium ipsius, annonamve denegat; Ecclesiae commodat Genuens. *in practicabil. Ecclesiast. quæst. 5. 2.* Necnon legis fortissimi, 6. ejusdem tituli, argumento probat Vivian. *dict. lib. 2. cap. 5. n. 164.* Ecclesiae creditorem, qui tempore debito † annus differt præstationes recipere, si infra annum non petat, ab earum deinceps petitione arceri. Qua etiam de re, Genuens. *q. 531.*

428 Differentem quoque (usque ad iudicium † saltem) Ecclesiae relictum solvere, in duplum teneris; his verbis in §. *Item mista* (alias, §. *Ex maleficiis, versic. Item mista*) instit. *de action.* Justinianus sanxit: *Item mista est actio, contra eos, qui relicta sacrosanctis Ecclesiis, vel aliis venerabilibus locis, legati, vel fideicommissi nomine, dare distulerint; usque adeo, ut etiam in iudicium vocarentur. Tunc enim, & ipsam rem, vel pecuniam, quæ relicta est, dare compelluntur; & aliud tantum pro pœna. Et ideò in duplum ejus fit condemnatio.* Cujus quidem decretum ad quodlibet in distinctè debitum trahit Genuens. *qu. 576.* In aliis procedere negat regulariter Accurs. etiam in fisco, Republicæ, vel in redemptionem captivorum relictis, in *dict. §. mista, verb. Distulerint, & verb. in iudicium.*

429 Post longam etiam pro utraque parte discussionem, à Prælato quietationem † procuratori Ecclesiae factam, in ejus præjudicium non valere, ipse Genuens. defendit, 450. Cui conveniunt assertioni supra jam notata, *num. 117. 118. 143. & 144.*

430 Fisci item privilegium, (qui rem communem † cum alio habens, totam potest vendere, vel pignorrare, *l. 2. C. de comm. rer. alien. l. unic. C. de vend. rer. fisc. cum priv. commun. lib. 10.*) Ecclesiae Genuens. aptat, *quæst. 492.* cum id privato † *dict. l. 2. C. de commun. rer. alien.* aliæque dicti tituli negent.

431 Ecclesia hærede instituta, uxore autem testatoris omnium bonorum usufructuaria relicta; † alimenta solum uxorem, Ecclesiae favore, percipere, asservere Corne. *conf. 112. n. 16. vol. 2. & Paul. de Montepic. in l. Titian, §. Titia, D. de legat. 2.* ejusque relatis, Julian. Vivian. *de jure patron. dict. lib. 2. cap. 5. n. 66.* addens pariter, Ecclesiam usufructuariam relictam, filio hærede instituto, † integrum usum fructum habituram, legitima excepta, si ex ea undè se alat percipere filius possit, eundem allegans Paulum *de Montepic, loco proximo, n. 57.* De quarum assertionum veritate nostrum, nunc disserere non est.

432 Parentis religionem, bonorum saltem in communi capacem professi, † ante naturalem mortem (quantumlibet à jure mortuus reputetur) legitimam filio non deberi etsi interim à monasterio sit alendus, firmavit Glos. *in auth. si qua mulier,* illiusmet decisione, *verb. moriatur, & in auth. de sanctiss. Episc. §. si qua mulier, verb. Persona.* Bart. *in dict. auth. si qua mulier, num. 2.* Cyn. *num. 5.* Castr. *n. 6.* Abb. *conf. 65. ad fin. lib. 1.* Julian. Vivian. *dict. cap. 5. n. 90.* Mantiez. *in leg. 3. tit. 4. gloss. 2. n. 3. lib. 5. novæ reg. collect. Sylvest. in summ. verb. Religio, 6. q. 1. n. 1.* & cum propè innumeris, P. Sanch. *de stat. relig. lib. 7. cap. 10. num. 2.* probabilissimam dicens. Contrariam quoque (fundamento præcipuè textus in *cap. Cum simus, 14. de regularib.*) sectantes inde referens. Utramque similiter, multorum auctoritate vallatam, protulit Didac. Covar. *in cap. 2. de testam. n. 12.* aliique ab ipsis citati protulerunt.

436 Ecclesiae necessitas patroni necessitati † alimentisque præfertur, ut in *prima de privileg. pauper. part. quæst. 42. num. 19.* prædiximus. Ibi quoque relatis ad Julian. Vivian. *dict. cap. 5. num. 122.* qui etiam *num. 124.* de dote Ecclesiae Episcopalem † canonicam portionem defalcandam non esse advertit, ne-

que ejus dotem præscribi: cui dicta jam supra *num. 45. & seqq.*

Thesaurus in Ecclesia juvenus, *illi remanet, nec rectori acquiritur. Ad usufructuarium enim thesaurus non pertinet, *l. Divortio, 8. §. Puto autem, in fin. D. solut. matrim.* Marc. Anton. Genuens. *dict. tract. quæst. 394.* Julian. Vivian. *dict. c. 5. n. 128.*

Beneficiatum verò, *Ecclesiaeve rectorem usufructuario, vel usuario etiam in beneficii proventibus comparari; jam *de priv. pauper. 1. part. q. 4. n. 91. 92. 95. & 96.* supraque *hac eadem n. 16.* notamus.

In concernentibus Ecclesiam, non posse Prælatum *in arbitratorem de jure, & de facto compromittere, tenet Vazq. *de succes. creat. lib. 3. §. 26. n. 52.* quem refert, & sequitur Julian. Vivian. *dict. cap. 5. n. 153.* qui etiam *n. 129.* dixerat; *transactionem cum Ecclesia, factam, invalidam esse, nisi res qua agit, apud ipsam remaneat, adversarius licet possideat. Prædixerantque Accurs. *in l. Cum ii, §. si uni, verb. Transactione, D. de transact. & Andr. Tiraq. de retract. Lignag. §. 1. gloss. 14. num. 67. & seqq.* Transactionem enim per quam res abdicatur, alienationem esse, ceterique consequenter prohibitam his, quibus alienandi potestas interdicitur, ex Decio, & aliis *dict. loco,* præsertim *num. 69.* tradit.

Pars delatori applicanda, si delator non extet, ob Ecclesiae *favorem judici ex officio procedenti applicatur, *ex l. 8. tit. 2. lib. 1. & l. 2. tit. 19. lib. 8. novæ Reg. collect.* In aliis *contrarium, statuente *l. 21. tit. 9. lib. 3. novæ Reg. collect. & notat. ibidem Azbed. num. 1. vers. sino a nuestra Camara.*

Ecclesiae quoque favore *turpitudinem propriam allegare licere, in aliis nequire; diximus in *Axiomatib. & locis commun. jur. lit. T. num. 61. 63. & 64.*

Etsi controversa nimis illa sit quæstio: *Utrum juris patronatus beneficii absque Patroni consensu *permutatio invalida à principio existat, vel Patroni consensu, repugnantiaque invalidetur? A vè consensum à Patrono beneficii possessorem ad illius permutationem requisisse sit satis; vel omninò ejus desideretur consensu?* Quam latè examinant Covar. *practicar. quæst. c. 36. n. 9. & Nicol. Garz. de benefic. part. 1. cap. 3. n. 19. & seqq.*

Si tamen permutatio utilis *Ecclesiae sit, ea efficit utilitas, ut consensu à Patrono requisito, licet non præstito, eovè denegato, repugnanteque Patrono, fieri permutatio possit, ab Episcopoque approbati, ut profitentur Petr. Rebuff. *in pract. benefic. tract. de permutatione, n. 22.* Didac. Covar. *dict. n. 9.* Nicol. Garc. *dict. cap. 3. n. 23. & 28.* P. Leonard. *Les. de just. & jur. lib. 2. cap. 34. n. 198. vers. adverte tamen.* Neque ad id, magnam *Ecclesiae utilitatem Rebuffus, & ab eo allegati, nec Lessius *dictis locis* requirunt; etsi illam desiderent, repugnante patrono, ad permutationis hujusmodi firmitatem, Covar. & Garc.

Celebri itidem, scitæque regulæ legis quoties, *l. 15. C. de rei vindic.* quæ duobus *insolidum rem ementibus, eum præfert, cui res prius tradita est, licet posterior contraxerit. (quam probant, *l. 50. & 51. tit. 5. & l. 14. tit. 13. part. 5.* exornantque, præter Ordinarios ibi, Anton. Com. *variær. tom. 2. cap. 2. de empt. & vendit. n. 20.* concordans allegans, pleneque materiam discutiens, Tom. Ferrat. *cautel. 48. per tot. Avil. in c. 17. Prator. verb. menstrales, Anton. Gabr. lib. 3. commun. opinion. concl. 2. de empt. & vendit. per tot. pag. mihi, 207.* Didac. Covar. *variær. resolut. lib. 2. c. 19. per tot.* Joan. Gutier. *de juram confirmat. 1. part. c. 30. Pileus, quæst. 22.* Guil. Bened. *in repet. c. Raynuntius, verb. Et uxorem nomine Adalassiam, n. 552. p. mihi, 107.*) Ecclesiae favor *se opponit: secundò enim emptori cui res tradita est, Doctorum communis, & incussa resolutio Ecclesiam præfert, ut (ex Franc. Viv. *commun. opin. verb. Vendens,*

dens, seu donans, Soar. lit. C. n. 154. & seq. & aliis) notat Baltax. Thomaf. tract. 10. suorum tract. tit. 10. de specialib. seu privileg. pia caus. cap. 147. num. 230. traduntque cum multis aliis, Didac. Covar. dict. cap. 19. um. 2. Gomez. dict. nu. 10. col. 4. ad fin. vers. Nunc vero, & Ex eo, quod in Ecclesiam absque traditione dominium transeat, jam supra, n. 125. advertimus, quo in casu priorem emptorem, secundo cui res tradita est præferendum, legalis ratio, ipsique dictitant.

Alia ex dictis in minorum, universitatis, libertatis, militiæ, & Clericorum, favorem, supplere licet. Putabamque etiam alia posse suppleri, ex Lelio de Zanchis, quem de privilegiis Ecclesiæ scripsisse allegationibus didiceram, ad manus namque meas nondum his jam scriptis pervenerat. Diligenti verò à me ejus perquisitione facta, cum illum reperissem: non me usque tunc latuisse pœnituit. Nihil enim commune, pleraque, quæ pertractat, cum Ecclesiæ privilegiis, licet ea privilegia nominet, habent. Censoris vices teneat alius nobis hæc dixisse sufficiat.

Utum clerici & ecclesiasticæ personæ, quas Doctores nominant, Ecclesiæ nempe servientes, in ea manumissi, illius Officiales, Rustici, aut Coloni, publicè pœnitentes, aut noviter ad Catholicam fidem conversi, miserabiles dicantur? Legis nostræ unicæ privilegio gaudeant? Quibusque aliis.

S U M M A R I U M.

- 1 Clerici in pauperum, & miserabilium numero reponuntur. Contra numero 26. & seq.
- 2 Ecclesiæ servientes, in ea manumissi, illius Officiales, Rustici, aut Coloni, publicè pœnitentes, & similes, an Ecclesiasticæ, ac miserabiles, personæ sint? Forique legis nostræ unicæ, C. quando Imper. inter pupil & vid. privilegio gaudeant? & n. 34. seqq.
- 3 In criminalibus etiam fori hanc electionem personæ Ecclesiasticæ habent, & n. seqq.
- 4 Injuria Clerico facta, Ecclesiæ, ipsique Deo O M. facta censetur. Intellige ut n. 84.
- 5 Persona dignor re est. Privilegium rei Ecclesiasticæ concessum, personæ Ecclesiasticæ competit ibid.
- 7 Propter immanitatem criminis, fori hæc electio datur.
- 8 Sacrilegium in Ecclesiæ ministros putatum, an cæteris gravius sit?
- 9 Sacrilegium in Ecclesiæ ministros commissum, capitali pena, gravissimoque mortis genere punitur.
- 10 De sacrilegii pœnis remissivè.
- 11 Ex severitate pœnæ delicti gravitas cognoscitur.
- 12 Sacrilegus Sacerdotis, vel ministri Ecclesiæ percussor, an læsæ majestatis reus dicatur? & numero 48. & seqq.
- 13 Principis ministerium, Senatoremvè, offendentem, an læsæ majestatis reum leges decernant? & n. 49. & seq.
- 14 Sacerdotes apud Ægyptios, Ministri, Consiliarii que Principis existebant, penes quos, summa post Principem residebat potestas, magna que semper reverentia habiti sunt.
- 15 Læsæ Majestatis crimen in Principis tribunali discutitur.
- 16 Lex Si quis in hoc genus, 10. C. de Episc. & Cleric. novè perpenditur discutitur, & explicatur. Et n. 60. & seqq. usque ad 82.

Valasco Paup. de Priv. Tom. II.

- Vices regis gerentes, hodiernique Senatores, an in Rectorum provinciarum loco successerint? ibi.
- 17 Rector provinciarum summam post Principem potestatem habet.
  - 18 Et an eandem quam Princeps, habeat? & n. seq. Præses, Rectorque provinciarum, idem sunt, unusque pro alio sumitur, dict. n. 18.
  - 19 Senatus, Regis audientias, Præsidesque constituendi, quæ præcipua causæ fuerint.
  - 20 Tota hodie Castellana ditio in duas tantummodo provincias partitur. Oliman, & in quot provincias partita fuerit. n. seq.
  - 21 Provincia non brevi circumscribitur, sed longissimo spatio protenditur.
  - 22 Magistratum Romæ, an Præsides provinciarum, vice, & officio fungerentur. In Magistratum Romæ locum Senatores hodierni successisse videntur, ibid.
  - 23 Ab Episcopi sententia ad provinciarum rectorem, vel Præsidem olim appellatio dabatur. Quid hodiè num. 82.
  - 24 Gallæci pro Curia (ut dicunt) causa, an & adversarios ad Vallosoletanam Cancellariam trahere valeant. Intellectus text. in l. 4. tit. 1. lib. 3. novæ Reg. collect. ibid. & num. seq. & num. 83. & seqq.
  - 25 Ab equite armata militiæ, ad celestis militiæ equitatem argumentum procedit.
  - 28 Clerici fortunati, divites, & potentes reputantur, & in eos tanquam in potentiores, alienationem, vel cessionem, fieri, jura vetant.
  - 29 Intellectus, cap. Sacerdos, 9. in ordin. 1. quæst. 2. & cap. Quod autem 3. in ordin. 23. quæst. 7.
  - 30 Paupertas, (ut naturalis in homine qualitas) præsumitur.
  - 31 In clerico, beneficiato præsertim, non præsumitur. Qui dives potius, proque duobus victum habere censetur.
  - 32 Ad sacros ordines promoveri pauper non debet, nec aliter quam ad beneficii, vel congrui saltem patrimonii titulum.
  - 33 Beneficiatus non ideo pauper dicitur, quod integrum, & absolutum dominium in beneficii fructibus non habeat.
  - 36 Causæ colonorum rusticorum, vel ad tempus Ecclesiæ servientium, ad forum Ecclesiasticum non pertinent.
  - 37 Nec publicè pœnitentium.
  - 38 Et an, & quando ut miserabiles, fori Ecclesiastici, vel principis sæcularis electionem habeant hi? aut conversi de novo ad fidem.
  - 39 Statutum intra statuentium terminos, in generaleque argumentum trahi nequit.
  - 40 Limitata causa limitatum producit effectum, arcataque potentis causæ, arcari quoque effectus debet.
  - 41 Fundamento destructo, inædificatum corruat, necesse est. Ex falsisque proveniunt falsa. Supposito, vel antecedenti falso consequens stare non potest. ibid.
  - 42 Unusquisque in suo foro tam civili quam criminali causa conveniendus est. & n. seq.
  - 43 Casus quos Curia vocamus, à legibus regis designati numerantur. & n. 65.
  - 44 Formæ quidquam addi, vel detrabi nequit, neque in melius quidem, aut identitatis ratione.
  - 45 Lex prohibitive loquens, formam incommutabilem inducit, etiam clausula, decretovè irritanti non adito. Quod si existat fortius urges.
  - 46 In correctoriis, & exorbitantibus, nec similitudinis, vel identitatis, imò nec majoritate rationis, etiam quod summæ æquitatis nitatur, extensio admittitur.

47. *Negation, dictioque Tantum, sunt malignæ naturæ, omnimodam, litteræ adhesionem desiderant, & aliter fieri posse negant, quamlibet extensionem, immutationem excludunt.*
48. *Sacrilegium in Clericum patratum, an & quando contra Dei Religionem, vel contra virtutem observantiæ esse dicatur.*
Injuria illata Clerico, ex natura rei, jure,posito secluso, an sacrilegium sit? ibid.
Pro violenta in Clericum manuum injectione, an & quando excommunicatio incurritur? ibid.
49. *Principis, aut Papæ legatus, Vicarius, Consiliarius, vel Senator pars corporis Principis dicitur.*
50. *Legatum, Vicarium, vel Consiliarium Principis privato offendens odio, læsæ majestatis crimen non incurrit.*
Intellectus text. in l. Quisquis, §. C. ad leg. Jul. Majest. & in leg. 1. tit. 16. part. 2. ibid.
51. *Episcopum offendens, an læsæ majestatis crimine, aut capitis Felicis, de poen. libr. 6. tentat. reum.*
53. *Intellectus textus in cap. Si quis suadente, §. Qui autem. 17. quæstione 4. & numero seqq.*
54. *Pœnam capitalem Canonica sanctio non novit neque illam, pro atrocissimis etiam criminibus, imponit.*
55. *Cum de mortis pœna Canones mentionem faciunt, non de naturali temporalivè morte sed de spiritali intelligunt.*
56. *Si inter Canonicas sanctiones aliqua juris civilis mortem naturalem imponens inserta à Gratiano reperitur: non ideo Canonici juris dispositionem inducit.*
57. *Gratiani lapsus notatur. & num. 59.*
58. *Non plus est in referente, quam in relato, nec referenti creditur, si de relato non constat.*
60. *Sacrilegii pœna non semper eadem.*
Sacrilegi loco est, divinæ; vel humanæ legis transgressor. ibid.
61. *Clerici percussor qualiter puniatur.*
Intellectus legis Si quis in hoc genus, & in auth. Sed novo jure, C. de Episc. & Cleric. ibid.
63. *Læsæ Majestatis reus capitali pœna plectitur.*
Deque hujus delicti pœnis remiss.
64. *Pœna culpæ respondere debet.*
66. *Numeratio casuum alios excludit.*
67. *Ecclesiasticus pro injuria sibi illata potest adversarium laicum coram Ecclesia illius fori judice convenire.*
Limita & intellige, ut num. seq.
68. *Per verbalem injuriam Clerico factam, sacrilegium non committitur.*
69. *Sacrilegii criminis cognitio, mixti est fori.*
70. *In mixti fori criminibus, etiam inter laicos, Judex Ecclesiasticus est competens.*
72. *Præsidium, rectorumque provinciarum incumbit muneri provincias, ditionesque suas vitis purgare, & delinquentes punire.*
73. *Præsidium; vel Rectorum provinciarum locum an hodierni Prætores, vel correctores teneant? & an Civitas, loco, Provinciæ sit?*
74. *Provinciarum Præsides an, & in quibus exilioris potestatis extiterint, quam hodierni extant Prætores?*
75. *Præsidium potestas à Justiano adaucta.*
Regalium Auditoriarum, vel Senatus præses, & Auditores, in Quæstoris, Præfectorumque sacri Palatii locum successisse videntur. ibi.
Appellatio olim à Præsilibus ad Præfectorium, Quæstorisque sacri Palatii judicium deferebatur. ibi.
76. *A Senatu, sacrovè Auditorio appellari nequit.*
Senatus, principis induit personam ibi.
77. *A Senatus sententia supplicatio, quemadmodum*
- ab inferiorum Magistratum appellatio proponitur.*
78. *Castellæ Magistratus, sive Prætoris Præfecti non omnes Senatoria dignitate donati sunt, ut Hispalenses, & Gallæci, quibus Regii diplomatis usus concessus non est.*
79. *Appellare, vel supplicare, an & quando à Præfectis prætorio Gallæciæ liceat?*
80. *Senatoria potestas toti Senatui, non singulis datur.*
81. *A Proregis sententia, ad Senatum appellatur, non ad ipsam supplicatio interponitur; proque Delegato habetur.*
82. *Intellectus text. in auth. de sanctiss. Episc. §. Si quis contra. coll. 9.*
83. *A Judicibus ordinariis, ad alios quandoque ordinarios Regiæ leges appellationem concedunt.*
84. *Interpretatio text. in l. 4. tit. 1. lib. 3. novæ Reg. collect. & num. seqq.*
85. *Qualitatis à lego requisitæ, ut ejus dispositio locum habeat, probari existentia debet.*
87. *Simpliciter nobiles, vulgo Hios dalgo, à qualificatis nobilibus, excellentioribus nempe, & illustrioribus distinguuntur.*
88. *Olim non modo pro illustris viri noce Principem in prima cognitione; inferiore judice delicto, adire non dabatur. sed pro sui ipsius filii veneno interfecti, sic prosequenda, & investiganda concedere; supra leges divas Augustus reputavit.*
90. *Sacrilegium tanto damnabilius est quanto sanctior persona, in quam committitur.*
91. *Percussor Episcopi, diversis, quam simplicis Clerici percussor pœnis afficitur.*
92. *Crescente delicto, pœna quoque crescere debet.*
93. *Cardinalis severioribus pœnis, quam Episcopi puniatur percussor.*
94. *Pro vulnere Religioso inflicto, an Monasterium adire in prima causæ cognitione Principem valeat?*
95. *Qua moderatione, quo animo, & mente criminales causas Ecclesiastici agitare aut prosequi debeant? remissivè.*
96. *Clerici laicis præferuntur, si cum eis aliquo in negotio, vel actu concurrant.*
98. *Clericorum testimonium, laicorum prævalet; tantumque quatuor Clericorum, quantum sex laicorum valet, & tabellionum vicem ubi non adsunt, supplet.*
98. *Militum privilegiis, in casibus utrisque aptabilibus, Clerici gaudent.*
99. *Clerici litibus non vexandi, eorumque causæ celeriter sunt expediendæ.*
100. *Efficiuntur per clericatum nobiles.*
101. *Palinodiam non cantant.*
102. *Pro causæ civili in carceribus non detinentur.*
Ampliatur n. 104.
103. *Neque inopia laborantes, honorum cessionem facere astringuntur, etiamsi minorum Ordinan sint, si Altari, vel Ecclesiæ deserviant.*
105. *Pro represaliis non detinentur.*
106. *Neque obsides dari possunt.*
107. *Neque ob quamlibet necessitatem a parentibus vendi, aut pignorari: cùm alii possint.*
108. *Juramentum calumniæ præstare non tenentur cùm debeant alii.*
109. *Differentia, & natura juramenti malitiæ, calumniæ & veritatis remissivè.*
110. *Ob crimen læsæ Majestatis à parente commissum, non in persona, aut bonis Clerici, quemadmodum ceteri filii puniuntur.*
111. *Pœna sanguinis non plectuntur.*
111. *Per procuratorem defendi possunt, etiam in delicto, pro*

- pro quo sanguinis pœna statuta : cum alii nequeant. & num. seq.
- 114 Filius ingratitude causam committens, exheredari à patre potest.
- 115 Clericus, vel Monachus effectus ex designatis, non utique.
- 116 Per clericatum, aut Religionis ingressum, illegitimi legitimantur, parentibus succedunt, & omnem maculam Clericatus, aut Religionis ingressus abstergit.
- 117 Ceteri illegitimi à successione paterna arcentur.
- 118 Donatio à patre filio Clerico facta, non retractatur. Per Clericatum, aut Presbyterium patria potestas non dissolvitur. ibid.
- 119 Aliis in parentum existentibus potestate, invalidè ab eisdem donatio fit.
- 120 In causa pecuniaria fidejussorem judicio sisti, vel judicatum solvi, non præstant Clerici, sed simplicem, cum bonorum suorum hypotheca, cautionem. Alij contra num. seq.
- 122 Fidejussor judicio sisti, ejus qui Clericus est effectus, fidejussione liberatur.
- 123 Filius Clericus, absque patris auctoritate, in judicio comparere potest. Alij nequeunt, & num. seq.
- 125 Cum duobus testibus in præsentia Parochi testantur Clerici.
- 126 Maxima in aliis solemnitas desideratur.
- 127 An à servitute Clericatus liberet? Libertumque à libertorum operis?
- 128 A seculari jurisdictione exempti sunt Clerici. De materiaque remis.
- 129 Statutis laicorum non ligantur.
- 130 Litis consortibus ad judicem Ecclesiasticum aditum præstant Clerici, si individua causa sit, tam in criminali, quam civili.
- 131 An & à quibus muneribus Clerici, ipsisque servientes sint immunes? remis.
- 132 Minorum Ordinum Clerici (forma sancti Concilii Tridentin. sessio. 2. c. 6. de reformation. servata) omnibus privilegiis, quibus Sacrorum Ordinum, gaudent.

QUÆSTIO IX.

Questionem hanc à præcedenti solutionem capere : primò, qui illam viderit, judicabit aspectu; Diversa tamen, & in civili, & in criminali utriusque ratio adest, quæ præcipuam desiderat questionem; & separatam esse congruit, ne & præcedenti plus oneris, longitudine adjiceremus; & ne hujus pariter insertio obscuriorem illius redderet decisionem.

Partem igitur affirmativam † in clericis, civili in causa, suadent textus; in cap. Sacerdos, 9. in ordine, 1. quæst. 2. & in cap. quod autem, 3. in ordine, 23. quæst. 7. qui in pauperum numero Clericos reponunt: eosque per eadem jura miseros, & pauperes profitetur Carol. de Graf. de effect. Cleric. in prælud. n. 422. & 424.

Nec Clericos modo, sed alias quoque personas, quas Ecclesiasticas † Doctores nominant (Ecclesiæ veluti servientes, in ea manumissos, illius officiales, rusticos, aut colonos, publicè pœnitentes, & similes) miseras dicunt, eisque (ut Ecclesiasticis) legis nostræ unica, Cod. quando Imperator inter pupill. & vid. forique privilegium competere aiunt Speculator in titul. de instrum. edit. 2. Nunc vero aliqua, n. 62. Innocent. in cap. significantibus, n. 1. & seqq. de offic. & potest. judic. deleg. & ibid. Imol. n. 19. usque ad 23. Butr. n. 22. Sylvest. in summ. verb. Miserabiles personæ, Francisc. Carrasc. de casib. Cur. n. 58. Fundamento nixi textus in cap. Eos, 6. vers. In Ecclesia quoque manumissos, 87. dist. in cap. Ecclesiarian, 69. in ordine, 12. quæst. 2. in cap. Aliud, 34. in ordine, 11. quæst. 1.

In criminalibus † pariter, Ecclesiasticas personas fori electionem habere, proque sibi injuria illata reum laicum ad principis tribunal in causæ congressu deferre posse firmarunt Vivius decis. 27. n. 3. l. 1. Vincent. de Franc. decis. 597. ita sæpè judicatum referens, Marc. Anton. Genuens. in practicabilib. Ecclesiast. tricen. 22. quæst. 634. n. 3. Joan. Mar. Novar. in praxi elect. & variation. fori quæstion. 31 n. 2. sect. 1. Joann. Vincent. de Anna. Allegation. 146. per tot. lib. 2. & ibid. ejus additionator. Fab. de Ann. Tribus moti rationibus, præcipua verò textus in cap. 2. ad fin. de foro compet. & in cap. Accusatio, 15. 3. Unde & Dominus, 2. quæst. 7. Probantium, † injuriam (de Clericis namque in specie loquuntur (Ecclesiæ factam censei. Quam Alexandri Papæ auctoritas, epistol. 2. relata, in c. Nulli, in fin. 3. quæst. 2. fortiore reddit. Dominum (iniquum) crucifigunt, qui eum in Sacerdotibus suis persequuntur. Pelagii, Benigno Archiepiscopo epistol. 2. translata in cap. Omnis, qui gemebat, 36. in ordine, 7. quæst. 1. dicentis, Qui enim prosequuntur Domini Episcopos, eosque de civitatibus ad civitates transire compellunt: non eos tantum persequuntur, quam Dominum nostrum Jesum Christum, cujus legatione funguntur, & Anacleti, ad Episcopos Italiæ, epistol. 2. contenta in cap. in novo 21. dist. limilia recitantis verba. Nec longè Statius adest, in epistol. dedicator. ad Bascent. dum ait: Nam qui bona fide Deos colit; amat & Sacerdotes.

Præterea si pro Ecclesiæ bonis (hujus partis sequaces dicunt) illud competit privilegium: fortius pro Ecclesiastica persona competet, cum persona † dignior res sit, justissimè, D. de ædilit. edict. privilegiumque pro rebus Ecclesiasticis competens personæ etiam Ecclesiasticæ concedatur, cap. Ecclesiarum servos, 12. quæst. 2. c. fin. de vit. & honest. clericor. Et hoc secundum illorum argumentum.

Tertium ab specialibus constitutionibus formant, Quibus generalis quoque Imperatorum Arcadii, & Honorii auxiliatur sanctio, † in l. Si quis hoc genus, 10. C. de Episc. & Cleric. sic statuentium: Si quis in hoc genus sacrilegii proruperit, aut in Ecclesias Catholicas irruens, Sacerdotibus, & ministris, vel ipsi cultui, locoque aliquid importet injuriæ: quod geritur, à provinciæ rectoribus animadvertatur. Atque ita provinciæ moderator, Sacerdotum, & Catholica Ecclesiæ ministrorum, loci quoque ipsius & divini cultus injuriam capitali in convictos, seu confessos reos sententia noverit vindicandum. Nec expectet ut Episcopus injuriæ propriæ ultionem deposcat, cui sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit. Sitque cunctis laudabile factas atroces Sacerdotibus, aut ministris injurias, veluti crimen publicum persequi, ac de talibus reis ultionem mereri.

Si enim propter immanitatem criminis † hujusmodi favori, forique privilegio locum jura quoque regia fecerunt, in l. 5. tit. 3. part. 3. abaque jam suis perpensa locis; & in hac pariter inferius perpendenda quæstione: quod immanius, quam in Ecclesiæ ministros commissum, omni detestabile jure, severissimeque punitum. Et si namque grave facinus sacrilegium sit: longè gravius cæteris, † quod in Sacerdotes, Ecclesiæque ministros patratum Justiniani Imperatoris auctoritate, D. Thomæ, 2. 2. quæst. 99. n. 3. in respons. & Joan. de Turrecrem. in cap. 3. 17. q. 7. docet Tiberius Decian. tractat. criminal. libro sexto, c. 1. n. primo, & c. 33. n. 1. & 3.

Sacrilegos autem non modo capitali pœna † Imperatores feriunt, in d. l. Si quis in hoc genus: sed mortis gravissimo genere punitos refert, Ulpianus, in l. Sacrilegii, 6. D. ad leg. Jul. pecul. Scio (inquit) mul-

ros etiam ad bestias damnasse sacrilegos, nonnullos etiam vivos exussisse, alios vero in farcas suspendisse, deque hujus criminis pœnis † præter assignatas in cap. Presbyterorum, cap. qui Presbyterum, cum quatuor sequentibus, 17. q. 4. in cap. Quisquis per dolum, 22. in ordin. 24. quæst. 3. in cap. pervenit, 1. in ordine 13. de appellationibus. In cap. in quibusdam, 12. §. Sacri, de pœn. & auct. Sed novo jure, C. de Episc. & Cleric.) videre licet Follerium in præct. crimin. cap. 17. n. 1. & seqq. Jodochum, in præct. crim. cap. 111. rubr. de sacrileg. n. 11. de seqq. Petrum Gregor. syntagmat. jur. lib. 33. cap. 15. rubr. de pœnis veri sacrileg. num. 4. & seqq. & cap. 16. Tiber. Decian. tract. crimin. dict. lib. 6. cap. 31. per tot. cap. 32. & latius cap. 34. Prosp. Farin. de furt. quæst. 172. n. 1. Jacob. Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 4. casu 388. n. 6. 11. & 16. & Leonardum Læf. de instit. & jure, lib. 2. cap. 45. dub. 4. n. 21. qui apud Ethnicos in sacrilegos pœnas recenset.

11 Ex quarum severitate, delicti quoque gravitas cognoscitur, juxta tradita à nobis in Axiomatib. littera A. n. 572. & considerat in specie Carol. de Graf. de effectib. clericat. effect. 1. n. 593. & seq. Inter quas, ab Ulpiano, in d. l. Sacrilegii, relatæ, majestatis læsæ † crimini correspondent Sacrilegus enim Sacerdotis Ministrivè Ecclesiæ percussor, læsæ Majestatis reus judicatur ab Innocentio II. in cap. Si quis suadente, 29. §. Qui autem, 17. q. 4. Qui autem (inquit) de Ecclesia vi aliquem exemerit, vel in ipsa Ecclesia, vel loco, vel cultui Sacerdotibus, & Ministris aliquid injuriæ importaverit? adinstar publici criminis & læsæ majestatis accusabitur. Profitenturque Petr. Gregor. syntagm. Juris, lib. 33. de cap. 15. rubr. de pœn. n. 1. relatus à Farin. d. q. 172. n. 1. Carol. de Graf. d. effect. 1. n. 593. mendosè Gigante adducto Tiber. Decian. d. lib. 6. cap. 32. n. 2. Idque Jure optimo, cum Altissimi sint ministri, ejus (ut diximus) typum vicemque gerentes. Principisque ministrum, Senatoremvè offendentem, † leges Majestatis læsæ reum decernant, l. Quisquis, 5. in princ. C. ad leg. Jul. Majest. & l. 1. tit. 16. part. 2. Apud multasque & benè institutas nationes (Ægyptios præcipuè) Sacerdotes, Principis Ministros, † & Consiliarios constituunt. Penes quos, summam post principem imperii potestatem existere; Regiæque vectigalia, tripartita, primam. Sacerdotibus; aliam, Principibus; tertiam, militibus, bellisque deservire, Diod. Sic. prodit, rerum antiquar. lib. 2. cap. 3. Ægyptii, inquit, vectigalibus trifariam partitis, priorem portionem percipit Collegium Sacerdotum, magna apud incolas auctoritate. Paucisque interjectis: Adsunt enim gravibus in rebus hi semper consilio, atque ope Regibus. Et ibi: Hi omnes immunes sunt secundumque post Reges honoris, dignitatisque locum tenent. Qua etiam de re celebris est lex 50. tit. 6. part. 1.

12

13 Læsæ autem Majestatis reum † Principis tribunal in prima causæ cognitione, ejusque congressu, subterfugere non posse, ex d. l. 5. tit. 3. p. 3. apparet, & consequenter, nec Sacerdotes, quemadmodum, nec Regnum Ministros ostendentes; imò & à fortiori.

14 Idque ipsum † decernere Arcadium, & Honorium Imperatores voluisse videntur, dum in dict. l. Si quis in hoc genus provinciæ Rectores hujus delicti vindices constituunt; in quorum hodiè locum vices Regum gerentes, Senatoresque successisse quoque videntur. Cum & provinciarum Rectores † summam post Principem (cujus immediatè personam gerunt) potestatem in provinciis habeant, Ulpiano in l. Præses provinciæ, 4. D. de offic. Præsidi. dicente: Præses provinciæ majus Imperium in ea provincia habet, omnibus post Principem. Imò & eandem cum Principe Præsidem, Rectoremvè provinciæ (idem enim sunt,

15 † unusque pro alio indistinctè sumitur, ut id obiter

admoneamus, ex l. 1. & 2. C. de offic. Rector. provinciæ, ne cætera passim occurrentia prosequamur) potestatem habere, non separatam (quemadmodum, & antiqui habebant Magistratus Romani, hodiernivè Senatores habent:) frequens Claudii vox, Senatus consulto probata Augustique decreto (ut relator est Cornel. Tacit. annal. lib. 12.) apertè demonstrant. Eodem anno, inquit sapius audita vox Principis: Patrem vim rerum habendam à Procuratoribus suis judicaturum; ac si ipse statuisset. Ac ne fortuito prolopus videretur, Senatus quoque Consulto cautum plenius quam antea; & uberius. Nam Divus Augustus apud equestres, qui Ægypto Præsidebant, lege agi, decretaque eorum proinde haberi, ac si Magistratus Romani statuisset. Mox alias per provincias, & in urbe pleaque concessa sunt, quæ olim à Prætoribus nesciebantur.

Quæ namque olim Præsides constituendi, provinciasque designandi, causa extitit: eadem postmodum Senatores, Regia tribunalia, ditionesque præscripsit. † Provinciarum nempe dignitas, amplitudo, & subditorum utilitas; ne longissimi sæpè itineris peregrinationem, ut Principem adirent, & corporis, & sumptuum rerumque familiarium detrimen- to, perferre cogentur, sacri Auditorii mutuata Præsidibus potestate. Providente sic Justiniano, in Novell. const. 24. coll. 4. tit. 3. de Præside Pifidie, cap. 5. Sed ad ipsum deferatur in sua provincia interposita appellatio, & ipse de ea cognoscat in habitu sacri Auditorii (cōonestamvis etenim Magistratum hoc etiam) & perfectam illi formam imponat, non remittendam ad hanc aliam urbem; ne fortè parvis de causis magnas bonorum suorum perturbationes, & damna litigantes sustineant. Ex eoque totam hodiè Castellanam ditionem † in duas partitam provinciis, duobus Præsidibus subjectas, Vallisoletano, & Gran- tensi, dispositione legis 1. tit. 5. lib. 2. novæ Reg. collect. constat, advertitque Parlador. sesquicent. quotidianar. differen. different. 101. num. 6. Provinciam enim non brevi spatio † circumscribi, sed differti longissimo, multoque latiori, quam tota hodiè protendatur Castella. Quippe quæ antea latissima Regna extabant; à Romano Imperio subacta, in Provincias mutata sunt, universumque non Castellæ tantum; sed Hispaniæ Regnum, Provinciam unam effecerint, ut apud Ulpianum videre est, in l. Relegatorum, 7. §. Interdicere, versic. Sed Imperator noster, D. de interdictis, & releg. aliaque sic pariter nominavit, Africam, Macædoniam, Bithyniam, Cretam, Galliam, & cætera, ut tradit (plurima in confirmationem ex lib. 7. Pauli Man. de legib. Roman. adducens) Ambros. Calepin. verb. Provincia, & ostendit Martianus in l. 3. D. de offic. Assessor. & Ovid. Fastor. lib. 1. dum ait:

Redditaque est omnis populo Provincia nostro.

Tamet si non semper idem indistribuenda Hispania à Romanis servatus modus. Namque Vespasiani temporibus in tres Provincias divisa, Bœthicam, Lusitaniam, & Tarracanensem. Trajani tempestate in sex Provincias tributa, Bœthicam, Lusitanicam, Carthaginensem, Tarraconensem, Calæciam, atque Mauritaniam, Tingitanam, ut tradit P. Joan. Marian. de reb. Hispan. l. 4. & 5.

Easque provincias Præsidibus committebant regendas, veluti (præter jura relata) Justinianus prodit, d. novell. 24. coll. & tit. cap. 1. Qui omnium Magistratum Romæ † (in quorum hodiè locum Senatores successisse videntur) vice, & officio fungebantur, ut Proculus, in l. Sed licet, 12. D. de offic. Præsidi. ait: Sed licet is, qui provinciæ præest, omnium Romæ Magistratum vice, & officio fungi debeat, &c. & ut in l. Ex omnib. 10. D. eod. tit. Hermogenianus. Ex omnibus causis de quibus, vel præfectus urbis, vel

Præfatus Prætorio, itemque Consules, & Prætores, cæterique Romæ cognoscunt: Correctorum, & Præsidum provinciarum est notio. Omnia enim (ut Martinianus cod. quoque in l. Omnia II. D. ipso titul.) provincialia desideria quæ Romæ varios judices habebant; ad officium Præsidum pertinent.

Eaque Præsidis, aut Rectoris provinciæ majestas; ut in causis civilibus, ab Episcopi † sententia, ad eum appellatio daretur: quam si confirmasset; ulterior denegabatur appellatio, statuente sic Justiniano in *auth. de sanctiss. Episc. & si quis contra, coll. 9.* & notat Azo. in *summ. C. d. Episc. & Cleric. num. 14.*

Pro sacrilegio ergo in Clericos commissio, vindictibus nominatim provinciæ Præsidibus constitutis: Regios Senatores (quos in provinciarum Præsidum locum successisse probant superiora) constitutos videri: ad eosque ordinariis iudicibus prætermittis, pro injuria illa vindicanda, juxta legales sanctiones, recurrere læsum posse; asserendum videtur.

Validum præterea opinioni huic robur accedat, ex *l. 4. titul. I. lib. novæ Reg. collect. statuente: † Si alguno quisiere emplaçar a algun Concejo, o vezino del, por algun caso de Corte; que lo pueda emplaçar ante los dichos Governador, y Alcaldes mayores, y no ante los nuestros Presidente, y Oydores de la Audiencia de Valladolid, ni ante los nuestros Alcaldes del Crimen. Salvo si el caso fuere de grande importancia, assi como sobre bienes de mayorazgo, o sobre vassallos, o fortaleza, sobre muerte, o feridas de Cavallero principal, o sobre otros semejantes casos. Ca entonces, sea en eleccion del autor, o acusador, intentar, o proseguir la causa ante los dichos nuestros Governadores, y Alcaldes mayores en la dicha nuestra Audiencia, Corte, o Chancilleria. Quæ cum pro morte, aut vulnere equiti inflicto, similivè casu, primum iudicem senatum concedat, pro reali injuria Clerico, Ecclesiæque ministro illata, idem jus statuisse videtur. Siquidem ab æquitate armatæ militiæ, † ad cœlestis militiæ equitem (id est Clericum) argumentum valere; frequens confirmet assertio, quam & comprobamus in *Axiomatib. nostris, lit. A. numero 481.**

Sed licet pia, & juridica præcedens videatur opinio, veriore tamen, * ac tenendam, in civili, & criminali causa contrariam iudico. Namque vel miseræ conditionis ratio ad hoc fori privilegium, vel criminis immanitas aditum præbeat necesse est, ex *dict. leg. nostra unic. Regiisque jam citatis. Ecclesiasticum verò statum miseram conditionem inducere, dicit nemo: quodlibet crimen, etiam reale, in personas Ecclesiasticas commissum, huic remedio locum facere: Jura crimina designantia, pro quibus ad Principem in causæ congressu licet convolare; firmare non patiuntur. Clarius ostendamus utrumque, adversa quæ propulsemus oportet.*

Miserabilium numero Eccles. * regulariter, de jureque non contineri, neque ut miserabilem fori hoc privilegio uti: satis præced. quæst. dicta probant. Quare, neque Ecclesiast. personam quod Ecclesiastica sit (inde enim Ecclesiasticas personas favorem hunc contrariæ partis assertores deducunt) eo gaudere, in necessariam consequentiam venit. Ita sustinent (in fortioribus etiam Neapolitani regni constitutionis terminis, ad *legis nostræ unicæ* beneficium Ecclesiam cum miserabilibus admittentis; eaque existente. Ecclesiasticam personam pro suis, Ecclesiæ rebus agentem, ad regiam Curiam adversarium in prima causæ discussione trahere non posse) profitenturque Matthæ. de Afflict. *decision. 257. numero 2. & in const. Regn. Statuimus, 2. numero 13. versic. Data, Niger. in cap. Regn. Quoad decretum, numero 19. Marcel. Cal. de modo articul. glos. 1. n. 88. Vincent. de Ann. alog. 147. prout eos refert, eorum sententiam probans, Joan. Mar. Novar. in praxi elect. & variation. fori, sect. 3. quæstion. 2. per tot. & quæst. Valasco de Priv. Paup. Tom. II.*

II. numero 5. Marc. Anton. Genuens. in *practicabil. Ecclesiast. tricenar. 22. quæstion. 634.* & diximus jam de privilegio pauper. I. part. quæst. 52. à numero 24. cum seqq.

Tantum enim à pauperie, miseravè conditione Clerici absunt: (de illis enim præcitati loquuntur) ut potius fortunati, * potentes, ac divites reputentur, & in eos, tanquam in potentiores alienationem, vel cessionem fieri jura vetent; factamque, veluti fraudulentam, infectam reddant. Observant sic Bart. in *l. 1. in fin. D. de alien. judic. mut. caus. fact. Bald. in l. Stipendia, num. 3. C. de procurator, Iurrecr. in capit. Sancta, 2. quæst. 7. num. secundo Anchar. in capit. 2. n. 4. de alienat. judic. mut. caus. fact. ubi est textus, Hieronym. Gig. de pensio. quæstion. 22. numero 13. Jul. Clar. sententiar. lib. 4. in §. Emphyteusis. quæstion. 22. ad fin. versic. Personæ autem potentiores, Ildesons. Montalu. in *l. 7. titul. 31. part. 2. glos. unic. colum. 3. per tot. Roland. à Vall. conf. 38. à num. 27. ad fin. lib. 2. Marc. Anton. Natt. conf. 474. num. quadragesimo nono volum. 2. & consil. 350. numero undecimo libro tertio. Marcabr. conf. 82. num. 88. Vincent. Carot. de excus. 2. part. quæstio. 39. num. 1. & 2. quorum plerosque refert Carol. de Graf. de effect. clericat. effect. 34. num. 1. Joseph. Mascard. de probation. conclus. 558. num. 19. & 20. Bellet. disquisit. Cleric. part. I. tit. de disciplina Clericali, paragrapho duodecimo numero 24.**

Quæ & satis tutam opinionem hanc præstant; & argumentis contrariis) quo ad hanc primam partem) responsum parent. Neque enim *text. in dict. cap. Sacerdos, * & in cap. Quod autem, in contrarium, num. 1. 29* adducti, Caroli de Grassis sententiam aut illationem probant. *Textus* namque in *dict. capit. Sacerdos* de eo solum Clerico, qui vel Ecclesiæ suæ dicavit, vel pauperibus distribuit, voluntariè paupere effecto, loquitur: *Textus verò in dict. cap. Quod autem, pauperem Clericum esse debere ait, bonorum Ecclesiæ dispensatorem, non dominum, pauperumque compauperem. Itaque, si Ecclesiasticarum personarum obligationem respiciamus; pauperum compauperes (ut textus inquit) esse debere, fatebimur: si veritatem; divites, ac potentes, ut jam relatæ autoritates monstrant, & deplorat, Hieronym. epist. ad Nepotianum Nonnulli enim (inquit) sunt ditiores monachi, quam fuerant sæculares; & Clerici, qui possideant opes, sub Christo paupere, quos sub locuplete, & fallace diabolo non habuerant, ut suspiret eos Ecclesia divites, quos mundus tenuit ante mendicos. Eaque pro Clericorum divitiis præsumptio; ut naturalem paupertatis præsumptionem vincat. Etsi enim paupertas, ut naturalis * in homine qualitas, præsumatur (quemad- 30 modum de privileg. pauper. I. part. quæst. 5. numero vigesimo-secundo. ostendimus) non tamen in Clerico, * præsertim beneficiato, quem divitem præsumi, 31 proque duobus habere victum, tenet Seifel. in leg. si constante, numero trigesimo Digestis solut. matrim. & in leg. Decem. numero decimotertio, D. de verb. oblig. ex cap. Quisquis, 3. de vit. & honest. Clericor. quem refert, sequiturque Vincent. Carot. de excus. bonor. pag. 2. quæst. 35. num. 11.*

Neque id in præsumptione, sed in veritate, certitudineque fundamentum habet. Cum si non dives sit; pauper tamen * Clericus esse non possit, (de majoribus ordinibus initiato loquor) quippe qui ad eos, non nisi, vel ad congrui beneficii, vel patrimonii saltem titulum promoveri debeat, aut jure possit, juxta dicta à nobis, *dict. tract. I. part. quæst. 9. num. 11. & 13. Neque quod integrum, & absolutum in beneficii fructibus † dominium habere non dicatur; pau- 32 percensetur:*

Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus. ut lib. I. epistol. Epist. ad Livium Horatius ait, & probavimus latius eod. tract. q. 4. §. I. per tot. præcipuè n. 91. & seqq.

Quibus in vere Ecclesiasticis sic constitutis; in aliis
 34 improprie, † abusiveque Ecclesiasticis appellatis,
 quos *num. 2.* retulimus, minor, nulla imò dubitatio
 eo ex capite superest. Cum ad illorum similitudinem,
 hi fori privilegium obtinere contendant, quod illis
 denegatum extare ostendimus.

Nec contrariæ quidem patris assertores, hos inter
 Ecclesiasticos numerarunt, tam ut *legis nostræ unica*
 35 privilegium, Principisque forum commodent; † quam
 ut Ecclesiasticum illiusque electionem (aliquo veluti
 modo Ecclesiasticis) competere dicant. Quod ad
 legis nostræ casum argumentum nullatenus trahend-
 um est. Cum Ecclesiasticos, ea solum ratione, quod
 Ecclesiastici sunt, non tangat. Præterquam quod non
 aliorum causas, quam in Ecclesia manumissorum, ei
 commendatorum, ejus, vel clericorum servorum ad
 Ecclesiasticum forum pertinere, *d. num. 2.* Jura re-
 lata continent. Quare neque ad forum Ecclesiasti-
 36 cum Colonorum, † Rusticorum, vel ad tempus Eccle-
 siæ servientium causas pertinere, asseruerunt Glossa
in cap. judicatum, 39. dict. Anton. de Butr. in cap. 2. de
foro compet. n. 14. Abb. n. 5. Aret. notab. 2. Felin.
n. 2. & 3. Anton. de Nigr. in repet. extravag. unic. de
vit. & honest. Clericor. n. 19. Thom. Grammat. decis.
102. n. 14. Anton. Capit. decis. 12. n. 2. Antonin.
Theaur. decis. Pedem. 22. n. 1. & 4. vers. Verum retenta,
& num. seq. Marc. Anton. Natt. conf. 576. n. 3. & seq.
Jul. Clar. recept. sentent. S. fin. quæst. 35. ver. Quæro
nunquid familiares. Tiber. Decian. tract. criminal. lib.
4. cap. 9. n. 59. Carol. de Graf. de effectib. clericat. effect.
1. n. 149. vers. Aut famulus, & n. 150. & 210. Jacob.
Mench. de arbitrar. cent. 6. casu 562. n. 4. & seq.
Prosp. Farin. praxis crimin. quæst. 8. n. 46. Petr. Surd.
conf. 301. n. 69. & 72. Sigismund. Scacc. de judic. p.
1. c. 11. n. 22. Fulv. Pacian. de probationib. lib. 2. c.
34. num. 123.

37 Sic nec publicè pœnitentium causas * de foro Ec-
 clesiastico esse (adversus *Hostiensem, Speculatorem,*
Butrium, & Barbatian) firmant (cum Innocentio,
 Abbate, Aret. *in dict. cap. 2. de foro compet. & Matian.*
 Socin. *in cap. 1. eod. tit. n. 13. vers. Decima declaratio*)
 eruditissimi Didac. Covar. *practicar. quæst. cap. 34. n.*
3. vers. Sic & Innocent. & Jacob. Simanc. de Catho-
lic. institution. cap. 46. n. 17. 18. & 19. Secundum
 meam vetustiore impressionem. Contrariam opi-
 nionem, falsissimam, à ratione, & veritate alienam,
 nulloque jure probari, dicentes, *textui in d. cap. aliud.*
 11. *quæst. 1.* (qui adversantibus fundamentum præ-
 buit) respondentes. Utriusque opinionis auctores
 (non ab hac devius) refert Novarius *in praxi election.*
 & *variation. for. sect. 1. quæst. 44. per tot.*

Sed si superiores isti, ut Ecclesiasticæ personæ,
 Ecclesiasticum, vel Principis forum in prima causæ
 38 discussione non obtineant: si vi, * potentia, vel in-
 juria opprimantur, ut miserabiles obtinebunt. Tunc-
 que ad Ecclesiasticum forum habere regressum, in-
 terque miserabiles reponi, non aliter, *Innocentius*
firmat, cujus probat sententiam Covar. d. cap. 34. n.
3. vers. Et Innocent. Idque præcipuè in conversis de
 novo ad nostram Catholicam fidem, qui nulla alia
 ratione, nisi quod injuriis, contumeliisque afficiantur,
 opprimanturvè miserabilium numero à Doctoribus
 reponi debent, nec possunt, quos *in proœmio, num. 4.*
 retulimus, refertque juris fulgentissimum luminare D.
 Joan. à Solorzano *de Indiarum jure, lib. 3. cap. 7. n. 50.*
 id ipsum à *n. 46.* non obscure indicans. Tametsi re-
 gulare id in quolibet dixerimus *de privileg. pauper. q.*
52. n. 12. & 29. quoad Ecclesiasticum forum; quoad
 Principis verò, etiam *hoc tractatu, quæstione præceden-*
ti, n. 18. notamus.

Quare, si aut misera conditio, aut immanitas cri-
 minis, à lege designati, privilegio huic locum non
 faciat: ad illud, sive laicis, sive Clericis, ut diximus,

aditus non patebit. Neque in contrarium relatæ au-
 thoritates, & fundamenta obstant. Nam qui affirma-
 tivam partem tuentur, jam citati, triplici fundamen-
 to nituntur. Quorum duo, sine oppugnatore even-
 tionem, ruinamque patiuntur.

Alterum enim ex specialibus constitutionibus su-
 munt; quod extra statuentium terminos, * in genera-
 leque argumentum trahi nequit, ex *Pauli* responso in
 1. *fin. D. de jurisd. omn. judic.* Imperatorumque Ar-
 chadii, & Honorii in 1. *Duum virum, 53. C. de Decur.*
lib. 10. cum statuti potentia propriis terminis con-
 cludatur, nec ultra, ejus protendatur effectus, sed
 limitatum producat, * causa veluti limitata, juxta
 vulgare axioma, de quo *in nostris, lit. C. n. 48.* Cujus
 arctata potentia causa, effectum quoque arctari, in
 1. *Pupillo, 27. D. de tutor. & curatorib. datis ab his,* sic
 docuit Hermogenianus: *Pupillo, qui tam Romæ, quam*
in provincia facultates habet, rerum, quæ sunt Romæ, Pra-
tor; provincialium, Praeses dare potest. Papiinianus in 1.
jurisperitos, 33. S. cum oriundus, juncta glossa, verb. Prae-
dis, D. de excus. tutor. Ulpianus in 1. *si arrogato, 22. D.*
de adoption. & Paulus in 1. cum unus, 12. S. is qui posside-
dere. D. de bon. author. judi. possid. is qui possidere jubetur
(ait) eo loco jussus esse videtur, cujus cura ad jubentem
pertinet. Comprobatque id bene Alderanus Mascard.
de general. statut. interpret. conclus. 6. n. 3. & seqq.

Alterum, ex incerto, pro certo deducunt. Suppo-
 nunt enim, hoc Principis fori ad primam causæ cog-
 nitionem, privilegium, pro rebus suis Ecclesiæ com-
 petere, à fortiori inde arguentes, pro Ecclesiasticis
 personis competiturum, cum rebus personæ digni-
 res sint, ut *suprà num. 5.* retulimus. Sed cum suppo-
 situm, * antecedensque firmum non sit (ut *quæst. præ-*
cedenti probavimus) & consequens infirmetur, sequi-
 tur necessario, juxta quod formavimus axioma in
nostris, lit. A. num. 282. fundamentoque destructo,
 inædificatum corruat, necessum est, ut vulgaria jura
 dicant, & *Lucret. de rer. natur. libro 4.* canit:

Denique, ut infabrica, si prava est regula prima,
Normaque si fallax rectis regionibus exit:

Et libella aliqua si ex parti elaudicat bilum:

Omnia mendosa fieri, atque obstipa necessariam est.
Prava, cubantia, prona, supina, atque absona
tecta,

Jam ruere, ut quedam videantur velle, ruant-
que,

Proditæ judiciis fallacibus omnia primis;

Sic etiam ratio tibi rerum prava necesse est,

Falsaque sit, falsis quæcumque a sensibus orta
est.

Tertium latè *suprà* agitatum superest fundamen-
 tum, à criminis gravitate deductum. Validum ad-
 versæ partis præsidium. Validioribus tamen subver-
 titur. Eo præcipuè munimine, quod in suos quosli-
 bet foro * tuetur, neque extrà patitur conveniri,
 42 Imperatorum *Diocleciani, & Maximiani* decreto pa-
 ratum, in 1. 2. *C. de jurisd. omn. judic. canonicis,*
 Regisque sanctionibus roboratum, in *cap. Clericus*
laicum, 5. in cap. Cùm sit generale, 8. de foro compet.
 & in 1. 32. *tit. 2. part. 3. exornatum à Nobis, in*
Axiomatib. jer. lit. A. num. 82. & seqq.

Quam ita in criminalibus, † sicut in civilibus regu-
 43 lam constituere *Arcadius, & Honorius* in 1. *juri crimi-*
nali, 5. C. de jurisd. omn. judic. hujus decreti viola-
 tores pœna ferientes ibidem. Utque ad casum nos-
 trum compendiosa (ut aiunt) via deveniamus: *Regia*
legis, 8. tit. 3. libro 4. novæ regul. collectionis, verba
 proferamus in medium: *Defendemos, que ninguno de*
los vezinos de las nuestras Ciudades, Villas, y Lugares,
puedan ser emplaçados para ante los nuestrs Alcaldes de
Corte, y Chancilleria, fuera de las cinco leguas e a las
causas civiles, sin que primeramente sean demandados ante
los Alcaldes de su fuero, y oydos, y vencidos por derecho.
 T que

que no valan nuestras cartas que en contrario fueren dadas, salvo en aquellos casos, que se deven librar en la nuestra Corte y Chancilleria. Que son estos: Muerte segura, muger forçada, tregua quebrantada, casa quemada, camino quebrantado, traycion aleva, riego, pleyto de vindas, y huerfanos, personas miserables, o contra Corregidor, o Alcalde ordinario, o otro oficial del tal lugar, y sobre caso en que pueda ser convenido durante el tiempo de su oficio. Legis pariter 9. ejusdem tituli, & libri: Que estos tales, y no sus lugares tenientes, ni otro alguno, puedan traer, y traygan sus pleytos a la dicha nuestra Corte, y Chancilleria. & ibi: T mandamos, que si contra lo en esta ley contenido, por los susodichos se dieren, y libraren cartas de emplaçamiento, que no valgan, y sean obedecidas, y no cumplidas. Quarum tenore, Ecclesiasticas personas, ab hoc fori privilegio (si extrâ casus ab ipsis designatos, illud præterendant) excludi manifestè apparet. Cum neque miserabiles, ut probavimus) sint: neque aliis, ratione alia privilegiatis, nisi à prædictis legibus nominatis favor hic competat, ab eo potius cæteri, cujuslibet sint conditionis; arceantur expressè. Quorum quidem verborum, prohibitionisque natura, quamlibet † (identitatis quoque ratione) extensionem repellit, omnimodæque observantiæ, absque aliqua (minima etiam commutatione) necessitatem imponit. Quippè, quæ formam præstent, à qua nec tantisper, aut in meliùs quidem, recedi, eivè aliquid addi, vel detrabi potest, ut in *Axiomatib. nostris, lit. F. num. 157. & seqq.* tradidimus. Formam autem inducere, non modo ex integro earum contextu, ordineque descripto deducitur; sed & quia prohibitive † loquuntur. Legem namque prohibitive loquentem, formam incommutabilem inducere, multis in *prima de privileg. pauper. parte, quæst. 22. num. 1.* ostendimus, pariter atque *numeris sequentibus* comprobantes, etiam decreto, clausulavè irritante non adjecta. Quæ cum in nostris adfit; fortius urget, validiusque formam inducit, ut tradit Prosper. Farinac. *Fragment. criminal. parte 2. lit. L. num. 205. vers. quarto*, adductis etiam *Rolando à Vall. conf. 60 num. 23. & seqq. lib. 4.* Jacobo Menochio *de arbitr. lib. 1. quæst. 30. num. 1.* Virgin. Boccac. *in constit. Picen. glos. 6. num. 159.* Cardin. Tusch. *practicar. conclus. lit. F. conclus. 414. numero 25. & 29.*

Tum, quia in correctoriis, † & exorbitantibus à jure, nec similitudinis, vel identitatis ratione, imò nec illius majoritate, etiam quod summa æquitate nitatur, extensionem admittendam esse; multis (ut alios omittam.) Farinacius probat, *fragmentor. criminal. lit. E. num. 122. 130. & seqq.*

Tum denique, ex maligna negativæ, † dictionisque taxativæ *Tantum*, in dictis legibus, & in *l. 3. titul. 3. part. 3. dictaque l. 2. C. de jurisd. omn. judic. adjectarum* natura, quæ omnimodam literæ adhæsiōnem desiderant, aliterque fieri posse negant, & quamlibet extensionem, aut immutationem excludunt. Primum probant dicta à nobis in *Axiomatib. lit. N. num. 30.* Secundum Everard. *in locis legalib. loco à natura dictionum taxativarum.* Falu. Paccian. *de probation. lib. 1. capit. 14. numero 15. & seqq.* & Farinac. multis relatis, *dict. lit. E. num. 253. & seqq.*

Quibus stantibus, non multum adversanti opinioni conducit, quod ejus sequaces argumentum adducunt: Ipsi nempe. Deo Opt. Max. injuriam factam videri, quodque ex læsæ Majestatis similitudine protraximus.

Offensio namque, vel injuria Clerico facta, non aliter Deo Optimo maximo, ejusque Religioni proprie facta censetur, quam si in divinum directè, † & principaliter odium fiat. Si enim Clerici solum persona offendatur; sacrilegium esse, non contra Dei religionem, sed contra virtutem observantiæ, docet

P. Vasquez, *lib. 1. de adorat. disput. 6. cap. 8.* cujus refert sententiam P. Suar. *de religion. lib. 3. tract. de sacrileg. cap. 6. n. 4.* oppositioni contrariæ in hunc modum satisfaciens: Responderi autem potest, quod sicut cultus Sanctorum, religiosus dicitur propter conjunctionem, quam habet cum Divino cultu: ita percussio Clerici, dicitur sacrilegium, quia versatur circa personam sacram, & Deo conjunctam, licet propriè contra Religionem non sit.

Per sacrilegium enim, immediate res Deo dicata violatur; & ita illa est quasi materia proxima hujus peccati; quæ vocari solet, objectum quod. Deus autem est objectum cui, seu in cujus injuriam remote actio redundat, ut formaliter idem ipse Suarez in ejusdem tractatus proœmio inquit Subdens in *d. cap. 6. n. 5. Præterea, si quis faciat injuriam Sacerdoti, in despectum, & contumeliam ministerii, sine dubio committit sacrilegium contra Religionem Dei.* Si verò non in despectum ministerii, sed personæ, privatoque odio; non modò contra Religionem sacrilegium non esse: sed nec sacrilegium ex natura rei, jure positivo secluso, secundum communiorem, verioreque sententiam; ipsemet eodem tract. *cap. 2. num. 4. vers. dubitari autem potest sic proficitur: Quia seclusa lege positiva, talis actio non esset formaliter contra sanctitatem personæ, ex peculiari titulo sanctitatis, nisi Ecclesia suo præcepto id efecisset.* Inde Tiberius Decianus tract. *crimin. lib. 6. cap. 34. num. 22. col. 2.* post longam disputationem, *An pro violenta manu in Clericum injectione, ipso jure excommunicatio incurreretur?* in hæc verba concludit: *Quando autem quis cum violentia & malo animo, inferendi scilicet injuriam Religioni, percutit Clericum: eo casu, est excommunicatus ipso jure: secus si non tanquam Clericum, aut Religiosum, sed tanquam talem inimicum.* Quod magnam afferret (si verum foret, dubito enim) limitationem textui in *capit. si quis suadente, 17. quæstion. 4.*

Satis ergò superiora monstrant, realem injuriam privato odio in Clericum illatam, nihil cum læsæ Majestatis crimine habere commune, nullatenusque istiusmodi delicti cognitionem ad Principem in causæ congressu, ea, aut criminis atrocitatis ratione, referendam esse. Neque enim Principis, aut Papæ Legatum, Vicarium, Consiliarium, Senatoremvè offendens (tametsi hi * pars corporis. Principis reputentur, *l. Quisquis, 5. C. ad leg. Jul. Majest. l. 1. tit. 16. part. 2.*) ii privato faciat odio, * læsæ Majestatis crimine extat irretitus. Sic firmant, dictamque legem *quisquis*, & *partitæ* limitat, ac intelligit Lopezius *ibi glos. 1. Hieronym. Gigas de crimin. læsæ Majest. cap. 6. num. 1. & plenissime Farinac. praxis crimin. 4. part. q. 112. num. 150. & 164. quæst. 117. num. 37. cum quatuor seqq.*

Episcopumque offendentem, † læsæ Majestatis crimine non teneri, nec *capitis Felicis, de penis lib. 6.* dispositione contineri, idem Farinac. cum Gigante, & aliis, simpliciter inquit, *dict. quæst. 112. num. 59. & seqq.* & latius, clariusque *ibid. n. 131.* Longè igitur minus simplicem * offendens Clericum tenebitur, juxtà textum in *cap. si quis deinceps, 22. in ordin. 17. quæst. 4.* & ea, quæ suprâ relati numero 10. tradunt inferiusque Nos, *num. 91. & seqq.*

Neque in contrarium, benè perpensa, textum in *dict. cap. si quis suadente, & qui autem, 17. q. 4.* verba † movent illa: *ad instar publici criminis, & læsæ Majestatis accusabitur: & convictus, seu confessus, capitali sententia à Rectoribus provincie ferietur, in primo libro Codicis legitur, titul. de Episc. & Cleric. l. quisquis in hoc genus sacrilegii proruperit, & in Digestis, ad leg. Jul. repetand. l. ult.* Relativa enim sunt, non dispositiva, relatioque ipsa, non fideliter à Gratiano desumpta.

Primum, dispositiva scilicet ea verba non esse, sed narrativa;

narrativa; & ex contextu apparet, & ex capitali in ibi
 54 designata poena, quam * Canonica sanctio non novit,
cap. Clericis, §. cap. sententiam, 9. ne cleric. vel Monach.
cap. hōs qui, 30. in ordin. 23. quæst. 8. dict. cap. si quis
deinceps, ubi nec pro vulnere, aut morte Clerico,
 imò neque Episcopo inflicta, mortis infligitur poena,
 nec pro rebellionem adversus Romanam Ecclesiam,
 Præsbyterorumque occisionem, in *Clement. 1. de*
pœn. notantque Glossa in cap. fin. §. Prævaricator, verb.
in omnibus, post princip. 2. q. 3. Petr. Cened. multis
relatis, collect. 61. n. 1. Prosp. Farinac. fragm. crimin.
part. 1. lit. C. numero 369. §. seqq. §. praxis crimin.
quæst. 19. num. 12. Camil. Borrel. in summ. decis. tit.
11. numero 39. part. 1. August. Barbof. in collect. ad
dict. cap. sententiam, 9. ne Cleric. vel Monach. numero
 2.

Ubi ideo de mortis poena faciunt Canones men-
 tionem, * non de naturali, temporalivè morte, sed
 55 de spiritali (excommunicatione scilicet) intelligen-
 dam, *Innocentii Tertii, decretum monstrat, in cap. Per*
venerabilem, 13. vers. Medium, qui fil. sunt legit. in
 verbis illis: *Cujus sententiam, qui superveniens contemp-*
serit observare, mori præcipitur, id est, per excommuni-
cationis sententiam, velut mortuus, à communione fide-
lium separari. Notantque ibid. *Abb. n. 21. Foller. in*
pract. crimin. can. verb. Et si confessi, aut convicti exti-
terint, num. 53. Plac. in epit. delictor. cap. 17. n. 16.
 §. 17. *Farinac. dict. quæst. 19. n. 12.*

Quo fit, ut si inter canonicas sanctiones aliqua ju-
 56 ris Civilis * mortem imponens, inserta à Gratiano
 reperiatur: non eadem Juris quoque Canonici dis-
 positio censeatur, ut advertit, multis Juribus, &
 auctoritatibus, comprobans, *Tiber. Decian. tract.*
crimin. lib. 2. cap. 18. n. 22.

Secundum, nempè relationem, vel translationem à
 57 *Gratiano in dict. §. qui autem fideliter * factam non esse,*
 utriusque textus inspectione patet. Nam dicta *l. si quis*
in hoc genus, nullam læsæ Majestatis facit mentionem:
Gratianus autem, quasi ea verba in dict. l. extarent,
 facit. Quare nec dispositionem super addita verba
 58 inducere, nec plus in referente, * quam in relato
 virtutis esse: imò referenti non credi, si de relato
 non constet: multis in *axiomatib. nostris, lit. R. n. 60.*
 comprobamus.

Faciliusque *Gratiani* lapsus hic suadebitur; si alter
 59 † quoque ibidem attendatur. Dum enim *legem sacri-*
legii, 6. D. ad leg. Jul. pecul. voluit, debuitque alle-
gare: legem fin. ad leg. Jul. repetund. retulit, ut ibidem
Glos. advertit.

Alienam quoque esse à dictæ legis *si quis in hoc genus*
 60 dispositione læsæ Majestatis mentionem; ex eo etiam
 constat, quia sacrilegium non capitali semper * sed
 mitiori sæpè poena plectitur, ut in *l. 3. §. Mandatis,*
 & in eadem *l. Sacrilegii, D. ad l. Jul. pecul.* notat *Vlpian.*
 & plenè *Tiber. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 33.*
per tot. & Menoch. (pœnam judicis arbitrio remittens)
de arbitrar. lib. 2. cent. 4. casu 388. Sacrilegii enim
 etiam loco ponitur, ejusque ad instar est, humanæ
 legis transgressor, & sic eum appellat optima *lex Re-*
gia, II. tit. 18. part. 1. in fin. Inquiens: *Otrofi le faze*
 (de quasi sacrilegio loquitur) *el que traspassa, o que-*
branta los Mandamientos de la ley de Dios, e los de los
derechos comunales, porque se guian las gentes.

Utque pro vulnere Clerico illato, poena capitalis
 61 infligatur; * tria concurrant, necesse est. Quòd sci-
 licet inter Divinorum celebrationem accidat, in
 Ecclesia, Divinaque perturbentur officia; aliquo verò
 ex his deficientibus; verberum, aut exilii poenam
 constituit *authent. Sed novo jure. dictæ legi si quis in*
hoc genus, adhærens. Itaque *authent. & legem rela-*
tam interpretantur, & declarant Menoch. d. casu 388.
numero 15. §. Tiber. Dec. d. l. 6. c. 34. num. 31.
 communem dicens.

Læsæ verò majestatis reum * capitali semper poena
 62 fuerit *dict. l. quisquis, C. ad l. Jul. Majest.* Deque hujus

criminis pœnis, latè *Farin. prax. crimin. 4. p. quæst. 116.*

Sacrilegium præterea, venialem * solum quando-
 63 que culpam continere, propter levitatem materiæ
 notat, cum communi, *Suarez dict. tract. de sacrileg.*
cap. 7. num. 2. & Layman, dict. lib. 4. tract. 10. cap.
7. num. 17. vers. neque verò: cui, per consequens,
 levis etiam poena * imponenda venit, cum debeat
 64 culpæ respondere, ut latè *nos in Axiomatib. lit. P.*
num. 41. & in specie advertit Menoch. dict. cent. 4.
casu 388. num. 6. In detestando verò, atrocique
 adeo læsæ majestatis delicto, contingere, aut con-
 siderari materiæ paruitas nequit.

Pro injuria ergo, aut vulnere Clerico, Ecclesiasti-
 cæve personæ * illato, non posse reum: in prima
 65 causæ cognitione ad Principis deferri tribunal, que
 madmodum pro læsa majestate posset: ex *d. l. 5. tit. 3.*
part. 3. superiora monstrant. Cum & illa designatos
 exprimat casus: *O por sello del Rey, que alguno ouiesse*
falso, o su moneda, o oro, o plata, o algun metal, o
por razon de otro grande yerro de traycion que quisiesse
fazer al Rey, o al Reyno. Quorum numeratio * alios
 66 excludit, juxta *Pauli* responsum, in *l. Cum delationis,*
18. §. Quidam cum ita, D. defand. injunct. & Scæv-
olæ in l. Uxorem, trigesima nona, paragrafo Felicissi-
mo D. de legat. 3. cum similib.

Quamvis pro injuria sibi illata, adversarium suum
 laicum coram Ecclesiæ * illius fori judice possit. Ec-
 67 clesiasticus convenire, juxta *Glos. in authent. Item*
nulla communitas, verb. Ecclesia, C. de Episc. & Cleric.
Abb. in cap. Cum sit generale, n. 13. de foro compet.
Aufser. in tract. de potest. judic. Ecclesiast. super laic. &
eorum bon. num. 38. vers. 47. Guid. Pap. decis. 562.
n. 3. Carol. de Graf. de effect. clericat. effect. 1. n. 577.
Eman. Rod. in quæst. regul. tom. 2. quæst. 62. art. 11.
circa princ. lit. B. Salced. in addit. ad Bernard. Diaz
in pract. crim. canon. cap. 87. vers. In personam, lit. B.
vers. Sed utrum laicus. Id in reali * solum injuria pro-
 68 cedere dicens: verbali namque, nec sacrilegium
 committit; nec per consequens, ad Ecclesiasticum
 forum ejus vindictam pertinere. Hæc enim ideo
 Clericis facultas conceditur; quod mixti sit sacrilegii
 criminis cognitio * fori, ut tradunt *Jul. Clar. recept. 69*
sent. §. fin. quæst. 37. vers. Ulterius quæro. Hippol.
Bonacios. in commu. opinion. verb. Clericum offendens,
Carol. de Graf. ubi proximè. num. 578. §. seq. Farin.
prax. crimin. 1. part. quæst. 8. n. 132. In mixti enim fori
 criminibus, etiam inter laicos, * Ecclesiasticum com-
 70 petentem judicem esse; probat *text. in Tua, §. cap.*
de procurator. docentque ibid. Doctores, Baiard. in
addition. ad Clar. dict. quæst. 37. n. 1. Anastas. Gem.
de sacror. immunit. libro 3. cap. 12. n. 84. Carol. de
Graf. dict. loco, n. 595. supra. Sed cum pro injuria
 verbali, sacrilegium (ut dictum est) non committa-
 tur; nec mixti fori esse, nec ad Ecclesiasticum forum
 ejus inter laicos pertinere cognitionem sequitur.

Non item principali sententiæ, quam defendimus,
 71 obstat alterum * de dicta lege *si quis in hoc genus* argu-
 mentum formatum, ex Præsidium, Rectorumvè pro-
 vinciarum, ad hodiernos Senatores similitudine,
 quibus in Clericos sacrilegii patrati vindictam com-
 mittit. Quia neque inter eos similitudo adest; neque
 præcipuum quidquam in Clericorum favorem, quòd
 sacrilegii in eos commissi vindicta rectori, aut pro-
 vinciæ Præsidi committatur, accrescit, cæterorum-
 que etiam id hoc sacrilegium sequitur conditio-
 nem, quorum generaliter punitio rectoribus, Præsidi-
 busque provinciarum commissa est, Quorum quippe
 muneri incumbit, * provincias, ditionesque suas vitis
 72 purgare, in delinquentesque animadvertere, ut in *l.*
3. Paulus, in l. Congruit, 13. D. de offic. Præsidi. Vlpia-
nus respondit, omnesque ferè illius tituli leges præ-
 cipiunt.

In quorum locum judices ordinarii nostri, * corre-
 73 ctiores, prætoresvè successere, sententia *Glos. in l. 3.*
 §. *Præterea, verb. si pratori, D. de suspect. Marc. Anton.*
Natt.

84. n. 8. lib. 1. ex Baldo dicente: eos, qui hodie ad terras, Civitatesque regendas mittuntur; Præsidium provinciarum locum tenere, quia unaquæque civitas loco provinciæ sit, juxta notata in l. fin. C. de præscript. long. tempor. ubi sic Accurs. dixit, in hoc licet cum improbet Parlador. sesquicent. quotid. different. 101. n. 6. Provinciam (cum Saliceto in dict. l. fin. & Fabro in §. 1. inst. de usufructu) dici putans regionem, quæ uni tantum subsit Præsidi, tamen si plura sub se territoria habeat. Sequacemque Gregor. Lop. allegat. in l. 19. tit. 29. part. 3. Accursium tamen sequitur, probatque alios quoque referens Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 13. n. 55. Sed licet in Provinciæ terminis præfinitis dissentio sit; consensus tamen in pari utrorumque potestate, quasque officiorum identitate. Illorumque locum hos tenere advertit pariter Joan. Pynh. in tract. de magistrat. Roman. part. 1. num. 13. in hæc verba: Sicut Præsidis nomen non solum provincias regentes; à quibus provocatio est, cujus modi sunt Gubernatores Civitatum ferè. Eiusdemque voti extitit Andr. Fachin. controversiar. jur. lib. 13. cap. 30. vers. 1. qui etsi sequentibus alios alleget in contrarium: in versic. tandem, Ego autem, respectu loci in quo prætores nostri jus dicunt, antiquis Prætoribus omnino comparari affirmo, Regiæque partitæ lex 22. tit. 9. part. 2. non obscure decidit: Adelantado, tanto quiere dezier como ome metido à delante en algun fecho senalado por mandado del Ray. E por esta razon, el que antiguamente, era assi puesto sobre tierra grande, llamavan en Latin, Præses provinciæ, Similis lex 2. tit. 14. part. 4. vers. E otrosi dezimos.

74 Quinimo rectores, Præsidesque provinciarum excellentiorum † quandoque potestatem correctoribus nostris, urbiumque rectoribus habere, ex Ulpiano constat in l. 2. §. 2. D. de pæn. dicente: Præsidem enim deportare non posse, nulla dubitatio est, sed Præfectus urbis jus habet deportandi, & in l. inter personas, 6. §. Deportandi, D. de interd. & relig. Deportandi autem in insulam (ait) jus Præsidibus provinciæ non est datum, licet præfecto urbis detur. Cujus tamen rei, idem ipse Ulpian. rationem præstat in leg. seqq. §. 1.

75 Quorum quidem Præsidium licet à Justiniano sit adaugeta potestas † multò namque ante ejus tempora debiliior erat) Præsidis nomine in Prætoris mutato, cui & res bellicas, & civiles gerendi laxior concessa facultas: quæ namque duplicis magistratus muneri incumbabant; Justiniano Prætori (sic illum ipse vocat) concessit, ejus novella constit. 24. coll. 4. tit. 3. de Præside Pisidiæ, cap. 2. cujus constitutionis observatio ad nos quoque fluxit, cum in maritimis oris Prætoribus civilia, pariterque bellica munia committantur. A Justiniano tamen Prætoris, ad Præfectorum, Quæstorisque sacri Palatii judicium appellationes deferendæ erant, ut ad Senatores hodiè, Audientiaque, vel Senatus Præsidem deferri debent (idem enim Præfectos, ac sacri Palatii Quæstorem, quod Senatores, Præsidemque Senatus importare arbitror) notantque Guid. Pap. decis. 9. & 50. Thom. Gramm. dec. 19. n. 13. Gregor. Lop. in l. 4. tit. 24. part. 3. Bovadill. in polit. lib. 5. cap. 3. n. 57. Parlador. differ. 10. n. 1. & seqq. quorum nullus præcitatae novellæ mentionem facit. Nonque obscure monstrat text. in l. Præcipimus, 32. §. Sed si à Proconsulibus, C. de appellatione.

Quare, satis etiam inde apertè deducitur, non supremam apud provinciæ Præsidem, aut Rectorem in sua quoque provincia, sed Præfectos, Quæstoremque sacri Palatii, (veluti apud suprema hodiè tribunalia) potestatem adesse. Cùm à Præside, Rectoreve ad Principem, Senatum, Præfectos, & Quæstorem deferri appellatio debeat: a Senatoribus autem, sacrove auditorio (sic dict. novell. c. 5. illud Justinia-

76 nus vocat) appellari † nequeat, Ulpiano teste in l. 1. §. Sciendum, D. à quib. appell. non licet Sciendum est (ait) appellari à Senatu non posse Principem. Idque oratione Divi Adriani effectum. Efflet manque de Principe ad Principem appellare (cujus personam induit, potestatemque, Senatus gerit, l. Congruit, 8. D. de legib. l. 1. §. De quo, D. de postul. Glossa celebres in dict. §. De qua, verb. Vel Senatus, in dict. l. Congruit, gloss. unic. & in auth. de nuptiis, §. disponat, verb. Mullens, coll. 4) quod evidentem fatuitatem præferret, ut in dict. §. Sciendum, Ulp. addit: Et quidem stultum est illud admonere, à Principe appellare fas non esse, cum ipse sit qui provocatur. A Senatus ideo sententia supplicatio, † quemadmodum ab inferiorum magistratum appellatio proponitur. l. 1. §. His cumabilis, D. de offic. Præfect. Prætor. l. 1. C. de sent. Præfect. Prætor. auth. Quæ supplicatio, C. de precib. Imper. offer. l. 17. tit. 23. l. 4. tit. 24. part. 3. toto tit. 19. & 20. lib. 4. novæ Reg. collect. Parlador. d. differ. 10. n. 1. plenè Sigismund. Scacc. de appellatione. q. 19. remed. 3. n. 2. vers. In primo membro. Quod & in Gallia Parliamentis, & in quolibet indistinctè Senatu dicit observatum Petrus Rebuff. in tr. de suppl. in præfat. n. 31. ex textu in §. aliud autem, ut sponsal largit. coll. 9. ibi: Quoties sententia gloriosissimorum Præfectorum, cujuscumque regionis proferatur.

In nostris vero Castellæ Prætoris non indistinctè, sineque delectu id procedit. Quippè cum non omnes Præfecti Senatoria † dignitate donati sint, ut Hispanenses, Gallæci, quibus & Regii diplomatis usus concessus non est, nec Senatorem ideo nomine condecorantur, sed vel Alcaldes de quadra, vel Alcaldes mayores del Reyno de Galicia, appellari leges Regiæ jubent. De quibus integri extant in nova Reg. collect. tit. 1. & 2. lib. 3. Ad quos ab inferiorum judicium, Prætorumque sententiis appellatur, † ab eorum, in causis centum millium marapetinum infra, supplicatio: supra, ad Vallisoletanæ Cancellariæ Auditores appellatio interponitur, dispositione legis 1. dict. tit. 1. lib. 3. novæ Reg. collect. De aliis ad eorum potestatem pertinentibus, dictis titulis videre est.

79 Senatoria autem potestas, non uni, † aut alteri, sed omnibus simul est concessa, ut Glossa notat in dict. l. 1. §. De qua, D. de postul. verb. Vel Senatus. Ideo nec locum Principis tenens Prorex in provincia, ditioneve sibi commissa eandem quam Senatus, † censetur potestatem habere. A Proregis, per consequens, sententia ad Præfectos Prætorio appellationem, non supplicationem ad ipsum interponendam; neque ad illum, veluti ad Senatum, Miserabilium in prima cognitione lites pertinere, proque delegato solum habendum, putat Rebuffus in dict. præfation. n. 36.

80 Ex quibus satis elusa argumenta à dict. l. si quis in hoc genus deducta apparet; pariter atque ab authentica † de sanctissimis Episc. §. si quis contra, desumptum; refelliturque deinde non solum quòd ejus dispositio (tanquam juri Canonico, ejusque dignitati, & jurisdictioni adversa) antiquata sit, ab styloque forensi explosa; sed quia idem ipse textus nostram probat sententiam. Quemque Azo (pro contraria supra n. 23. adductus) provinciæ Præsidem appellat (dictum in id paragraphum allegando:) ordinarium ibidem loci Judicem Justinianus vocat. Neque quòd appellatio eo casu ad provinciæ Rectorem concessa foret; Senatoriam in eo arguit dignitatem, ut & jam superius dicta monstrant; & leges quoque Regiæ firmant, quæ à judicibus ordinariis, † Regiisque Prætoribus, ad alios etiam ordinarios appellationem concedunt, nempè d. l. 22. tit. 9. part. 2. l. 7. tit. 18. lib. 4. l. 48. tit. 13. lib. 8. & toto ferè tit. 4. lib. 3. novæ Reg. collect. Ut que Justin. Prætoris suum (æquitate suggerente, ac humanitate postulante,) ad certam usque summam, & speciali in casu sacri Auditorii habitu indueret, nomi-

nominatim à communibus regulis devians, *dict. novell. 24. efficit.*

- 84 Non denique ultimum sententiæ nostræ telum officit, † de *lege 4. tit. 1. novæ Reg. collect. jactatum supra num. 24.* Cujus obtunditur ictus, non eo solum, quòd non tam pro vulneribus, aut morte Clerico illata, privilegium hoc competere ea lex definisse videatur: quam, quo casu competat (quod gravitas, delictique atrocitas efficere valet) Galliciæ Regnicolis, vel litem ad Regiam ibi Audienciam existentem; vel ad Vallisoletanam Cancellariam eo in casu deferre posse: sed quia (idque certius) licet pro eo delicto, casum quem dicimus Curia, competere decernat: non pro morte, aut vulneribus nobili indistinctè inflictis, sed Principi equiti id concedit, ait enim: *O sobre muerte; o feridas de Cavallero principal.* Cujus necessario qualitatis existentia, † ut ejus legis dispositio procedat, probari debet, juxta *Ulpiani* sententiam in *l. 1. §. Ait Prator, D. ne quid in flumin. public.* ubi notat *Bart. lege,* vel statuto aliquid cum qualitate profertente; utrumque probandum ab eo, qui illius desiderat auxilium. Ita pariter *Azebed. in l. 7. tit. 1. lib. 7. novæ Reg. collect. 2. Anton. Gomez, in lib. 47. Taur. n. 2. col. 2. in princip. vers. Tertio,* pro forma simul censeri qualitatem appositam firmans, plenissimè *Joseph. Mascard. de prebation. conclus. 1249. à num. 9. cum seqq. Flamin. Chartar. decis. 16. ex n. 2. ad 12. D. Joan. à Castill. controvers. l. 5. c. 90. per tot. præcipuè a n. 13. Stephan. Gratian. decis. 198. n. 1. discept. forens. tom. 4. c. 607. n. 1. c. 742. n. 66. § c. 769. n. 61.* pariter comprobantes, inutiliter qualificatæ legis auxilium postulare, qui de qualitatis desideratæ existentia non docet.

- 86 In casu inde noster, qui nobilitatis, vulnerumque sibi illatorum prætextu, ad Gallæcum Prætorium, † aut vallisoleti Cancellariam adversarium in prima causæ discussione trahere vellet; non se simpliciter, ut obtineat, nobilem, & vulneratum; sed qualitatem illam de *Cavallero principal* proponere, probareque necesse habebit. Ea siquidem, illustres, & excellentiores, † à simpliciter nobilibus, hoc est, *Hijos dalgo* distinguit, ac separat, juxta *leg. 13. tit. 1. part. 2. & notat Gutier. practicar. quæst. 14. n. 113.* Cum præsertim neque pro vulneribus aut morte his (quamtumvis etiam illustribus, † præclarissimisque) illata, ordinarium forum, quomodo prætermitti pateretur antiquitas. Imò nec pro Cæsaris filii necè vindicanda. Magnumque saltem, supraque leges, si in Curia de illa tractandi facultas adesset, reputatum extitit, ut *Divi Augusti* verba, pro *Germanici* filii sui, à *Pisone* (ut fama erat) veneno interfecti, inquirenda, morteque vindicanda; ostendunt, à *Cornelio Tacit. anal. lib. 3. relata. Id solum* (inquit *August.*) *Germanico super leges præstiterimus; quod in Curia potius, quam in foro; apud Senatam, quam apud iudices, de morte ejus acquiritur.*

- 89 Quare, de nobili ad Clericum concessa paritas, contrarii † argumenti intentum non probat. Cum enim hunc simplex nobilitas non adipiscatur favorem: nec simplicem Clericatum, ea ratione obtentum, sequitur.

- 90 Planè si qualitas adjungatur, quæ Principis equitis vices teneat, ut si non simplicis Clerici, sed in dignitate positi, prædicti argumenti, paritatisque ratione, dictæ legis 4. dispositioni locum fore, suadebor, ut si Episcopo, inferiorisque etiam dignitatis Ecclesiastico viro, mors, aut vulnera sint illata, cum etiam atrocius tunc delictum, & sacrilegii species gravior. Tanto enim damnabilius est, † quanto sanctiori persona inquam committitur, extat, ut (ex *dict. l. si quis in hoc genus, 10. C. de Episcop. & Cleric. D. Thom. 2. 2. quæst. 99. artic. 3. & aliis*) observat: *Tib. Dec. tract. crim. dict. l. 6. c. 33. n. 4. &*

ante eum *Turrecrem. in c. Sacrilegium, 17. quæst. 4. n. 7. & 8.* Diversis inde pœnis Episcopi, † quam simplicis Clerici afficitur percussor ab *Alex. Papa II. in cap. si quis deinceps, 22. in ordin. 17. quæst. 4. dicente: Si quis deinceps Priorum, aut cujusvisque Ordinis laicorum, Episcopum comprehenderit, percussorit, aut aliqua via propria sede expulerit; nisi forte iudicatum canonicè; auctores, & cooperatores tanti sceleris, anathematizentur, & bona eorum Ecclesiæ ipsius in rem perpetuo tradantur. Si vero in Proshyteriam vel in quemque inferiorum graduum Clericum, hæc eadem præsumpserit: canonicæ penitentia, atque dispositioni subjacebit. Si contumax fuerit, excommunicetur. Delicto namque crescente † pœnam quoque debere crescere, jura sunt vulgaria congesta à nobis, in *Axiomatib. & locis commun. jur. lit. P. n. 141.* Sæverioribus inde pœnis Cardinalis, † quam Episcopi castigatur percussor à *Bonifacio VIII. in cap. Felicit, 5. de pen. l. 6.* has in hujus criminis, telum pœnas proferente: *Sicut criminis læsæ majestatis, perpetuo infamis, diffidatus, nihilominus, & bannitus: sit instabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem; nec ad alicujus bona ex testamento, vel ab intestato vocetur.* aliasque deinceps.*

Sic pro morte, aut vulnere religioso † inflicto, & qualitatis superadditæ ratione, & longævi Hispaniæ consuetudinis, ususque forensis, monasteriis eorumvè superioribus privilegium hoc fori; legisque nostræ competere, quemadmodum pro rebus competit, (ut *præcedenti quæstione* ostendimus, de re ad personam jam *supr. n. 5.* argumento formato suadente) firmandum venit.

Qua autem verborum forma, † animi destinatione, mentisque moderamine sint ab Ecclesiasticis hujuscemodi lites proponendæ, & agitandæ, docuit, & præcavit *Bonifacius VIII. in cap. 2. de homic. l. 6.* advertuntque *Andr. Tiraquel. de jure mariti, glos. 7. verb. Expresz, n. fin. 205. Didac. Covar. in Clement. Si furiosus, part. 2. §. 5. Anton. Gom. variar. tom. 3. c. 1. n. 33. Sylvest. verb. Homicidium, 2. n. 7. vers. Octavo, Farinac. fragmentum crimin. lit. C. n. 423. cum seqq. Molin. de just. & jure, tom. 2. tract. 3. disput. 74. Suar. de cens. disput. 47. sect. 2. n. 10. & sect. 4. n. 9. cum plurimis adductis à laborioso *August. Barbof. in collect. ad dict. c. 2. n. 2.* Cætera Clericorum privilegia brevi calamo perstringemus tum, quia in Ecclesiæ ad longum relicta favorem, in eorum quoque redundant: tum, quia hujus rei prolixum *Carolus de Grassis* tractatum edidit. Tanquam igitur pro compendio sequentia adjicimus.*

Laicis in primis Clerici præferuntur, † si verique in aliquo negotio concurrant, sic (cum *Ancharrani in cap. Joannes, de testament. n. 7.*) observant *Carol. de Graf. dict. tract. de effectib. clericat. effect. 61.*

Et testimonium Clericorum † prævalere laicorum advertit *Panormit. in cap. in nostra, 4. per illum textum, de procurator. n. 3. Anton. Gabr. (aliis relatis) commun. opinion. l. 1. tit. de testib. conclus. 4. n. 61.* Tantumque Clericorum quatuor, quam sex laicorum depositionem valere, *Glos. dixit in cap. Monachus, 9. verb. Quorum, 77. dist. firmatque cum aliis Ant. Gabr. proxime 40. & Aym. Cravet. conf. 267. n. 2. Tabellionumque defectum Clericos supplere, & duorum testium adjumento, illorū tenete vices, legi Regiæ placuit prima, tit. 14. l. 9. novæ Reg. col.*

Militum † quoque Clericos gaudere privilegio *Glos. & DD. tradunt in l. Miles, D. de re judic. præcipuè Jaf. n. 11. Alex. n. 3. & Jaf. n. 9.* In casibus saltem utriusque aptabilibus, *Camil. Gallin. de verb. signif. l. 7. c. 8. n. 7. Carol. de Graf. dict. tract. effect. 19. per tot. nos in Axiom. & locis com. jur. lit. A. n. 481. & seqq.*

Litibus inde Clericos vexandos † non esse (sed ex *legi* *Coloni*)

Coloni, C. de agricol. & censit. libro II. legis Omnes, 31. C. de Episc. & Cleric.) profitetur Julian. Vivian. in praxi juris patron. lib. 2. c. 5. n. 166.

100 Efficique per Clericatum nobiles * docent Andr. Tiraquel. de nobilit. capite 9. num. 4. Carol. de Graf. dict. tract. effect. 55. per tot. Fulu. Paceran. in tract. cui incumbit onus probandi negativam, lib. 2. cap. 34. n. 4. aliique proximè referendi.

101 Palinodiam † ideo cantant, Marant in pract. 4. part. in princip. n. 10. Bernard. Diaz in pract. crimin. canon. cap. 66. verb. Maledici; n. 7. Didac. Covar. variar. resolut. lib. I. cap. II. n. 4. in fin. vers. Justissimum tamen est, Carol. de Graf. effect. 48. per tot. Prosper. Farinac. prax. crimin. q. 105. n. 71. cum seqq.

102 Nec pro causa civili in carceribus * detineri possunt. probant text. in cap. 2. de fidejussor. & in c. Oduardus, 3. de solution. & tradunt (præter ordinarios dictis locis (Covar. variar. lib. 2. cap. I. n. 9. Gutier. de juram. confirmat. I. part. cap. 17. n. 7. Farinac. quæst. 27. n. 66. & 67. Carol. de Graf. dict. tract. effect. 7. n. I. & seqq. multos cumulans.

103 Neque inopia laborantem Clericum, bonorum cessionem * facere debere Clericum, profitentur iidem. Ad minorum quoque ordinum Clericos (dummodo Ecclesiæ, aut Altari deserviant, juxta Concilii Tridentini dispositionem sess. 23. cap. 6. de reform.) extendentes. Nec pro camerali obligatione, † juramento defoluendo firmata inopem Clericum in carcerem mittendum, defendunt Covar. dict. cap. 9. vers. quoties vero, aliis contrarium sentientibus, reprobatis, magis communem, & veriorum profitentur Grassl. dict. loco, n. 12. adversus Farinac. d. q. 27. n. 70. & Nicol. Intrighol. singul. 78. n. 3.

104 Pro represaliis † item non detinentur. Quæ licet improbatæ sint in quibusvis, auth. ut non fiant pignor. coll. 5. districtius tamen quoad Clericos, illorumque bona Gregorii Decimi constitutione inhihentur, in cap. unic. de injur. & damn. dat. lib. 6. advertuntque Bart. in tractat. de represal. quæstion. 7. n. 6. & 7. cum aliis Grassl. effect. 23. per tot. Marc. Anton. Genuens. in practicabilib. Ecclesiast. q. 540. Julian. Vivian. de jure patron. libro secundo capite secundo numero 168.

105 Neque obsides * dari possunt, Felin. in cap. Ex rescripto, de jurejur. n. 10. & Alexand. de Neu. n. 33. Jul. Ferret. in tractat. de obsid. proviss. n. 19. aliisque (cti mendosè relatis) Carol. de Graf. dict. tract. effect. 30. n. I. & seqq.

106 Neque quantumvis magnæ necessitatis prætextu, * à parentibus vendi, aut pignori valent, Marsil. singul. 101. num. 2. & in repet. rubr. D. de fidejussor. n. 143. Camil. Borrel. id pragmat. Odialitium, §. 1. glos. 3. n. 250. Carol. de Graf. effect. 43. per tot. Nos (plures referendo) de privileg. pauper. I. part. quæst. 22. numero 90. Et si aliis hanc necessitas filios distrahendi parentibus facultatem concedat, jure probatam, ut copiosè dicto loco à numero 73. ostendimus.

107 Juramentum calumniæ præstare * Clerici non tenentur, cap. I. & toto ferè tit. de juram. calumn. Sed de veritate dicenda, ut dicunt Specul. in tit. de jurament. calumn. §. Restat, num. 7. Abert. Galeot. in margar. juris, cap. 15. num. 10. Lel. Zanch. in tractat. de priv. Eccles. priv. 92. n. 2. & per tot. quos refert, & sequitur Carol. de Graf. effect. 24. materiam prosequens per totum. Cum cæteri utique teneantur, tot. tit. D. de juram. calum. & C. de juram. propter calumn. dand. & in lib. 6. Decret. de jurament. calumn.

108 Differentiam, & naturam juramentorum * ma itia, calumniæ, & veritatis, ostendunt Glos. margin. in c. I. §. Quamvis, de juram. calum. lib. 6. Specul. in dict. §. Restat, Anton. de Retibut. (qui integrum, de juramento calumniæ tractatum edidit) c. I. n. 13. & seqq.

Ob crimen læsæ majestatis, à parente commissum, * non in persona, aut bonis, quemadmodum cæteri sæculares filii, puniuntur. Adverit Glos. unic. circa med. in cap. Satis perversum, 7. in ordine, §. 6. dist. Marsil. in d. repet. rubr. D. de fidejussor. num. 143. versic. Item prædictis, Bajard ad Clar. in §. læsæ majestatis, num. 19. Roland. à Vall. consil. 16. num. 15. lib. 4. Carol. de Graf. dict. tract. effect. 45. per tot. Didac Covar. variar. lib. 2. cap. 8. num. 4. in fin. Prosp. Farinac. prax. crimin. part. 4. quæst. 116. num. 117.

110 Non præterea sanguinis pœna * Clerici puniuntur. Cùm enim canonicis dispositionibus subiaceant, quæ non pœnam sanguinis norunt, ut supra jam n. 54. & seqq. notamus: ab ea redduntur immunes, ut & prosequitur Carol. de Graf. effect. 46. per tot.

111 Ideoque etiam delicto pro quo, est pœna sanguinis constituta, defendi per procuratorem * Clericum posse, tenent Cœpol. consil. crimin. 72 per tot. Carol. de Graf. effect. 59. Farin. quæst. 99. n. 9. qui in aliis * contrarium, cum prope infinitis, n. I. firmarat. Quamvis & in Clerico quosdam adversantes n. 9. referat.

112 Filius ingratitude adversus parentem committens, * exhæredari potest, ratione qualibet ex designatis in §. Aliud quoque capitulum, vers. Causas. auth. ut cum, de appell. cognosc. coll. 8. in lege 4. cum duabus seqq. tit. 7. part. 6. l. 2. tit. 9. lib. 3. fori leg. & Glos. in cap. quinta vallis 23. verb. Exhæredaret. de jurejur.

113 Ex eis tamen Clericum, aut monachum effectum exhæredari posse, textus decisio vetat, in cap. non liceat, 10. in ordine, 19. quæst. 3. & docet Glos. in l. fin. §. Hoc etiam, verb. quasi ingratum, C. de Episc. & Cleric. ex text. in auth. de Monach. in princ. coll. I. ubi etiam notat Glos. verb. Maculam detergat, Marsil. in dict. rubr. de fidejussor. n. 139. Camil. Borrell. in repet. dict. pragmat. Odiatitium, §. 1. glos. 3. n. 253. Carol. de Graf. ali. citatis, effect. 47. pag. 460.

114 Per Clericatum quoque, aut religionis ingressum † illegitimi legitimantur, parentibusque succedunt. Omnem namque maculam Clericatus, aut Religionis ingressus abstergit, dict. authen. de sanctiss. Episcop. in princip. Hipol. de Mar. dict. loco, n. 143. ad fin. & singul. 273. Andr. Tiraq. de pia caus. privileg. 29. Carol. de Graf. dict. tract. effect. 57. Card. Paleot. de not. & spur. c. 54. n. 6.

115 Cùm cæteri illegitimi † à parentum successione repellantur, auth. ex complexu, C. de incest. nupt. auth. quib. mod. natur. eff. sui, §. fin. l. 4. ad fin. tit. 3. l. 10. tit. 13. part. 6. l. 17. tit. 6. lib. 3. for. leg. copiosè Rojas in epit. succes. cap. I. per tot. ut alias in re nota allegationes omittamus.

116 Donationem à patre filio Clerico † in ejusdem potestate existenti factam (non enim per Clericatum, aut Præsbyterium patria dissolvitur potestas, ut tenet Abb. communiter approbatus, in cap. Cum voluntate, 54. de sent. excommun. n. 8. Innoc. & alii in cap. Indecorum, de atat. & qualit. Ascan. Clem. de patr. potest. cap. ult. n. 63. vers. Contrarium,) firmitatem habere, tenet Carol. de Graf. d. tract. effect. 54. pag. mihi 462. post Joan. Lup. in repet. cap. Per vestras, de donation. inter vir. & uxor. n. 42. & Petr. Surd. consil. 259. n. I. quos allegat.

117 Et si aliis in potestate existentibus † inualidæ à parentibus donationes fiant l. Donationes quas parentes; 25. (& ibi notant communiter Doctores (C. de donation. inter vir. & uxor. Paris. consil. 15. n. 19. lib. 2. Jul. Clar. recept. sentent. §. Donatio, quasi. 8. n. I. Joan. Vincent. Honded. consil. 47. numero 39. lib. I.

118 In pecuniaria causa, fidejussorem judicio fisti, † vel judicatum solvi, non præstant Clerici, sed simplicem, cum bonorum suorum hypotheca, cautionem. auth. de sanctissimis Episcop. §. Si quis autem pro pecuniaria, coll. 9. Glos. in l. Cum Clericis, 25. C. de Episcop. & Cleric. verb. Fidejussorem, AZO in summt. ejusd.